SLOVNIK
UMJETNIKAH JUGOSLAVENSKIH

OD

IVANA KUKULJEVIĆA SAKCINSKOGA.

SVEZAK V.

U ZAGREBU.

1860.

TISKOM NARODNE TISKARNE DRA. LJUDEVITA GAJA.

JUSTIN CAROCCI
NASLIKÀ I UREZÀ.

PETAR MANČUN REZBAR.

skoga monastira sv. Justine. Ove slike biahu tvorene sivom bojom na sivom temelju. Nad svakom slikom biaše podoba jednoga pape iz reda sv. Benedikta, a oko pojedinih slikah vidjahu se historički prizori iz svetoga pisma. Iste slike biahu razdieljene medju sobom sa stupovi, veoma krasno pisanimi, koji biahu urešeni s različnimi hieroglifi, simboli, basnami i moralnimi prizori. Čitavo djelo biaše tako umno i krasno izvedeno, da se je od najvještijih protresateljah držalo u velikoj cieni. Lanzi kaže o njemu: „Nikada nisam vidio slike monastirske tako dobro i u svemu umno sastavjene i izradjene, kao što su ove padovanske"; a Ticozzi veli: „sono le più belle cose di que' tempi, tanto per conto dell' esecuzione, che per la dottrina dell' invenzione". Godine 1851. posjetivši ja, jedino poradi ovih slikah, Padovu i monastir sv. Justine, nenadjoh više otih slikah, nego samo njekoliko ostanakah njihovih, koji su dignuti sa zida, a zatiem preneseni na sigu, stavljeni u okvire i sahranjeni u sakristani crkve svete Justine. Ostanci ovi prikazuju osam čovječjih glavah, medju kojima je jedna mrtvačka, po svoj prilici od mrtvoga sv. Benedikta, i njekoliko komadah haljine. Prekrasan je izraz ovih licah, živahne su i kriepke boje i veoma pravilno risanje. Dok su ove slike na svome mjestu još čitave bile, biaše na jednom stupcu napisano: „Opus Parentini" a iznad dvih slikah, godina 1489. i 1494. Iz toga sliedi, da ih je Porečanin pet godinah radio. Biahu naručene od opata Gašpara od Pavie, čovjeka veoma na glasu radi svoje učenosti.

Kakovu biaše steko slavu s rečenimi i ostalimi svojimi slikami Porečanin, vidimo iz pjesme, koju je na njegovu pohvalu načinio Rafael od Piačence, redovnik reda sv. Benedikta od Kasine. Pjesma ova biaše godine 1518. u Kremoni tiskana u knjizi pod naslovom: „Armeniados Libri X, Scenae Libri IV, Polystichorum Liber I, Epigrammatum Libri III", glasi pako ovako:

Ad Bernardum Parentinum pictorem.

Multa quidem subieci occulis simulacra, vetustas
  Quae dedit, et quidem adhuc aemula dat novitas,
Omnia Parrhasii pulcherrima, Zeuxis, Apellis;
  Certet Amor quamvis, Vinitor atque Venus;
Judice me, tuus o Parentia, vincit alumnus,
  Dum Romam digitis magnaque facta refert.
Scipiadas timui armatas, timuique ruinas
  Quas facit, et regradum traximus inde pedem.
Saepe bonus calathos putat et sacra vera viator,
  Quis Themin et flavam mater adit Cererem.
Terga Cleonaei dum torret Apollo leonis,
  Vel ferus in summa Jupiter arce tonat.
Curritur huc, fictisque quies speratur opaca
  Porticibus: fallit credite saepe domus.
Biblia quidquid haberet antiqua, dat iste videri,
  Perde libros, eadem non cadet historia.

Od gorespomenutih slikah monastirskih rezane su njeke na bakru i tiskom izdane od Franje Mengardia, pod naslovom: „Le pitture di S. Giustina.“ Nu tko bi po ovih bakrorezih sudio izvorne slike, ljuto bi se prevario, jer u njih ima mnogo pogriešakah. To je opazio i otac Della Valle, koj u svom tiskanom pismu na kneza Augustina Ghigia (pisanom u Turinu dne 15. Studna 1791.), opisujući predmete prvih četiri bakrorezah, koji rezara, uzvisujući vriednost i krasotu izvorah Porečaninovih.

Osim ovih spomenutih slikah poznati su još sljedeći njegovi tvorovi:

1. U c. k. mletačkoj akademiji umjetnostih, u sobah naprema galeriji Palladianskoj br. 90., čuva se na daski naslikovano porodjenje Isusovo, velika slika sa 8 veća i 4 manja lica. U sredini vidi se staja s jaslicama, u kojih leži novorodjeni Isus. Do njega s lieva kleči Maria s prekrštenima rukama, s desna stoji Josip, a za jaslicama gleda na Isusa vol i magarac. Oko njih ima više svirajućih angjelah, sa svetim Eustakiom, Jakovom starijim, Nikolom i Markom. S traga vidi se krasna okolica s Betlehemom, s gradinom, sa stadom, koje se po polju pase, i s pastieri. U toj slici opažuje se ukus škole Skvarčiona i Mantenje, nu bojadisana je krepčije i risana pravilnije. U izrazu lica Marijina vidi se svetost, a u njezinom položaju njeka rajska zadovoljnost; puno značajna su lica i drugih svetacah; nu ipak se nemože ista slika u živahnosti bojadisanja sravniti s onimi u crkvi sv. Justine, budući da je mnogo ranije pravljena. I ova slika rezana je na bakru i tiskom izdana od A. Viviana. Nalazi se takodjer u Pinakoteci Franja Zanotta. Brandoleze, koj je istu sliku vidio, dok je još u Padovi u monastiru „degli Scalzi“ u njekoj sobici za sakristanom čuvana bila, veli: da kraj djeteta stoje sv. Jerolim i Ivan Krstitelj, nu tu se je Brandoleze prevario, kako sam se lično osvjedočio.

2. U Veroni, u obćinskoj palači, na trgu dei Signori, nalazi se u dvorani IV. pod br. 74. Porečaninova Sibila, koja naviešta cesaru Augustu došastje Spasiteljevo. Velika liepa slika, načinjena na daski i urešena s izvodjenim ili uzvišenim djelom (rilievom) od zlata. Sibila kaže desnicom na nebo, u lievici drži dasku s napisom: „Hic est filius Dei incarnatus vero salutem“ (sic). Straga vide se zgrade.

3. U galeriji markeza Tome Obizzi, nalazila se još god. 1817. slika predstavljajuća dva klečeća svetca, s podpisom: „Bernardin Parenzan pinxit.“ Gdje je sada ova slika, neznam.

4. Rosetti spominje još jednu sliku Porečaninovu, prikazujuću Spasitelja s plačućom Marijom materom i s Ivanom, takodjer na daski. Ova slika, koja je već mnogo pobliedila, nalazi se u desnom kutu sakristane stolne crkve padovanske, nu njeki misle, da je djelo Viktora Karpata, a Brandolese i Moschini tvrde, da nije ni od jednoga ni od drugoga.

5. U mletačkoj crkvi S. Giovanni e Paolo, nalazi se s desna na drugom oltaru od velikih vratah takodjer liepa slika, o kojoj misle, da je djelo

Porečanina ili Karpata Viktora. Ista slika ima 9 razdielah i predstavlja odozgó mrtvoga Isusa, kojega dva angjela drže, s desna moleći angjeo, s lieva klečeća Maria, u sredini sv. Kristov, sv. Sevastian i sv. Vincencio Ferrari, odozdó tri prizora iz života sv. Vincencia.

U gorespmenutom djelu Zanottovom nalazi se u bakru rezana podoba našega Porečanina, u kojoj je predstavljen kao mladić od 18 do 20 godinah Njegove oči izražuju njeku milinu i dobrotu, a kratka kosa pada mu niz čelo, kao što to često vidimo kod istriansko-slavenskih seljakah. Maticu ove podobe dobio je Zanotto, kao velecienjeni dar, od svoga prijatelja kavalira Lazzara-Vukovića. Gdje se sad nalazi, neznam.

Izvori. Lanzi IV. pag 62. — Morelli Jac. Notizia d' opere di disegnó nella prima metà del secolo XVI. Bassano 1800. pag. 110. 255. — Zanotto. Pinacoteca. — Moschini. Guida per la città di Padova. Ven. 1817. pag. 283. — Faccioli J. T. Museum lapidarium Vicentinum. Vic. 1776. I. pag. 147. — Persico Verona pag. 128. — Danica ilirska 1839. Br. 27. — Brandolese. — De Bioni. — Füssli. — Nagler.

Porečanin Donato, vajar iz Porečja, uresivao oko godine 1469—1478. s njekimi drugimi umjetnici crkvu sv. Mihajla na mletačkom otoku S. Michele kod Murana. Medju njegovimi drugovi biahu i dva njegova zemljaka, naime: Lovro i Antun Vescovo iz Rovinja. Zani kaže o ovom Porečaninu, da je bio takodjer slikar, nu neznam kakovih je zato dokazah imao.

Izvori. Moschini. Guida di Venezia. II. pag. 394. — Zani. Enc. Meth.

Peschius (valjda Poš) Izak, bio je početkom 17. stoljetja „illustrium Carinthiae Provincialium Musicus et Organicus.“ Izdao tiskom: Cantiones Sacras 1, 2, 3 et 4 vocum. Norimbergae 1623., zatiem više baletah, galjardah, curantah, intradah i napjeve za ples.

Izvor. Gerber. Lexikon der Tonkünstler. Leipzig 1792. II, pag. 179.

Possod N., slikar, rodom iz Koruške, slikao veoma dobro i naravno podobe.

Izvor. Hermann. Klagenfurt, wie es war und ist. Klag. 1832. pag. 233.

Potočnik Ivan, slikar, rodio se u Kropi, pri Zidanom mostu u Krajnskoj, oko godine 1750. Premda je bio od djetinstva gluhoniem, to je ipak njekom osobitom vatrom obljubio slikarstvo, te je za mlada otišo u Beč, gdje je više godinah polazio akademiju umjetnostih. Vrativši se u svoju domovinu, živio je većom stranom u Ljubljani, gdje je oko 80 godinah star umro okolo god. 1830. Radio je ponajviše za crkve svoje domovine, a kako njeki opažuju, bolji su njegovi stariji tvorovi od mladjih, što dokazuje, da je žalibože u svojoj domovini zanemaren bio, i da ga njegovi zemljaci baš nimalo poticali nisu na to, da još bolje napreduje u svojoj umjetnosti, čemu je medjutim i njegova nesrećna bolest uzrok biti mogla.

Od njegovih tvorovah poznati su sljedeći:

1. U fratarskoj crkvi u Ljubljani: Krstjenje Isusovo, velika slika. Odozgó sv. Duh okružen od angjeoskih glavah. Boje su živahne, izraz figurah kriepak, nu udovi tiela pogriešno su načinjeni, ponapóse može se reći, da su ruke preduge i preslabe, naprema tielu. Odozdó ima podpis: „Pototschnig pin. Labaci 1809.“

2. U istoj crkvi: Sv. Dominik prima krunicu od Marije. Slikano na bakru. Boje ove slike skvarene su mnogo od vremena.

3. „ „ „ Sv. Trojstvo. Boje živahne, sjena i svjetlost dobro razlučena, udovi tiela obli i dobro risani. Jedna izmedju boljih slikah Potočnikovih.

4. „ „ „ Sv. Franjo kleči pred razpjelom. Risarija pogriešna, ali boje dobro razredjene i živahne.

5. „ „ „ Sv. Antun, s istimi pogrieškami kao i sv. Franjo.

6. „ „ „ Snieżna Maria. Ovu je sliku Potočnik u svojoj mladosti načinio, odlikuje se krepkimi potezi i živahnom bojom.

7. „ „ „ Sv. Margarita Kortona pred razpjelom i sa sklopljenima rukama, odozdó pseto. Lice svetice osobito kriepko izraženo, svjetlost i sjena umno razredjena, risarija obla i pravilnija nego obično.

8. „ „ „ Sv. Alojzio s razpjelom. Ovu sliku pravio je Potočnik pod starost i s toga je mnogo gorja od višespomenutih. Boje su suviše pomiešane s njekom žutom zemljastom bojom, haljine zlo načinjene, isti lier, kojega Alojzio u rukah ima, nenaravan je.

9—10. U župnoj crkvi na Krškom (Obergurk) u Krajnskoj, nalaze se njegove dvie oltarne slike, načinjene godine 1784. i 1806. Što predstavljaju, neznam.

11. U Dolu. U muzeu pokojnoga barona Erberga, pod br. 16.: Probudjenje Lazara, sa mnogo licah, liepo sastavljena slika.

12. U istom muzeu, pod br. 17.: Isus lieči bolestna, sa više licah, kao i gornja. Odozgó podpis: „Pototschnigg 1805. Labaci.“

13. „ „ „ „ „ 29.: Četa skitajućih se ciganah u šumi pod šatorima. Malena slika na daski.

14. Kao što spomenuh u životopisu Metzingera, popravio je Potočnik godine 1822. njegovu liepu sliku, gostjenje 4000 Izraelitah u pustinji, koja se u Dolu (Lustthalu) nalazi.

Pozdančić Petar, vajar i graditelj, rodom iz Šibenika, živio početkom 15. vieka, a radio god. 1417. u Trogiru u stolnoj crkvi sv. Lovre. U kva-

ìernah trogirskih ima o njemu zabilježeno, da je dne 2. Studna rečene godine iz rukuh crkvenoga obskrbnika Nikole Mikacića primio 50 dukatah sav ječmen i raž, što je imao dobiti od crkve, za radnju njekih crkvenih ratah (pro opere conductuum portarium). Njegov učenik biaše Radko vanov Miličević iz Dubrovnika, koj se dne 23. Listopada god. 1417. bvezà, da će ga kroz 4 godine služiti, za moći kroz ovo vrieme naučiti e umjetnost graditeljstva i vajarstva.

Požežanin Ilija, sin Benka, ljevar zvonovah, živio u sredini 15. stoljetja u Zagrebu, kao što jedna na pergameni god. 1457. pisana listina vjedoči, kojom starešinstvo grada Zagreba potvrdjuje zalog njeke kuće, to ju je Sevastian Ljubak, gradjanin zagrebački, založio bio za 18 for. u latu istomu Iliji (prouido et honesto Magistro Elye, fusori et Magistro Campanarum, filio Benedicti de Posega).

Prem N., stienoslikar, rodom iz Istre, možebiti iz hrvatskoga primorja *), živio koncem 17. stoljetja, uresio je god. 1688. liepimi slikami vod kapele monastira kaludjericah sv. Klare u Kopru. Sada su ove slike ur sasvim uništene, a druge uspomene od Prema neima.

Izvor. Stancovich. Biografia degli uomini distinti dell Istria. Trieste 1829.

Princiljev Hervart, graditelj iz Bjelaka (Villach) u Koruškoj, rodio se početkom 15. vieka. Oko godine 1446. povjeri mu poglavarstvo Staroga mjesta (Cividale) nastavljenje gradjenja kamenitoga mosta nad riekom Nasom (Natiso), od kojega prvi ćemer sgotovio biaše meštar Jakov Daguro z Kome. Princiljev lati se još iste godine povjerenoga sebi posla i sgotovi veliki most na zadovoljstvo svih gradjanah, koji su ga u ime zahvalnosti načinili svojim sugradjanom. Dne 16. Prosinca godine 1453. umre Princijev u Starom mjestu, kao što kaptolska mrtvačka knjiga svjedoči, u kojoj ima zabilježeno: „Die sexta decima Decembris. Magister Hervarth quondam Ser Princigli de Villacco, civis Civitatensis, qui pontem majorem Natissae fecit, obiit in Christo. Anno 1453.“ Zani imenuje ovoga umjetnika „Anzil Gerardo di Villacco, Architetto bravissimo“, valjda je Zani čitao Anzil mjesto Princilj.

Izvori. Maniago. Storia delle belle Arti di Friuli. II. Ediz pag. 181. 386. — Maniago. Guida d' Udine. San Vito 1839. pag. 104. — Jahrbuch der k. k. Central-Commission. Wien 1857. II. B. pag. 257.

Progonović Ivan, veoma vješti zlatar u Dubrovniku, živio sredinom 15. vieka. Kod njega dao je arcibiskup dubrovački, Timoteo Maffei, načiniti prekrasnu čašu i rukomiju iz kovanoga srebra, dobro pozlatjenu, koju je

*) Godine 1707. dne 16. Prosinca umro je u u Tersatu fratar Antun Prem, Riečanin. Neznamo da li je bio od porodice ovoga slikara.

htjeo ponieti u Ugarsku na dar kralju Matiašu Korvinu, ili njekomu izmedju njegovieh velikašah; nu budući da je prije poduzetoga puta smrtno obolio, ostavi u oporuci dne 27. Travnja god. 1470. pisanoj, istu čašu i rukomiju svome netjaku Kristoforu Maffeu, koj rečene stvari od Progonovića primi i težiti dade. Težilo je pako srebro libarah 6, unču 1 i exagiah 4.

Sada se čuva ista rukomija s čašom ili peharom u blagajni stolne crkve dubrovačke. Ima sliku okrugle zdele, te je izradjena veoma fino i umjętno. Po njoj su posute iz srebra izdjelane svakojake zvieri, kao: ribe, jegulje, glavoći, cipolići, žabe, puhače, gušterice, spuževi, skakavci, karli ili morski raci, bezmeži, zmije itd. Na dnu izpod zvierih vidi se sitna trava. Kad bi se tu voda nalijala, sve bi se zvieri kretale, tako su gibljive načinjene. Na čaši izrezano je veoma umjetno voće i listje, a izmedju listja različiti kipovi iz mitologije. Iznad ovih kipovah vide se: lovac s rogom, pseta, jeleni, košute itd. Iz šupljine čašine viri sitno bilje s klasjem, cvietjem i koralom, kao da je naravno.

Izvori. Farlati. Illyricum sacrum. T. VI. pag. 183. — Moji zapisci.

Puhar Ivan, rodio se god. 1814. u Krajnu, gradu krajnskome, od gradjanskih roditeljah. Posvetiv se staležu svetjeničkom, postane god. 1838. duhovnim pomoćnikom najprije u Svibnu (Scharfenberg) a zatiem u Ljubnom, gdje se je u praznih časovih najradje lučbom (kemijom) i Daguerrovim iznašastjem zabavljao. Budući da su mu potrebite stvari za Daguerotipe preskupe bile, počeo je misliti, nebi li se podobni odtisci jeftinijim sredstvom načiniti dali, te tako iznajde na Blejskom (Veldes), kamo je kasnije premiestjen bio, novi način kako se svjetlotiski ili transparentne fotografije na staklu snimiti mogu. Njeke svoje odtiske poslà on na veliku izložbu u Pariz i London, medju kojimi biaše podoba cesara Franje Josipa, crkva sv. Martina na Blejskom jezeru itd. Njegovi tvorovi biahu obćenito pohvaljeni, te on dobi u Parizu srebrnu, a u Londonu zlatnu medajlû. Sad živi u Crkljah i zabavlja se u praznih časovih neprestano sa svojimi svjetlotiski i svakojakom drugom mehaničkom radnjom.

Izvor. Arkiv za jugoslavensku povjestnicu. U Zagrebu 1859. Knj. V. str. 136.

Pulanin Bartol, rodom iz grada Pule u Istri, živio početkom 16. vieka, Nezna se pravo, da li je bio svietskog ili duhovnog staleža, nu spada medju najslavnije drvorezare i drvovajare. Lanzi veli, da su one slike, što ih je Pulanin izvajao, ili bolje udjelao, na drvenom pjevalištu crkve kartuzianske u Čertozi kod Pavie, što se veličine i umjetnosti tiče, najljepše i najznamenitije u svojoj vrsti. Ove slike razredjene su u više reda i četverougla, a svaka od njih predstavlja po jedan grudnik apostola ili drugoga svetca. Sve su načinjene u duhu slavnoga Leonarda od Vinčia i smatraju se za veoma veliku riedkost.

Izvori. Lanzi. Storia delle belle Arti. III. pag. 76. — De Boni. Biogr. degli Artisti. — Stancovich. Biogr. degli uomini dist. dell' Istoria. — Nagler. Künstler-Lexikon. — Zani. Lecomte. Venise. pag 110.

Palanin Matija, graditelj, rodom iz Pule u Istri, živio pod konac 15. vieka. Sagradio godine 1492. u družtvu s Petrom Ljubljančanom krasnu crkvu sv. Marije, kod sela Cepića u Istri. Gledaj Ljubljančan Petar.

Q.

Quaglia Julius, stienoslikar, učenik Marka Antuna Franceskina, rodio se u Lainu kod Kome u Lombardiji, živio mnogo vremena u Furlanskoj i u Gorici, odkuda je bio god. 1704. pozvan u Krajnsku, da uresi sa slikama novu stolnu crkvu ljubljansku. Ovo svoje djelo svrši, pomoćju mladoga Karla Karlina, veoma slavno, tę izobrazi stiene crkvene s liepima pobožnima i historičkima slikama, koje služe za ures i ponos gradu Ljubljani. Na svodu iznad svetilišća naslikà on i sama sebe, s pernikom i daščicom, što vriednosť umotvora još većma diže. Ostale slike prikazuju prizore iz života sv. Nikole, zatiem ikone svete Trojice, B. D. Marije, SS. Nikole, Maksima, Pelagia, Hermagora, Fortunata, Akacija, Jurja, Vitala, i Varia, s alegoriami Karniolie i Aemone. Na svodu iznad crkvenoga broda, izobražen je veoma vješto prizor iz vremena prvih progonah krstjanstva, sa množtvom licah. Baveći se u Ljubljani, uresio je takodjer crkvu sv. Petra sa više liepih stienoslikah, koje je na crkvenom svodu izobrazio. U Gorici uresio je stolnu crkvu sa stienoslikarijom, koja prikazuje simbole vjere, ufanja i ljubavi, pokraj drugih prizorah. Umro je oko godine 1720. u svojoj domovini.

Izvori. Hoff H. G. Gemälde vón Krain. Laibach 1803. T. I. pag. 101. 106. — Costa H. Reiseerinnerungen aus Krain. Laibach 1848. pag. 14.

R.

Rabljanin Ivan Krstitelj Pio, zvonoljevar, živio početkom 16. vieka u Dubrovniku, gdje je ljevao više zvonovah i topovah. Jedno njegovo zvono sačuvano je u velikom zvoniku crkve sv. Dominika u Dubrovniku, sa sljedećim napisom:

ACTA VELVT PHOEBVS DISTINGVIT TEMPORA CVRSV
TERRIGENIS PERAGENS SIGNA SVPERNA POLI,
SIC SONITV NOSTRIS NVMERATVR CIVIBVS HORA
NOCTE MONENS REQVIEM LVCE LABORIS OPVS.
BABTISTA PIVS DIVI BLASII HONORI ET GLORIAE
HOC OPVS FVDIT A. S. MDVI.

Od njegovih velikih i preljepih topovah sačuvan je takodjer jedan, te ima sljedeći napis:

MVLCIBER HAEC CERNENS QVERIT QVIS FINXERIT,
ET MOX BABTISTA EST, INQVIT, VINCOR ET ERVBVIT.
OPVS BABTISTAE ARBENSIS
A. S. MDXXXV.
RENOVATA PHOENIX.

Izvor. J. A. Kaznačića poslanica.

Rabula Josip i Valentin, bratja i obadva samouki u vajanju, rodili su se u selu Komenu, na Kršu (Krasu) u primorju. Načinili su za svoju okolicu svakojake stvari iz drva i kamena, a za glasovitu crkvu u Kastanjavici izradili su, po naručbini gvardiana Franja Volčića, god. 1843. iz mramornastoga kamena, liepi red stupovah za ogradu kapele Sv. križa.

Racić Nikola, vajar i graditelj trogirski, rodio se početkom 15. ili koncem 14. vieka, radio ponajviše u družtvu s Gruatom. Godine 1431. načiniše ta dva meštra ugovor s obskrbnikom stolne crkve trogirske, da će u istoj crkvi nad srednjim brodom sagraditi drugi svod ili ćemer za 250 for., koje djelo dovršili su na obće zadovoljstvo, jer su nakon sedam godinah, naime godine 1438., i za drugo poveće djelo iste crkve naimljeni bili, naime za gradjenje kapele sv. Jerolima, koju je Nikoleta, udova Subotića, na svoje troškove sagraditi dala. Djelo ovo imali su svršiti za dvie godine i dobili su za nagradu dvie ili tri sto i dvanaest dukatah*). Kapela ova stoji još danas. (Gledaj G r u a t o M a r k o.)

Radagović Nikola, vajar, rodom iz ostrova Brača, živio početkom 16. vieka u Šibeniku. U stolnoj crkvi sv. Jakova načinio je god. 1510. grobni spomenik s grbom, za otca Bernarda Nikolinića (de Nicolinis), kojega spomenika sada u istoj crkvi neima.

Izvor. Quadernae Com. Sibenicensis. A. 1510—1515. N. 26. Fasc. 6.

Radaljević (Radalja) Franjo, na krstu nazvan Blaž ili Vlaho, vajar, rodio se u Dubrovniku oko sredine 16. vieka, od otca Petra i matere Flore Vodopijić. Jur za mlada stupio je u red sv. Franje male bratje, u kom je radi svoje velike učenosti obnašao kasnije sve redovne časti. Od pape Siksta V. biaše na toliko ljubljen, da ga je kardinalom načiniti htjeo, nu na žalost pape umre Radaljević jedan mjesec prije svoga naimenovanja u monastiru Slanskom god. 1607. Kao što Benedikt Orsinić, njegov suvremenik, i Appendini svjedoče, bavio se Radaljević osobito rado vajanjem, te je bio vrlo vješt u toj umjetnosti (egregio Scultore, veli Orsinić). Mnogo je radio u monastiru omblanskom, kojega zdanje povećao je znamenito. Mona-

---

*) U kvadernah, u kojih je upisan ugovor, razderan je list baš na onóm mjestu, na kom stoji zabilježena svota.

stir slanski uresio je takodjer s njekimi svojimi djeli. Dolci veli o njemu: „Vulgo appellabatur ipse Corculum et Illyricae gentis gloria."

Izvori. Appendini. Notizie ist. crit. dei Ragusa. Rag. 1803. T. II. pag. 117. 288. — Seb. Dolci. Fasti Litt. Ragusini. Venetiis 1767. pag. 22.

Rade, naimar ili graditelj. Premda se upravo nezna, kada je živio, neima ipak sumnje, da je njeki umjetnik pod ovim imenom ili u Dalmaciji ili u kojoj drugoj jugoslavenskoj pokrajini, kao graditelj, veoma na glasu bio, jer inače nebi bio naš narod sve do danas ime njegovo u uspomeni sačuvao. U narodnih pjesmah spominje se Rade često, kad je govor o gradjenju kojegodj znamenite sgrade, a najvažnije su pjesme, koje govore o zidanju grada Skadra i mostarskoga mosta. Prva pjesma spominje: „kako su grad Skadar gradila tri bratja Mrljavčevića, naime: kralj Vukašin, vojevoda Uglješa i Gojko, i kako su Radu neimara, koji je i grad gradio, prisilili, da je Gojkovu ljubu sazidao, budući da je to vila od njih zahtjevala." Druga pjesma pripovieda: „Kako je majstor Rade, zarobljen od Turakah, glasoviti kameniti most kod Mostara na zapovjed svoga turskoga gospodara sagradio, nu gradio ga je četiri godine i svršio ga pomoćju vile, stoprv onda, kad je Stojku i Stojana uzidao u most. Kad sgotovi svoje djelo, načini sebi iz drveta krila, pa odleti od Mostara do vode Bune, kraj dvora Ljubovića, gdje je umro." Toliko narodne pjesme, ali pisma i povjestnica šute o njemu, samo u trogirskih zapisnicih spominje se u 15. vieku Radinović Rade, a u 16. vieku njeki Dubrovčanin Rade. (Gledaj ove i Milicievića Radka.)

Radinović Petko, šibenički vajar, biaše do godine 1468. učenik slavnoga protomeštra Jurja Matejevića.

Radinović Rade, graditelj i vajar, rodom iz Dubrovnika, živio početkom 15. vieka u Trogiru, gdjeno i umre, načinivši dne 21. Srpnja godine 1451. oporuku, u kojoj spominje svoju ženu Radoslavu, kćer Nikole Dubrovčana, i djetcu Ivana, Tomazinu i Mariju.

Radmilov Petar, graditelj šibenički, načinio g. 1415. dne 14. Travnja ugovor s Ivanom Lubićem, gvardianom fratarah bribirskih i s ostalimi izaslanici reda sv. Franje, da će sagraditi novi svod ili ćemer nad čitavom crkvom male bratje u Bribiru kod Skradina, izuzamši veću kapelu, koja biaše dobro svodjena i pokrivena. Ovo djelo imao je svršiti u tečaju dvih godinah za 130 dukatah u zlatu, svaki dukat po 5 lirah mletačkih računajući.

Izvor. Quadernae Com. Sibenicensis. N. 3. Fasc. 2.

Radoičić (Gaudentius) Nikola, skladatelj muzikalnih komadah, rodio se u Dubrovniku god. 1564, stupio god. 1580. u red sv. Dominika i otišo zatim u Bolonju učiti nauke. Vrativši se kući, biaše javni učitelj, glavorednik u svom monastiru, dobar pripoviedaoc i veoma vješt u muzici, kojom se osobito rado zabavljao. Umro je god. 1600., 36 godinah star.

Izvor. Appendini. Not. ist. crit T. II. pag. 113.

Radonja, pop, vezilac, živio po svoj prilici u Zadru u 16. vieku. Od njega ima zadarska crkva koludricah svete Marije krasno vezenu i sa slikama urešenu oltarnu prostirku (antipendium) od svile, na kojoj su sa zlatnom žicom izvezane slike djevice Marije s djetetom, pred' kojim kleci jedan pop, zatiem s desna Ivan Krstitelj, a s lieva njeki drugi svetac s knjigom. Odozgó tri angjela i grudnici dvajuh svetacah. Na ruci Ivanovoj ima napis: „Ecce Agnus Dei. Ecce qui tolis peccata mundi. Presbiter Radonus."

Radonjić Petar, dubrovački slikar 16. vieka. U Dubrovniku čuva se oporuka njegove žene Mare od godine 1519.

Izvori. Testamenti della Notaria in Arch. del Tribunale. 1519—1525. pag. 24. 6.

Radošević Pavao, Šibenčanin, biaše učenik Petra Bercića, u kojega nauk stupio je dne 22. Siečnja g. 1468., 17 god. star.

Radovan, graditelj i vajar trogirski 13. vieka, spada u red najstarijih i najboljih umjetnikah hrvatskih. Od njegovih tvorovah neostà žalibože drugo do jedine stolne crkve trogirske, ali ovaj graditeljski spomenik toliko je znamenit, da oni umjetnici, koji ga svojim umom izvedoše, zaslužuju neumrlu slavu. Ova crkva biaše započeta pod biskupom trogirskim Tregvanom, rodom iz Toskane, a sagradjena je ponajviše darežljivostju kralja galjičkoga i vojevode čitave Slavonije, Kolomana, koj na pomoć gradjenja crkve pokloni god. 1226. svoje dobro Drid, sada Bosiljina zvano. Godine 1213. sagradjena je ova crkva po nepoznatom meštru samo do polovice, to jest do poldnevnih vratah, kako nad istimi vratmi sljedeći napis svjedoči:

HOC OPVS EST FACTVM POST VIRGINIS ACTVM
ANNO MILLENO TREDECIM CONIVGE DVCENO,
PRESVLE TVSCANO GENERE PRESIDENTE TREGVANO
PROSAPIAQVE PIA COMITE SIMVL ELIA.

Ali drugu veću polovicu, s prekrasnimi velikimi vratmi od polnoćne strane i umnom rezbarijom vanjskom, načini meštar Radovan, te svrši svoj posao godine 1240., kako kaže napis, što je iznad ovih vratah izrezan, te ovako glasi:

— — — — POST PARTVM VIRGINIS ALME
PER RADOVANVM CVNCTIS HAC ARTE PRECLARVM
VT PATET EX IPSIS MVLTIPLIS ET EX HIEROGLIGHIS (?)
ANNO MILLENO DVCENO BISQVE VICENO
PRESVLE TVSCANO. PRIORES — — — — — *).

*) Radi velike visine nisam mogo točno prepisati ovaj napis, a kasnije sam zaludo pisao u Trogir, da mi ga tamošnji učenjaci prepišu.. Celio-Cega u djelu: „La chiesa di Traù", tiskao ga je sasvim pogriešno.

Iznad ovih vratah, koja su od dna do vrha urešena umnom rezbarijom i s prekrasnimi stupovi, jesu izvajane dvie slike, što predstavljaju porodjenje Isusovo. Na prvoj odozgó predstavljena je Maria ležeća u postelji pokraj novorodjenoga djeteta, što povijeno u povojih u jaslicah počiva, za njim vide se glave osla i vola, a pod slikom napis s gotičkimi pismeni:

INSTITIS INVOLVIT VIRGO, QVI (sic) CRIMINA SOLVIT.

Odozdó izvajan je pastier s Josipom i Marijom, koja novorodjeno djete kuplje, držeći ga nad jednim bednjićem, dočim druga žena iz posude na djete vodu lieva. Pod ovom slikom ima napis:

MERGITVR IN CONCA, DILVIT QVI SCELERA CVNCTA.

Nad glavom pastiera ima napis: „*Pastor*“, a nad glavom Josipa: „*Joseph*“, oko ovieh slikah izrezano je s lieve strane stado od ovacah i jaracah, a s desne strane sveti tri kralji, iznad kojih ima napis: „*Melchior, Gaspar, Balthasar*“. Na okolo izrezani su još u dva reda razdieljeni prizori iz života Isusova, a na vrhu iznad vratah načinjeno je razpjelo. Stupovi, što su pokraj vratah s jedne i s druge strane, urešeni su s kipovi Adama i Eve i sa dva lava s podnožjem. Za ove kipove kaže staro predavanje, da su doneseni iz jedne crkve, što ju je kralj hrvatski Kresimir u Bihaču, na sadašnjem velikom polju trogirskom, sagraditi dao. Unutrnja crkva sagradjena je po ukusu gotičkom i razdieljena u tri broda, od kojih je srednji mnogo širji od drugih dvajuh. Brodove diele veliki i široki četverouglasti stupovi, koji crkvu malko potamnjuju, nu veličanstvenoj sgradi njeku tajnu moć podieljuju, koja silno podiže ćut čovječju na svetu pobožnost.

Ragusa (da), gledaj Dubrovčanin Blaž, Feliks, Filip, Franjo, Ivan, Jakov, Martin, Pavao, Radko i Šimun.

Rain Ivan, Friderik Stermolski, slikar i spisatelj, živio koncem 16. stoljetja u svojoj domovini Krajnskoj, gdje je bio prisjednik carsko-sudbenoga stola. Oko godine 1680. predao je caru Leopoldu I. njeke velike foliante o lučbi (chemii) i uresio taj svoj rukopis s prekrasno slikanimi figurami („mit schönen chymischen Farben wunderlich gemahlten Figuren geziert“ veli Valvazor). U ostalom biaše čovjek neobične ćudi i naravi, baveći se traženjem tako zvanoga kamena mudrosti (Lapis Philosophorum). O ovom kamenu izdao je i knjigu u latinskom jeziku, posvetivši ju carici Eleonori Magdaleni, u Ljubljani godine 1680.

Rajanović Vukac, slikar dubrovački, načinio godine 1473. oporuku, u kojoj kao siromak spominje medju ostalima svoju sliku sv. Galla i sv. Križa. Za ženu je imao Pastušu Vtojakovićevu.

Izvor. Testamenti in Arch. Tribunale Rag.

Raković N., slikar našega vremena, rodjen od jugoslavenskih roditeljah, odė oko godine 1839. u Petrograd, gdje je njeke prekrasne okolice slikao, koje su se obćenito dopadale i u Kunstblatt-u veoma pohvaljene bile.

Rambot ili Gambot Vahtar, zlatar, živio u sredini 15. vieka u Dubrovniku. Radio za hercega Stjepana Kosačića, kako svjedoči jedna listina i oporuka hercegova od g. 1465., u kojoj se medju ostalim spominje: „Pás jedan liep i veliki, zlatan na pantarelih crvenih, što je činio Rambot", zatiem: „bucat jedan serpentin, napravljen zlatom, koje učini Rambot." Po svoj prilici radjene su i ostale stvari, što se u hercegovih listinah spominju, po istom Rambotu, kao: „Jedan soko od gristalda načinjen srebrom i žmaldom" — „Rog crn, načinjen srebrom, pozlatjen i žmaldom pokriven" — „Koruna jedna srebrna" — „Jedan organić s ciepmi od srebra" itd.

Izvori. Srbski spomenici I. 294. — Oporuka hercega Stjepana. Rkp.

Ramšisel Bartol, risar i slikar 17. vieka, rodom iz Krajnske, živio njeko vrieme s drugimi umjetnici u Vagensburgu, gradu Veiharta Valvazora, i radio za njegovo veliko djelo: „Ehre des Herzogthums Krain", risajući svakojake nošnje, snimajući gradove i sela, slikajući grbove itd.. U arcibiskupskoj knjižnici u Zagrebu, gdje se i Valvazorova knjižnica sada nalazi, čuva se jedna knjiga s grbovi od Ramšisela načinjenimi, pod sljedećim naslovom: „Opus Insignium armorumque, Regum et Regnorum, nec non tam aliorum quam et Carnioliae Principum, Baronum, Nobilium, Civitatum et Oppidorum. Vagensburg in Crain 1687—1688." U sbirci bakrorezah i risarijah Valvazorovih, u istoj knjižnici, ima takodjer više hrvatskih, krajnskih, turskih itd. nošnjah od njega risanih.

Ranger Ivan, slikar, rodio se u Tirolskoj godine 1700., živio skoro sav svoj život u Hrvatskoj, a umro kao redovnik sv. Pavla u lepoglavlavskom monastiru kod Varaždina. Kao vješti slikar uresio je godine 1742. svetilišće crkve lepoglavske s krasnimi slikami, koje je izradio na liepu po stienama crkvenoga svoda. Predstavljaju 4 Evangjeliste s mnogimi angjeli i arkitektoničkimi uresi. Dolnja slikarija na desnoj i lievoj stieni prikazuje s desna Isusa, kako tjera trgovce iz crkve, a s lieva Isusa medju mudroznanci. Premda je ova slikarija živahna i kriepka, to je ipak mnogo lošija u risanju nego li gornja, budući da je god. 1731., dakle jedanaest godinah prije radjena; nu nezna se pravo, da li takodjer od Rangera ili od kojega drugoga slikara. Godine 1743. uresio je Ranger glavna klecala u svetilištu crkve lepoglavske sa 20 slikah, prikazujućih prizore iz života Isusova. Slike ove, dobro sačuvane, priliče posve onim 14 slikam, sa životom svetih pustinjakah, što se vide na klecalih pjevališta iste crkve, i koje su god. 1737. radjene; neima dakle sumnje, da je Ranger jedna i druga klecala slikao i da je po svoj prilici pravio i one liepe velike slike na stieni pjeva-

lišta, koje predstavljaju klanjanje 24 staracah pred janjetom božjim, budući da su i ove sgotovljene godine 1737., kako napis i Bengerov ljetopis svjedoče.

U vrieme gradjenja nove župne crkve pod starinskim gradom Belcem, koju tadašnji mjestni župnik Pavao Kunek troškom susjednih vlastelinah sagraditi dadè, bude onamo godine 1739. Ranger pozvan, da čitavu crkvu sa slikama na liepu uresi. Taj svoj posao dovrši on u tri godine. Slike ove odlikuju se osobito svojom živahnostju i umnim prikazivanjem predmetah. Predstavljaju ponajviše prizore iz života Marijina, budući da je i crkva posvetjena Sniežnoj Mariji. Oko oltara sv. Stjepana mučenika ima prizorah iz života ovoga svetca, slikanih žutom bojom na temelju žutom. U sakristani izobraženi su prizori iz života Isusova, kao: krstjenje, svatba u Galilei itd., zatiem prilika sv. Jerolima i ostalih učiteljah crkve itd. Malo kasnije izobrazi on sa slikama na liepu župnu crkvu u Hrašćini, odaljenoj njekoliko satah od Belca.

Godine 1750. uresi Ranger s liepimi slikami stiene kapele sv. Jurja nad Lepoglavom, koje prikazuju sv. Jurja, sv. Antuna i Mariju od sedam žalostih. Zatiem na svodu 4 Evangjelista, i 4 učitelja crkve, a na pjevalištu sv. Ceciliju. God. 1752. izobrazi crkvicu sv. Ivana nad Lepoglavom sa slikama oko oltara sv. Floriana. Nećemo pogriešiti, ako proglasimo za Rangerovo djelo i one tri velike liepe slike na liepu, koje su 1733. načinjene na svodu lietnoga blagovališta (refektorija) u Lepojglavi. Prva od ovieh predstavlja gostbu kaneansku, druga u sredini posljednju večeru, a tretja njeko meni nepoznato gostjenje, kod kojega dvojica jednoga čovjeka vežu. Medju ovimi je najkrasnija srednja slika, umno sastavljena i razredjena, kriepkim i značajnim izrazom pojedinih licah i njekom osobitom živahnostju bojadisana. U Bedekovićevom djelu „Natale solum S. Hieronymi p. 395" nalazi se slika glavnoga oltara crkve od Štrigova, risana od Rangera, s podpisom: „F. Joannes Ranger Ord. L. P. p. E. del." Ranger je umro 27. Siečnja god. 1753. u Lepojglavi, kako to njegov suvremenik Benger sa sljedećimi riečmi svjedoči: „A. 1753. Obiit hoc quoque Anno die 27. Januarii, Lepoglavae, Rel. Frater Joannes Ranger professus, natione Tyrolensis, Pictor insignis, et Religiosus optimus, aetatis a. 53."

Izvori. Benger. Synopsis Historico-chronologica monasterii Lepoglavensis Ord. S. Pauli Er, Prov. Croato-Slavonicae. MSC. — Descriptio novae Ecclesiae B. V. M. in Belecz sub titulo ad nives fundatae, in a. 1758 peracta. MSC.

Rasmilović Antun, otac reda sv. Franje, sitnoslikar, rodom iz Spljeta, bavio se oko sredine osamnaestoga vieka uresivanjem rukopisah sa sitnimi slikami, od kojih ima njekoliko njih u Spljetu i u okolici spljetskoj. (Carrara.)

Rasmilović Bonaventura, redovnik reda sv. Franje, sitnoslikar, rodio se u predgradu spljetskom oko polovice 17. vieka. Može se staviti u red znamenitijih sitnoslikarah svoga vremena. Budući da kao redovnik ubožnja-

kah nije imao toliko imutka, da si nabavi dragociene masti, izumi on praviti masti iz soka različitih dalmatinskih travah, koje uzdržahu većom stranom sve do danas svoju živahnost. U monastiru poljudskom kod Spljeta, u kom je Rasmilović veću stranu svoga života proveo, čuvaju se velikom pomnjom dva korala, od njega godine 1670. i 1675. na pergameni pisana i krasnom slikarijom urešena. Prva knjiga ima 108 listovah, od kojih su mnogi urešeni s manjima i većima slikama. Na prvom listu izobražen je prorok David s harpom, oko njega razno cvietje, sa svakojakimi malenimi zvieri, zastori, granami itd. Na listu 27. u jednom okrugu naslikan je ležeći vol, veoma dobro risan. Medju listom 60. i 61., na listu bez broja, predstavljen je klečeći fratar s perom u ruci, na stolu pred njim leži hartija i crnilo. Čini se, da je u toj slici Rasmilović sáma sebe predstaviti htjeo. Svákako je ovo najbolje izradjena slika izmedju svih ostalih. Oko slike načinjeni su svakojaki liepi groteski. S druge strane istoga lista naslikano je porodjenje Isusovo sa pet lica. Isus leži u košari, s desna Josip, s lieva Maria, u sredini angjeo, a pred njim kleči jedan pastier. S traga vidi se pod jaslicama volovska glava. Sastavljenje veoma liepo i naravno. Okolo slike sav list urešen sa umno izradjenimi groteski. Osim ovieh slikah ima mnogo listovah, na kojih su pojedina slova, osobito početna, kod psalmah, himnah i antifonah, urešena s bojama, sa zlatom, s granama itd. Na listu 30. u pismu *B* stoji hrvatski napisano: „FRA BONE RASMILOVICH VÇINI NA SLAVU G. B. (gospodina Boga) 1670."

Druga knjiga, pet godinah kasnije svršena, ima samo 77 listovah i posvetjena je fratru Bernardinu Tišičiću, nazvanom Nikolanda, bivšem negda Provincialu reda sv. Franje. Posveta pisana je na prvom listu u versih, sa zlatnimi, crvenimi, modrimi i crnimi slovi. Versi ovi počimlju ovako:

„Quod fuit in votis longo jam tempore, tandem
Ponitur ecce meis ultima meta notis.
Est labor haud modicus, modica licet arte triumphet:
Huic modico, magnum pondus inesse patet."

a svršuju:

„Caelitus optato quod si dignabor honore,
Nec feret hic codex irrita vota meus,
Quae fuit ante Bonae Venturae, Pagina, posthac,
Te Custode, bonae Pagina sortis erit."

Na 11. listu naslikan je kralj David klečeći pred jednim šatorom, nad njim leteći angjeo nosi u lievoj ruci jednu glavu, a pod angjelom stoji stup kraj nizkoga zida. S traga vidi se stara gradina. Na okolo slike ima liepih uresah, groteskah itd. Na ostalih listovih urešena su krasno pisana slova s različitim cvietjem i bojami zlatnimi, srebrnimi itd. Na listu 45.

ima u jednom okrugu napisano: „F. BONAVENT. SPALATENSIS FACIEBAT. ANNO SALVT. MDCLXXV.“ *)

Recchini (Rečin) Terezia, slikarica, rodom iz Porečja u Istri, od ugledne stare kuće, bila je koncem 18. stoljetja u svom gradu kao slikarica veoma slavljena. Oko g. 1780. načini ona za stolnu porečku crkvu četiri slike iz života sv, Nikole. U kući Nikole Piccoli nalazi se njezina i njezinoga muža podoba, načinjena po njoj.

Izvor. Stancovich. Biogr. d. d. Istr. III. p. 181.

Regnić Pero, slikar dubrovački, živio koncem 16. i početkom 17. vieka. Njega spominje jedina oporuka njegove žene Anice, nazvane Perova, koja umre godine 1630. u Dubrovniku, ostavivši svoj liepi imutak svojim kćerim Kati i Peri.

Remer Mihajlo, zvonolievar, živio početkom 17. vieka u Ljubljani. Od njega ima u crkvi sv. Petra kod Dvora u Krajnskoj jedno zvono 18 centah težko, sa sljedećim napisom: „Jesus Crps vincit, Jesus Crps. regnat, Jesus Crps. imperat“, zatiem: „Ora pro nobis Ste. Petre“. Odozdó na kraju stoji: „Michael Remer Labaci me fecit anno MDCXXXX“. Medju ovimi napisi ukovani su obrazci novacah iz 16. i 17. vieka, koji priliče posve izvornim novcem. Načinjeni su iz istoga metala kao i zvono, te su veoma umno izrezani. Predstavljaju sa stražnje strane dva talira od nadvojvode Maksimiliana († 1618) i Leopolda tirolskoga († 1632), zatiem poveće mletačke novce s napisom: „Tibi soli Gloria“, napokon srebrne krajcare s ugarskim grbom.

Izvor. Mittheilungen des hist. Vereins für Krain. 1848. pag. 74.

Remetski Andrija, stienoslikar i redovnik reda sv. Pavla. Od njega znamo samo toliko, da je oko sredine 18. vieka živio u monastiru Remete kod Zagreba i u tamošnjoj crkvi kapelu B. D. Marie liepimi slikami uresio. Ove slike, koje se i danas vide, sačuvane su podosta dobro i prikazuju, odozgó na svodu kapele, uznešenje Marijino s množinom licah. Velika ova slika dobro je sastavljena i razredjena, risarija je podosta pravilna, boje su živahne, a obrazi, osobito boga Otca s velikom bielom bradom, kriepko izraženi. Sa strane pod ovom velikom slikom urešen je zid sa svih stranah. Tu se vide 4 pomanje slike sivom bojom na sivom temelju veoma ljubko izradjene, predstavljaju: 1. Obožavanje pastierah. 2. Obrezavanje Isusovo. 3. Očistjenje i 4. Zaručenje Marijino. Pokraj ovih slikah načinjene su još dvie poveće, takodjer sivo na sivom, i predstavljaju: Navjestjenje i pohod Jelisavete. Ostali uresi oko ovieh slikah prikazuju umno

---

*) Englez Wilkinson imenuje, u svom opisu Dalmacije i Crnegore, ovoga umjetnika: Bernardinom, valjda je izmienio pisca s onim, komu je rukopis posvetjen.

sastavljene arabeske i groteske s cvietjem, s posudom, s angjeli. s geniji itd. Iznad vratah iste kapele s nutra ima rukom slikara napisan sljedeći napis:

BENIGNA REMETENSIS VIRGO SIS PROPITIA IN VITAE EPILOGO FRATRI ANDREAE IN TVO ORATORIO PIE ET ENIXE TIBI SVPPLICANTI.

Remetski Toma, vajar i redovnik reda sv. Pavla, živio u monastiru Remete kod Zagreba pod konac 17. i početkom 18. vieka. O njemu sačuva nam uspomenu jedini Benger u svojih „Annales Ordinis Fratrum S. Pauli primi Eremitae. Posonii 1743." Vol. II. pag. 466, gdje pod godinom 1713. veli: „Eodem hoc anno Remetae obiit Frater Thomas Conversus, arte statuaria insignis." Možebiti, da je isti meštar Toma pomagao Ivana Kusu (gl. ovoga) ili pako, što je vjerovatnije, pravio je sám onaj oltar, što je godine 1707. u remetskoj crkvi, troškom kanonika Ivana Znike, iz mramora postavljen. O tom oltaru B. D. Marije veli Benger: „Ara speciosissima de politissimo marmore non minus sumptu notabili quam scalpro ingenioso elaborata." Načinjen je iz crnoga i bieloga mramora s kipovi sv. Pavla i Antuna pustinjakah, i sa više angjelah.

Renis Paskval, slikar, rodom iz Brindiža, živio koncem 18. vieka u Hrvatskoj i Dalmaciji, radio za primorske i otočke crkve. U hrvatskom Bribiru ima od njega u stolnoj crkvi na prvom oltaru s desna kraj velikoga, sv. Antun klečeći pred Isusom, koji je u oblacih. Za Antunom stoje dva velika angjela, a odozgó u oblacih ima još više malenih angjelah. Način bojadisanja je mletački i svjedoči, da je Renis valjda na akademiji mletačkoj učio, u ostalom je djelo srednje. Odozdó je napisano: „Renis P. 1793". U crkvi sv. Andrija od koludricah benediktinskih na otoku Rabu, ima takodjer jedna slika Renisova, koja predstavlja sv. Ignacija i sv. Franju Ksaveria s palicom, odozgó više angjelah a odozdó množtvo čeljadi, koja se svetcu moli, od zdola podpis: „Renis P." U stolnoj crkvi na otoku Hvaru, popravljena je od njega slika sv. Petra na glavnom oltaru, s podpisom: „Paschalis Renis a Brundusio instauravit 1804."

Restinović Pribislavov Antun, slikar spljetski, živio u prvoj polovici 15. vieka u Spljetu. Kako suvremene kvaderne spljetske svjedoče, stupi on dne 17. Veljače god. 1445. u prijateljsko ortačtvo sa slikarom Dujmom Marinovim Vučkovićem, položivši svaki od njih 100 zlatnih dukatah u ime toga ortačtva, i načinivši pred sudom pismeni ugovor, da će u napredak kroz pet godinah s položenimi novci tjerati trgovinu, i zajedno vierno i prijateljski dieliti sav dobitak, koj će im doći, bilo od trgovine, bilo od njihovih slikarskih tvorovah. Nu još neizteče peta godina izza ovoga ugovora, kada dne 28. Srpnja god. 1449. Restinović umre, načinivši dvie godine prije oporuku, usljed koje ostavi svomu ortaku slikaru Dujmu u jednoj škrinjici sve svoje slikarske proizvode, medju kojimi se spominje i jedno navjestjenje

Marijino. Istoga Dujma načini Restinović, zajedno sa svom sestrom Stančicom, za ovršitelje rečene svoje oporuke, iz koje se vidi, da sa svom ženom Filipom, kćerjom trogirskoga kožuhara Draživoja, s kojom biaše dobio u ime miraza 300 libarah dinarah, u najboljem skladu nije živio, budući da njoj po smislu oporuke, od ostavljenoga imutka najmanje dopadè, dočim je ponajviše obdario svoju majku Budislavu, svoju sestru Stančicu, svoga vjernoga učenika Gregura i njegovu sestru Katicu. U kvadernah spljetskih spominje se takodjer njegova maloljetna kći Margarita i drugi učenik Nikola Ravaković, sin spljetskoga zlatara Marina Ravakovića, koj punoljetan i od svoje volje dne 26. Ožujka god. 1449. stupi u službu meštra Restinovića, na tri lieta, da nauči od njega umjetnost slikarstva, za koju službu obeća mu isti meštar, osim hrane i obuće, još deset dukatah u ime godišnje nagrade.

Izvori. Rukopisni spomenici spljetski. VII. p. 2. XVI. XX. pag. 8½. 9. — Oporuka. 10. Inventar.

Reževićki Nikodem, slikar 15. vieka, bio je jeromonah i igumen monastira Reževića u Dalmaciji. Od njega čuva rečeni monastir prastaru izagnjilu i crvoločnu ikonu s napisom:

Сїню иконѹ писа г҃опо҃нь ѿц҃ы їгѹмен їерм҃нх҃ нико҃мь режевички. сатвори себѣ вѣчны҃ помень и҃ добьрь напрѣдакъ и по҃ле҃дакь вь лато и҃. ц҃е. ц҃а.
ѕ҃ц҃ л.а (?) (6931 = 1423).

Izvor. Sabljara Mijata bilježke.

Riečanin Gašpar, graditelj riečki 16. vieka. Od njega sačuva nam uspomenu jedan napis na kolegiju u gradu Rieci u Hrvatskoj, koj ovako glasi:

1561. DIE 14 MENSIS OCTOBRIS MAGISTER GASPARVS MVRATOR VNA CVM EIVS VXORE BARBARA HOC OPVS PERFECIT MANV PROPRIA, QVI DEO AGVNT GRATIAS.

Odozdó glagoljskimi pismeni:

ⰰ. ⱇ. ⰿ. ⰰ. = 1561.

Rikardić Adrian (nazvan takodjer Riciardi), slikar dubrovački, sin Bernardina slikara, načini oporuku god. 1611., spremajući se na put u strane zemlje, ostavi sve svoje imanje svojoj djetci Petru, Bernardu, Mandi i Mari, te umre godine 1625. Od njegove porodice biaše jedan Bernardin (r. 1680 † 1716) pjesnik hrvatski i latinski, a drugi Bernardin, austrijanski general i župan Like i Krbave pod Leopoldom I.

Rikardić Bernardin (nazvan Riciardi), slikar dubrovački, otac Adrianov, uresio je godine 1567. i 1568. s liepima slikama vrata od orguljah u crkvi sv. Dominika u Zadru. Za ovaj svoj posao dobio je od tadašnjega

priora dominikanskoga, fra Jerolima, dne 1. Kolovoza g. 1567. za prvi rok lirah 90, dne 4. Rujna g. 1567. lirah 50, a dne 1. Ožujka g. 1568. ostalu svotu, koja dopuni pogodjenu plaću od 60 dukatah. Budući da je crkva dominikanska u početku našega stoljetja porušena, to su gorespomenute slike od orguljah odnešene od onuda, i biti će po svoj prilici one iste, koje se sada nalaze u sakristani stolne crkve zadarske, za koje slike veli Concina u svom djelu: „Voyage dans la Dalmatie maritime", da su slikane od Andrije Medulića (Schiavona)? Godine 1604. dne 26. Siečnja načini Bernardin svoju oporuku u Dubrovniku, i ostavi njeki dio svoga imutka sinovim Aristidu i Mitridatu, zatiem djetci pokojnoga sina Ivana Krstitelja, a sav ostali imutak predadè svome četvrtomu sinu Adrianu slikaru, kojega načini ovršiteljem oporuke.

Izvori. Acta monasterii S. Dominici Nr. 2168. u archivu gubernia dalmatinskoga u Zadru. — Testamenta, u archivu Tribunala u Dubrovniku.

Rikateli Jačinto. Od ovoga, inače posve nepoznatoga slikara, ima u Jelži, na otoku Hvaru, u župnoj crkvi, slika sv. Jačinta. U nuglu iste slike načinjeno je poprsje sámoga slikara. Odozdó napis: „Hiacinto Ricatelli.

Ritter Pavao, gl. Vitezović Pavao.

Rivalta Aleksio, vajar, rodio se g. 1730., umro u Ljublani g. 1781. Biaše fratar reda sv. Franje države krajnsko-hrvatske. U mrtvačkoj knjizi fratarah rečenoga reda ima o njemu zabilježeno: „Decembris die 28. Anno 1781. obiit Labaci Religiosus Frater Alexius Rivalta Laicus, statuarius in arte peritissimus, aet. a. 51. Relig. 30."

Rizzato N., slikar, rodio se u Kopru, gradu istrijanskom, oko godine 1800. Učio je na akademiji mletačkoj, biaše vrlo dobar sitnoslikar (miniator). Oženio se s jednom pjevačicom i umro u zloj sreći god. 1850.

Roba Franjo, vajar, rodom iz Mletakah, živio početkom 18. vieka većom stranom u Ljubljani u Krajnskoj, gdje je njekoliko prekrasnih spomenikah svoga uma ostavio. Godine 1728., prilikom svetačnoga uvoda cesara Karola VI. u Ljubljani, biaše mramorni grudnik ovoga cesara izvajan po Robi, stavljen kao ures na slavoluk, i dopadè se na toliko, da je poslije u gradsku viećnicu prenešen, gdje se i sada još na glavnom hodniku nalazi. God. 1733. biaše u Ljubljani, na glavnom trgu, podignut obćinski bunar, na kom je Roba 10 godinah radio, i koji je svakako najljepši ures grada Ljubljane. Na ovom bunaru izvajan je iz domaćega crvenosivkastoga mramora obelisk 20 cipeljah visok, oko njega su tri vodna čovjeka iz bieloga genovezkoga mramora i tri pliskavice. Odozdó u okrugu načinjen je veliki kotao iz sivoga mramora, u kojega voda teče. Cieli ovaj bunar, zajedno sa stubama, visok je 30 cipeljah. Roba dobio je u ime nagrade za ovo svoje djelo, osim pogodjene plaće, takodjer čast gradskoga viecnika, i biaše imenovan gradjanom ljubljanskim. Godine 1732. načini Roba za crkvu sv. Jakova u

Ljubljani krasni veliki oltar s kipovi iz mramora. Njegovo ime urczano je straga. U stolnoj crkvi u Ljubljani sgotovi za oltar svete Trojice tabernakul sa dva liepa angjela, iz šarenoga talijanskoga mramora, za koje djelo primi 3520 for. u srebru.

Izvori. Valvazor. — Mittheilungen des hist. Vereines von Krain. 1858. pag. 69. — Hoff. H. G. Gemälde von Krain. Laibach 1808. I. T. pag. 102. 105.

Rota Antun, slikar, rodio se u Slovenskoj Gorici dne 28. Veljače god. 1828. od otca Antuna i Jozefe Stubel, Slovenke. Jur u mladosti otidè u Mletke i napredovà na tamošnjoj akademiji umjetnostih tako dobro, da se sada medju prve umjetnike svoje domovine broji. Stanuje većom stranam u Mletcih. Njegovo najboljc obće pohvaljeno djelo jest: „pomilovani Samaritan“, koja slika nalazi se sada u dvoru grofice Laris, blizu Gorice na solkanskoj cesti. U pražkoj izložbi umotvorah god. 1858. biaše od njega izložena spavajuća Odaliska, koja se veoma dopadne.

Rota-Kolunić Martin, najslavniji bakrorezar hrvatski, biaše takodjer cesarski risar, slikar i vajar. Rodio se u Šibeniku u Dalmaciji oko godine 1530. do 1540. Njegova porodica spominje se u šibeničkih kvadernah pod imenom Kollunić alias Rota, a ovo drugo talijansko ime prevedeno je iz hrvatskoga (rota znači kolo *)). U svietu poznat je naš umjetnik jedino pod svojim talijanskim imenom, s toga sam ga i ja ovamo pod istim imenom stavio. Po svoj prilici učio je umjetnost vajanja, risanja, slikanja i rezanja ponajprije u Mletcih, jer njegovi najstariji bakrorezi pravljeni su u tom gradu. Da je bio vajar i slikar, nenapomenù do sada nitko od njegovih životopisacah, budući da se je to stoprv u najnovije vrieme, trudom Niemca Ivana Ev. Schlagera i Čeha Fr. Josipa Dobicera, iz starih spomenikah 16. vieka saznalo. Kao što se iz njegovih bakrorezah vidi, risaö i rezao je ponajprije polag slikah Ticianovih i polag drvorezah Albr. Dürera, iz česa bi se dalo zaključiti: da je s Ticianom u njekom savezu stojao, i da je bio poznat takodjer sa svojim zemljakom i sugradjaninom Andrijom Medulićem, koj je u isto doba živio u Mletcih i po Ticianu podupiran bio. Moglo bi se tvrditi, da je u risanju i rezanju učitelj Rote bio njeki Niderlandez, budući da prvi njegovi bakrorezi od god. 1558. i 1559. predstavljaju dva Niderlandeza, naime: Arnolda Grünbuelta i Ivana van Broecka, koj posljednji biaše po svoj. prilici slikar, ili barem bližnji rodjak poznatoga slikara Crispina van der Broecka. A i pravilno i kriepko risanje Rotovo, koje doista od mletačke škole pozajmio nije, potvrdjuju me u toj mojoj misli. Sva je prilika, da se je Rota bavio njeko vrieme i u Rimu, gdje je polag Rafaela, Mihalj-Angjela, Buonarotta, našega Julia Klovia i Zu-

---

*) U kvadernah šibeničkih spominju se u 16. vieku sljedeći od iste porodice. Godine 1569. M. Mathaeus Collunich, Cerdo. Godine 1570. i 1579. M. Leonardus Colunich. God. 1575. i 1585. S. Vincentius Kollunich alias Rota.

cheria, na bakru rezao i svoje slike kod Claudia Ducchettia i ostalih tiskati i prodavati dao. Oko godine 1565. nalazim ga opet u Mletcih, gdje je još godine 1572. živio, jer na njegovih bakrorezih, pravljenih od g. 1565. do godine 1572. podpisani su mletački rezari i prodavaoci: Ferdinand Bertelli, i Nikola Nelli, s gorespomenutimi godinami. Oko godine 1573. biaše Rota pozvan u Beč, gdje je valjda na preporuku svojih zemljakah, naime: slavnoga Antuna Vrančića, prvostolnika ugarskoga, i Stjepana Pisana, protonotara apoštolskoga i kanonika bečkoga, postao dvornim cesarskim slikarom i vajarom, jer kao takav spominje se u imeniku dvornieh umjetnikah 16. vieka. Poimence upisan je godine 1576. pod sljedećim naslovom: „Martin de Rota Röm. Kh. Majestet Conterfetter, Maler und Bildhauer." Isto tako spominje se u računih god. 1576., kad je od carskoga dvora za njeko svoje djelo dobio 100 for., zatiem god. 1577., kad je primio 20 for. na račun njekojega djela, što je za cesara Rudolfa II. iz željeza pravio, („der zu Rudolph II. Bildniss Pfennig, Eisen soll machen, in abschlag sollicher Arbeit 20 fl."). Nadalje godine 1581. opet kao: „Röm. kais. Majestet Conterfetter vnnd Pilthauer" *). Pod godinom 1583. ima u spomenutih računih zapisano: da je pokojnoga Martina Rote, cesarskoga vajara, udova Magdalena, primila 20 for. za jednu srebrnu oblicu, koju njezin suprug biaše načinio za cesara; nu ovdje je bez sumnje godina pogriešno napisana, budući da u imeniku dvornih umjetnikah još godine 1589. dolazi: „Martin de Rotta Contrafetter und Bildhauer" **), a znamo takodjer iz njegovih bakrorezah, da je još godine 1592. živio, u kojoj godini rezao je podobu cesara Rudolfa i risao grudnik njeke stare žene s njemačkom kapom.

Dok je još živio u Mletcih, biaše podupiran od svoga sugradjana, gorerečenoga Antuna Vrančića, kojega podobu rezao je trikrat na bakru, posvetivši mu takodjer dva svoja prekrasna bakroreza, prikazujuća mrtvoga Isusa, kojega nad grobom tri angjela drže, i Magdalenu pokornicu u pustinji. Poslie smrti Vrančića biahu izvorne bakrene ploče s rečenom podobom Vrančićevom poslane u Šibenik, gdje se u kući porodice Draganić-Vrančića još i danas nalaze, pokraj još jedne u bakru rezane, u njegovo vrieme netiskane slike. U vrieme svoga bavljenja na cesarskom dvoru, pravio je Rota podobe cesarah: Ferdinanda, Maksimiliana i Rudolfa, zatiem nadvojvodah: Karola i Ernesta, Izabele žene i Marie kćeri Karola V., kao takodjer mnogih carskih savjetnikah i dvorskih ljudih, medju ostalima i našega Nikolu Ištvanfia, cesarskog tajnika, Gašpara Sitnika, Stjepana Pisana Šibenčanina itd. Godine 1583. sgotovi takodjer podobu cesara Rudolfa s

*) Joh. Ev. Schlager. Materialien zur österr. Kunstgeschichte, im Archiv für Kunde österr. Geschichts-Quellen. Jahrg. 1850. II. Band, IV. Heft, pag. 753.

**) Schlager, kako gore, pag. 689.

mastima i poslà ju poglavarstvu grada Launskog u Českoj, gdje je do vremena švedskoga rata u viećnici visila *).

Ovo je sve, što sam mogao saznati o Rotovom životu. Njegova djela pokazuju, da je bio čovjek veleuman i da je liepe i smjele svoje misli znao kriepko izraziti u krasnih tvorovih. Risao je veoma pravilno i izvrstno, s iglom i dljetom radio je veoma fino, a podobe je pravio tako značajno i umno, da se najbolji tadašnji njemački bakrorezari, kao: B. Beham, Juraj Pencz, prvi učenik Dürerov, i Aldegravers s njim uzporediti nemogu. Njeke njegove podobe, kao: Ferdinanda I., Rudolfa II., Antuna Vrančića i Alberta Laska, spadaju medju najkrasnije bakrorezne podobe onoga vremena.

Nu za najslavnije njegovo djelo drži se obćenito „posljednji sud", polag Mihalj-Angjela Buonarotta, od kojega bakroreza prodani su pojedini odtisci na javnih dražbah za 300 do 320 franakah. Istu ovu sliku rezali su kasnije, polag Rote, Mateo Greutern, Ivan Wierinx, Leonhard Gautier, Dominik Cunego i J. Cole-Londini. Njegovim slikam s mastima, kao i tvorovim vajanim, neima sada traga, prem da je gore dokazano, da je Rota doista s mastima slikao, te iz srebra i gvozdja svakojake stvari vajao.

Mnogo pisaocah pisalo je do sada o Roti površno i kratko, svi su ga hvalili u različitim jezicim i različitim načinom, nu najljepši je sud, kojega o njemu izreče Neu-Meyr Antonio u svom djelu: „Collezione Manfredini di classiche stampe. Venezia 1833.", gdje na listu 25. sljedeće veli: „Rota Martino . . . . . Pieno di genio, celebre e felice nell' arte dell' intaglio, e di singolaro capacità nel produrre opere belle e piacevoli; particolarmente rispetto al disegno esatissimo, in cuí paré non sempre riusci nella estremità delle figure. (Huber veli naprotiv: „Er zeichnete sehr richtig seine Figuren und meisterhaft deren Aussentheile"). Nulla lasciò a desiderare nell' ingegnosa unione della delicatezza coll' energico ed espressivo, grandioso e carateristico. Ne' suoi contorni infatti ritrovasi purezza e gusto, e nei ritratti divene famosissimo. Il bulino da lui è straordinariamente fino e grosso a tenor del bisogno. La sua composizione non riesce mai nè fredda, nè priva d'armonia etc." — — Zatim: „Qualcuno dei piccoli maestri potè superarlo nella finezza del trateggio; *ma nessuno gli può star a fronte nella facilità e intelligenza di questo suo piccolo e grandioso intaglio.*" Umni Francez Brulliot kaže takodjer na kratko o njemu: „Plusieurs de ses ouvrages sont *admirables et d' une grande finesse de burin.*"

Od bakrorezah poznati su do sada na broju 159 komadi, kojih opisi ovdje sliede.

---

*) Dobicer. Časopis českého museum. 1847. III. list 325.

Rotovi bakrorezi.

1. Sveto Trojstvo, polag A. Dürera. Bog otac s mrtvim Isusom i sv. Duhom. Na okolo angjeli. Dole znak Dürerov, god. 1511. i „M. R. S. F. 1566.“ (U mojoj sbirci.) Barču i Nagleru nepoznat.

2. Poboj ili klanje malene djetce, polag Fed. Zuccara ili Rafaela (drugi tvrde polag Franka ili Ticiana) sa 46 lica. Straga načinjeno je bježanje svete porodice u Jegjipat. Podpis: „Martin Rotta Sebenzan F. — Appresso Luca Guarinoni MDLXIX.“ Stariji odtisci ovoga bakroreza, bez imena Guarinonova, jesu veoma riedki. Vis. 14 pal. 6 liniah. Šir. 24 pal.

3. Sveta porodica počiva na putu jegjipatskom. Maria s djetetom sjedi pod sjenom velikoga drveta medju Josipom i Ivanom Krst., koj Isusu voće daje. S desna trga angjeo, u prilici djevojke, voće s drveta, u daljini, s traga, pase se magarac. S preda plivaju u bari dvie patke, a pokraj vode stoji janje. Odozgó u sredini medju oblaci nose tri angjela cvietje, a odozdó u sredini ima napis: „Titianus inventor 1569.“ S desna: „Martin Rota.“ Vis. 12 pal., šir. 16 pal 8 liniah.

4. Isti krasni bakrorez tiskan je takodjer naopako, ali je drugi odtisak veoma riedak.

5. Sveta porodica na putu u Jegjipat, polag drvoreza Dürerovog načinjena. Maria sjedi na travi i podaje djetetu jabuku. S traga sjedi Josip a njeka žena nosi voće u košari. S lieva vidi se angjeo, a s preda sjedi dvoje djetce na zemlji. S lieva znamenje Dürerovo s godinom 1526. Vis. 14 pal. 7 lin., šir. 10 pal. 6 lin.

6. Krstjenje Isusovo, s lieva dva klečeća angjela. Odozdó: „Martin Rota Sebenzan F. — Appresso Joan. Francesco Camocio.“ Vis. 7 pal., šir. 5 pal. 2 lin.

7. Isus u pustinji napastovan od djavola. Polag Corn. Corta. Vis. 6 pal. 3 lin., šir. 4 pal. 9 lin.

8. Židovi s poreznim novcem pred Isusom. Odozdó u sredini: „Titianus inven. — Ex Typis Lucae Guarinonij. — Martino Ruota Sebenzan F.“ S desna i s lieva stoje latinski versi: „Optans gens laqueis Jesum pharisaica Christum — In sermone constringere — Illum cui liceat Phariseus pendere poscit — Censum Caesari vel Deo — Indicat ex iussu Christi numisma figuram — Impressam tenens Caesaris. — Inquit cui Jesus: Quid Regis reddite Regi — Pendatis Deo, quid Dei est.“ Vis. 10 p., šir. 8 pal. 5 lin. Na kasnijih odtiscih fali ime Guarinona.

9. Spasitelj prikažuje se Petru pred rimskimi vratmi. Odozdó: „Raphael Vrbino pinxit in Vaticano. — Martin Rota Sebenzan F. 1568.“ Vis. 9 pal. 5 lin., šir. 12 pal. 10 lin. Na kasnijih odtiscih podpisan je Luca Bertelli.

10. Šibanje Isusa privezana k stupu, polag Ticiana. Odozdó: „Martin Ruota Sebenzan f. 1568.“ Vis. 5 pal. 4 lin., šir. 6 pal. 7 lin. Na kasnijih odtiscih ima napis: Lucae Bertelli exc,“ i „P. S. F. (Petrus Stephanoni Formis).“

11. Isus na krstu medju dvimi razbojnici. Odozdó Maria s Ivanom i Magdalenom, s napreda vrag i smrt uplašeni. Polag Ticiana. Dole: „Martin Rota f. — Lucha guerinoni.“ Vis. 7 pal. 6 lin., šir. 6 pal. 1 lin.

12. Isus na krstu. S lieva stoji Maria, s desna Ivan Ev. a kod noguh Magdalena. Odozdó na skalini; „Martinus Rota F.“ Vis. 15 pal. 2 lin., šir. 11 pal. 5 lin.

13. Snimljenje Isusovo s krsta, polag Albrechta Dürera, s monogramom Dürerovim i Rotovim „MR.“ u jednoj daščici. Vis. 3 pal. 2 lin., šir. 2 pal. 5 lin.

14. Isusa polažu u grob, sa strane vidi se Maria. Na zemlji leži vienac od trnja i čekić. S desna odozdó napis: „Martin Rota Sebenzan f.“ Polag Frankove slike. Vis. 5 pal. 5 lin., šir. 6 pal. 7 lin.

15. Isti predmet sa 9 licah. Napis: „Lucas Penis inventor. Martinus Rota Sibenicensis incidebat. Joannis Martini Bononiensis Formis.“ Od ovoga bakroreza ima još dva odtiska malko različna.

16. Uzkrsnutje Isusovo, kako njeki misle polag F. Zucchara. Meni se čini polag Julia Klovia, jer je sasvim podobno Klovievomu uzkrsnutju, koje je takodjer u bakar rezano, s podpisom: „Nicolai Nelli formis Venetiis 1569.“, a na uglu: „N. St.“ Odozdó napis: „Martinus Rota f. 1577. — Claudis Duchetti Formis.“ Vis. 10 pal. 10 lin., šir. 16 pal. (Polag Zania vis. 16 pal. 2 lin., šir. 10 pal. 7 lin.) U drugom odtisku podpisan e: „Lucas Bertelli.“

17. Isti predmet, s podpisom: „Mart. Seben. f. 1569. — Apud Joannem Franciscum Camocium. Cum Privilegio.“ Vis. 8 pal, šir. 6 pal. 2 lin. Na njekih odtiscih ima napis: „Apud Joannes Franciscus Corretius (sic).“

18. Isti predmet, sa 5 lica od samoga Rote izumljen. Vis. 6 pal. 11 lin., šir. 4 pal. 7 lin.

19. Spasitelj sa zastavom stoji u jednoj uložnici i pokazuje na čašu, koja je pod njim. S napisom: „Il corpo e il sangue mio etc. — Martino Rota Sebenzan. F. Nicolo Nelli exc.“ Vis. 15 pal. 6 lin., šir. 8 pal.

20. Mrtvo tielo Isusovo drže nad grobom tri angjela u spilji, koju rese simboli četiri evangjelistah i svakojako granje i cvietje. Odozdó u sredini ima napis: „Mors mea vita tua. Antonius Verantius Archiepiscopus Strigoniensis Vngariae Primas D.“ S desna i s lieva: „Martino Rota.“ Posve dole na bieloj hartiji: „Hic est lapis, qui contemptus est a nobis edificatibus, qui factus est in caput amguli (sic). MA. VI.“ S desna: „Benetto Stephani exc. cum privilegio.“ Ova krasna slika, posvetjena učenomu Vrančiću, spada medju najljepše tvorove Rotove. Vis. 16 pal. 1 lin, šir. 10 pal. E. Sadeler snimio je ovaj bakrorez. Na drugom odtisku ima napis: „Jo. Turpinus excud.“ isti predmet načinio je Rota po drugikrat. Tu sjedi Isus na grobu, spilja je s desna, a s lieva njeka okolica. Odozdó napis: „M. R.“ Zatiem: „R. S. F. (Rota Sibenicensis fecit).“ Vis. 6 pal. 3 lin., šir. 4 pal. 11 lin. Na drugih odtiscih ima: „N. N. exc. (N. Nelli).

21. Osamnaest prizorah muke Isusove, načinjenih polag malih drvorezah Dürerovih, s napisom: „Redemtionis humanae mysteria. O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. — Venet. Nicolai Nelli formis Anno Sal. MDLXVIII." U okviru s prizoromm uzkrsnutja Isusova, ima podpis: „Alberto Duro inventor. — Martin Rota Sebenzan fece." Vis. 14. pal. 7 lin., šir. 11 pal. 1 lin.

22. Vienčanje Marijino, polag Dürerovog drvoreza (br. 94), bez svakog znamenja i podpisa. Vis. 10 pal. 10 lin., šir. 7 pal. 8 lin.

23. Isus s Marijom i Ivanom Krst., sa 8 apostolah i jednom okostnicom (skeletom) s kosom, polag Marka Antona. Figure ove slike razrezane su većom stranom i nemaju podpisa, samo pod Marijom ima: „Martin Rota Sebenzan f.", a pod skeletom: „In Venetia appresso Fernando Bertelli 1569." Svaka figura visoka je 3 pal. 10 lin., šir. 2 pal. 10 lin.

24. Sv. Dominik sjedi na djavolu i šiba ga. S desna odozdó: „Miste Deo Pater ter etc. — Martinus Rota F. — Lucae Bertelli formis." Vis. 12 pal. 6 lin., šir. 8 pal.

25. Sv. Jeronim u pustinji sluša zvuk trublje angjeoske. Iz daleka vide se mrtvi, kako iz grobovah ustajaju. Odozdó s desna: „Vanitas vanitatum et omnia vanitas. — Martinus Rota Sibenicensis F." U sredini: „Claudy Duchetti formis." S lieva: „Semper sonat in auribus meis illa terribilis vox: surgite mortui, venite ad judicium." Vis. 8 pal. 6 lin, šir. 6 pal. 8 lin. Ovaj predmet snimio je Rota polag slike Holandeza M. Coxcisa.

26. Sv. Petar mučenik klečeći na podu, drži lievom rukom zatvorenu knjigu, a s prstom od desne ruke kaže na zemlju, gdje je krv, što je iz njegove mačem probodene glave te iz probodjenih prsiuh potekla. Na zemlji napisano je: „Credo." S traga stoji drvo, za kojim se vidi sjena jednoga čovjeka. Čudna slika i čudna misao. Odozdó: „Martinus Ruota." Valjda polag Ticiana. Vis. 12 pal., šir. 8 pal. 2 lin.

27. Mučeničtvo sv. Petra dominikanca, polag krasne slike Ticianove, koja se nalazi u crkvi sv. Ivana i Pavla u Mletcih. Ima podpis: „Martinus Rota Sibenicensis F. — Lucae Guerinoni Formis." Vis. 14 pal. 6 lin., šir. 10 pal.

28. Sv. Magdalena moli pred razpjelom. Odozdó napis: „J. M. V. J. — M. R. F. — N. N. exc." Vis. 6 pal. 6 lin., šir. 5 pal.

29. Magdalena pokornica u pustinji drži desnu ruku na prsiuh, a u lievoj knjigu. Polag Ticiana. S desna odozdó: „Martinus Rota." Vis. 7 pal., šir. 5 pal. 6 lin.

30. Ista Magdalena pokornica u pustinji. Na daščici odozdó s desna ima napisano: „Reverendiss. et Ill. Dno. Antonio Verantio Episcopo agriensi d." U sredini: „Ticianus", s lieva: „Martinus Rota Sibenicensis." Krasna slika, obraz Magdalene ima izraz velike resignacije. Vis. 7 pal. 5 lin., šir. 5 pal. 5 lin.

31. Magdalena u profilu drži u vis ruke i moli. Odozgó medju oblaci ose dva angjela kitu mira. Valjda polag Ticiana. Odozdó: „Martinus iota Sibenicensis.“ Posvećena je slika torčelanskomu biskupu Ivanu Delnu. Na kraju stoji adresa C Ducchetta, s godinom 1570. Vis. pal. 3 lin., ir. 7 pal. 7 lin.

32. Djevica Maria, s mrtvim Isusom na koljenih, sjedi pod krstom.)dozdó napis: „Michel Angelus Bonarotti inventor. Martinus Rota.“ Na raju sliede 8 versi u talijanskom jeziku: „Signor, che l' tutto etc. — Con rivilegio. — Appresso Gioan. Fran^{co} Camocio.“ Vis. 5 pal. 9 lin., šir. 5 al. 2 lin. Vrlo krasno djelo.

33. Bog otac drži u naručju mrtvoga Isusa. Sa strane angjeli sa nakovi muke, u zraku sv. Duh. Odozdó u sredini na dašćici ima monoram A. Dürera s god. 1511. Zatiem: „M. R. S. F. 1566.“ i adresa N. Iellia. Rota rezao je ovu sliku polag Dürerovog drvoreza. Vis. 14 pal. lin., šir. 10 pal. 6 lin. (Jedan odtisak u mojoj sbirci.)

34. Trostruko razmatranje sv. rožarija, s predstavljenjem triuh drveih. Na svakom načinjeno je šest okruglih slikah s prizorom iz života larijina. Gore ima napis: „Devota Rosarii Beatae Mariae Virginis conemplatio triplex, grandiosa, dolorosa, gloriosa.“ Dole: „Martinus Rota. — ucae Bertelli Formis.“ Vis. 12 pal. 10 lin., šir. 17 pal.

35. Posljednji sud, polag najslavnije slike Mihalja Angjela u kapeli ikstini. S lieva dole: „Ser^{mo} Emanueli Philiberto Duci. D. — Martinus iota Sebenicensis F. 1569. — Lucae Guarinony formis.“ Vis. 12 pal., šir. pal. 7 lin. Na kasnijih odtiscih ovoga veoma riedkoga bakroreza ima na ijesto adrese prazna daščica. Na njekojih snimkah ima odozdó s lieva: Leonardus Gautier fecit.“ Vis. 11 pal. 6 lin., šir. 8 pal. 6 lin. Ova riedka lika može se spoznati po podobi Mihalja Angjela, koja je na vrhu slike. la izvornoj slici gleda na lievo, a u snimku na desno. H. Wierx snimio e ovu sliku, ali velikom i vrlo lošom promjenom. Istu sliku snimili su taodjer J. Cole u Londonu i Dominik Cunego u Rimu god. 1760. na velikom stu. (Jedan odtisak nalazi se u mojoj sbirci *).

---

*) Od ove krasne slike najredji je onaj odtisak, na kom je samo Karon sa svojom pratnjom na čamcu sasvim izradjen, ostale figure nisu gotove. Od ovoga odtiska nalazi se jedan eksemplar u mojoj sbirci. O njemu veli Heinecke u svom djelu: Nachrichten von Künstlern und Kunstsachen. Leipzig 1768. Th. I. pag. 400 sljedeće: „In der Churfürstlichen Dresdnischen Sammlung ist ein Abdruck, wo von dem Blatte nichts als der Kahn des Charons fertig, das übrige nur im Umrisse angedeutet ist, dergleichen man wohl nicht mehr finden wird.“ Moj snimak ima sljedeći napis na dašćici s lieva: „Illmo. et Rmo. Dno. Petro Strozae Smi. L. N. Domini Pauli Papae V... mum secretarum ad Principes secretario, virtutum fautori. M. G. D. D.“ Druga dašćica, gdje biaše ime Rotovo, stoji prazna. — Bottari, koj takodjer ovaj snimak spominje, kaže da se pod M. G. Mateo Greutern (bakrorezar iz Štrasburga) razumjevati ima, koj je u ono doba u Rimu stanovao.

36. Posljednji sud, drugi sastav, po svoj prilici polag Ticiana. Odozdó na kraju napis: „Rodolpho II. Rom. Imp. Cl. Germ. Vngariae, Boemiaeque Regi inclito. Arch. Austriae, Humilis. Clientulus Suppl[r.] D. D. M.D.LXXVI. Martinus Rota." Vis. 11 pal. 11 lin., šir. 8 pal. 6 lin. Ista slika rezana je i u većem formatu. Odozdô stoji: „Martinus Rota inventor. — Jachomo Franco fece. — Raphael Fastel formis." (U sbirci nadvojvode Albrechta u Beču.)

37. Tretje predstavljenje posljednjega suda, s podpisom: „Opus a Martino Rota inventum fereque exculptum, Anselmus Boetius de Boodt Rudolphi II. Rom. Imp. medicus sibi et amicis perfici curavit. Cum priv. Sac. Caes. Maj." Ovu sliku načinio je Rota ponajviše polag slikah Mihalja Angjela i Ticiana. Medju blaženimi nalaze se podobe od austrianske carske porodice. Nu ovu sliku nije sám Rota dovršio, već ju je Boodt, po smrti Rotovoj, od drugoga umjetnika svršiti dao. Ista slika posljednjega suda mnogo je gorja od gore spomenutih.

38—62. Poprsje podobah 24 prvih rimskih cesarah, od Julia Cesara počamši do Aleksandra Severa. U svemu 25 komadah s naslovnim listom, na kom je načinjen ures od gradjevine, s kipovi Marsa i Merkura. U oblici ima naslov: „Imperatorum Caesarumque viginti quatuor etc." Dole: „Claudii Duchetti formis", a odozdó: „Martinus Rota Sibenicensis. F."

Podobe pojedinih ljudih.

63. „Abundius (Ant.) A. F. anno suae aetatis XXXVI. M.D.LXXIIII." Dole s desna: „Martinus Rota F." Poprsje. Vis. 5 pal. 8 lin., šir. 4 pal. 5 lin.

64. „Alphonsus II. Esten. Ferrar. Dux V." Poprsje. „Martinus Rota Sibenicensis." Vis. 7 pal. 6 lin., šir, 5 pal. 6 lin.

65. „Balassa de Gyarmath Joannes Cons. S. C. R. May. Janitorum Reg. Magister in Ungaria aetat. suae LVII. M.D.LXXV." Poprsje. „Martitinus Rota F." Vis. 7 pal. 1 lin, šir. 5 pal. 3 lin.

66. „Broeck (Joan van der) aet. XXXI. Anno MDLVIIII." Poprsje. Dole u sredini: „M. R. S. F." Na istom listu odozgó: „Violantis Pignae Ann. XXVII. M. R. S. F." Vis. 6 pal. 8 lin., šir. 4 pal. 8 lin.

67. „Carolus D. G. Austriae dux Burgundiae. M.D.LXXV. Martinus Ruota." Vis. 3 pal. 5 lin., šir. 2 pal. 9 lin. Polovica tiela.

68. „Carolus D. G. Archidux Austriae — — Tiroli et Goritiae ZC. M.D.LXXVI." Polovica tiela. Odozdó u sredini sasvim maleni monogram. Vis. 8 pal. 5 lin., šir. 5 pal. 5 lin.

69. „Carolus V. Dei G. Imp. semp. Aug." Poprsje, Monogram dole s desna. Vis. 8 pal, šir. 6 pal. 5 lin.

70. „Carolus Archidux Austriae." Poprsje u oklopju s obrazom sa strane. Odozdó Fortuna, sjedeća na dvih pliskavicah u moru, s pod-

pisom: „Audaces Fortuna juvat.“ Tu neima ni imena ni znaka! Rotova, ali je značaj njegove radnje. U nakitu slova: „N. N. F.“ (Nicolaus Nelli Formis.)

71. „Clusius (Carol.) Atreb. aet. an. XLIX. M.D.LXXV. Martinus Rota f.“ Polovica tiela. Vis. 4 pal. 3 lin., šir. 3 pal. 3 lin.

72. Coleon Bartol Andegaven. et Burgund. Belli Dux Max.“ Obla, od četiri alegoričkih figurah nošena slika. Dole napis: „Propria gentis et Militiae Insignia.“ Znak Rotov stavljen je na oružju. Vis. 8 pal., šir. 6 pal.

73. „Crato a Crafftheim Joh. Medicus impp. Caes. D. Ferdinandi I. et Maximiliani II. Martinus Rota f.“ Poprsje. Vis. 7 pal. 2 lin., šir. 6 pal. 6 lin.

74. „Eder Georgius. Doctr. sacr. caes. Mtis. Consil. aul. imp. ZC. An. Do. M.D.LXVIII. aetatis suae LI.“ Poprsje. Znak Rotov odozdó s desna. Vis. 2 pal. 6 lin., šir. 3 pal. 4 lin.

75. „Enzestorf Wolfius Christoforus — slavni Musicus — M.D.LXXV.“ Polovica tiela. „Martinus Rota.“ Vis. 5 pal 10 lin., šir. 4 pal. 6 lin.

76. „Ernestus D. G. Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Comes Tiroli. ZC. Maximil. I. F. M.D.LXXVI.“ S monogramom: „M. ⊕ (kolo) F.“ Polovica tiela. Vis. 8 pal., šir. 5 pal. 6 lin.

77. „Feierkuvius Steph. Episcopus Vesprimensis, Abbas S. Martini etc. Aetatis suae VI. (sic) M.D.LXXV.“ Do polovice tiela. Gore s desna znak Rotov. Vis. 8 pal. 2 lin., šir. 5 pal. 9 lin.

78. „Ferdinandus D. G. Roman. Imp. semper Aug. — M.D.LXXV. Martinus Rota F.“ Vis. 8 pal., šir. 5 pal. 5 lin.

79. „Fichardus Joannes J. C. Francofurtensis An. aet. LXIX. An. Salut. M.D.LXXXI. Martinus Rota F.“ Vis. 4 pal. 5 lin., šir. 4 pal.

80. „Gaill Andreas J. C. et S. C. M. a. Consiliis 1575. Martinus Rota F.“ Vis. 4 pal. 4 lin., šir. 3 pal. 2 lin. Na boljih odtiscih ima dole godina 1579 a ime Rotovo dvakrat.

81. „Gonzaga Ferd. Praef. Gal. Cisalp. Trib. Max. Leg. Caroli V.“ Poprsje. Bez svakoga znamenja. Vis. 6 pal. 7 lin., šir. 4 pal. 8 lin.

82. „Gregorius XIII. Pon. Optim. Maximus“ Poprsje. Odozdó: „Martinus Rota Sibenicensis Formis.“ Vis. 6 pal. 6 lin., šir. 5 pal 6 lin.

83. „Grunbuelt Arnoldus van, aet. XXXXIV. Anno M.D.LVIII.“ Poprsje. Dole u sredini: „M. R. S. F.“ Vis. 6 pal. 7 lin., šir. 4 pal. 8 lin.

84. „Gustavus Dei Gratia Sueciae Rex.“ Poprsje. Dole u sredini: „M. R. — S. F.“ (Stephanoni Formis? ili Sibenicensis Fecit). Vis. 6 pal. 6 lin., šir. 4 pal. 10 lin.

85. „Hagkl Petrus Rom. Imp. Rudolphi II. a consiliis. M.D.LXXVIII.“ Dole s desna znamenje Rotovo. Polovica tiela. Vis. 7 pal. 5 lin., šir. 4 pal. 11 lin.

86. „Isthuanffi Nicolaus S. Caes. M. Secretarius aetatis suae XXXVI. Anno Domini M.D.LXXV. Martinus Rota fecit." Do polovice tiela. Velikom vještinom izradjena slika. — Odozgó ima grb sa zviezdom i mjesecom. Vis. 7 pal., šir. 5 pal. 6 lin.

87. „Kaiszmark Albertus a Lasko Palatinus. M.D.LXXVI." Dole s desna znamenje Rotovo. Polovica tiela. Vis. 8 pal., šir. 5 pal. 6 lin.

88. „Manutius Aldus Pius", slavni mletački tiskar. Polovica tiela, sa znamenjem Rotovim. Vis. 6 pal. 6 lin., šir. 4 pal. 9 lin.

89. „Manutius Paulus Aldi F." (Filius). Vis. 7 pal. 8 lin., šir. 5 pal. 5 lin.

90. „Maria Aust. Reg. Bohem. Caroli V. imp. fi." Poprsje. Dole s lieva: „M. R." Vis. 6 pal. 6 lin., šir. 4 pal. 9 lin.

91. „Mathias Archidux Austriae." Polovica tiela u oklopju. 1579. Bez znamenja, veoma liepi i riedki bakrorez.

92. „Maximilianus II. Imp. et Rex." S posvetom: „Potentis. Regi deditiss. client. Mart. Rota. F. D. M.D.LXXIII." Polovica tiela u oklopju. Vis. 8 pal. 10 lin., šir. 7 pal. 5 lin.

93. „Maximilianus II. Imp." sa šeširom na glavi, s posvetom: „Potentis. Im. Caes. — — Client. Mart. Rota F. D. MDLXXIV." Poprsje. Vis. 7 pal. 11 lin., šir. 15 pal. 10 lin.

94. „Maximilianus II. D. G. Roman. Imp. semper Augustus. — M.D.LXXV." Dole s desna znamenje Rotovo. Polovica tiela. Vis. 8 pal., šir. 5 pal. 6 lin. Snimka ove slike neima Rotovo znamenje.

95. „Maximilianus II. Rom. Imp. Pius. Felix semper Augustus." Poprsje s jednom stranom obraza, koj na desno gleda. Oko glave lovorov vienac, tielo je u oklopju, a na prsih visi zlato runo. Dole orao s oblicom i poslovicom: „Deus providebit". S desna na kraju: „Martin Rota Sebenzan fecit. Nicol. Nelli exc. 1568." Vis. 8 pal. 2 lin., šir. 5 pal. 10 lin.

96. „Medicis Cosmo (de)" medaillon, s allegoričkimi figurami. Dole u sredini: „Discorsi historici universali di Cosimo Bartoli gentilhuomo et academico Fiorentino. Martino Rota Sebenzano fece 1568." Vis. 7 pal. 8 lin., šir. 5 pal. 3 lin.

97. „Medici Jo. Jacobus Marchio Mariniani Isubriae Decus." Od ozdó: „Alphonsus II. Esten. Ferrari Dux V. — Martinus Rota Sibenicensis." Vis. 6 pal. 7 lin., šir. 4 pal. 2 lin.

98. „Mendozza (Don Francisco Hurtado a,) aetatis suae XLVIII. MDLXXXII." Poprsje. Dole s desna znamenje Rotovo. Vis. 6 pal. 10 lin., šir. 3 pal. 10 lin.

99. Paré Ambroz, prvi kirurg Henrica II., Franje II., Karola IX. i Henrika III., kraljevah francezkih. Polovica tiela. S desna napis: „Humanum — Paraei — Galliae. Anno aetatis LXXII. MDLXXXII." U 4ini. Bez znamenja. Veoma riedki bakrorez.

100. „Peterle Michael aetatis suae XLVIII. M.D.LXXXII.“ Poprsje. Odozdó s desna znamenje Rotovo. Vis. 6 pal. 10 lin., šir. 3 pal. 10 lin.

101. „Pifferius Don Franc. Savinat. aetatis suae LVI.“ Polovica iela. Vis. 6 pal. 6 lin., šir. 4 pal. 4 lin.

102. „Pigafeta Celsus medicus vicentinus an. XXVIIII. 1571.“ Dole ı sredini znamenje: „M. R.“ Vis. i šir. 4 pal. 5 lin.

103. „Pigna Violant ann. XXVI.“ Poprsje. Dole u sredini: „M. R. – S. F.“ Vis. 6 pal. 1 lin., šir. 4 pal. 8 lin.

104. „Pisanus Steph. Sibenicensis, Protonotarius apostolicus. Aetatis ıuae LX ann.“ s poslovicom: „Omnia ab alto. Mart. Rota Sibenicensis. Viennae Austriae fecit anno MDLXXIII.“ Do polovice tiela. Vis. 8 pal. 10 lin., šir. 6 pal. 8 lin. Prvi veoma riedki odtisci neimaju godine.

105. Pius V. papa, na uspomenu saveza Filipa II. od Španije i dužde nletačkoga. Od Rote risano i rezano. Dole podpis: „Martinus Rota Si-:ensis fecit.“ Vis. 9 pal. 3 lin., šir. 7 pal.

106. „Pius V. Pont. Opt. Max.“ Dole na dašćici: „Or che di Pietro etc.“ a odozdó: „Martin Rota Sebenzan F.` Nicolaus Nelli exc. 1566.“ Vis. 11 pal. 3 lin., šir. 7 pal. 9 lin.

107. „Rudolphus II. Maximiliani II. F. Rom. Hung. Bohem. Rex. MDLXXV.“ Polovica tiela sa žezlom u ruci. Odozdó znamenje Rotovo. Vis. 9 pal. 8 lin., šir. 7 pal. 9 lin.

108. „Rudolphus II. D. G. Rom. Imp. Archid. Austr. D. Burg.“ Po-prsje, glava lovorom ovienčana, sliku nose dva orla. Dole s desna: „Mar-tinus Rota.“ Vis. 9 pal. 8 lin., šir. 4 pal. 6 lin.

109. „Rudolphus II. D. G. Rom. Imp. — Cum gra. et pre. Caes. ad V. annos 1592.“ Polovica tiela. Dole s desna znamenje Rotovo. Vis. 10 pal., šir. 6 pal. 6 lin. U prvih odtiscih bez napisa: „Cum privilegio“ bez godine 1592.

110. „Rudolphus II. D. G. Roman. Imperator. — Martinus Rota f. 1577.“ Slika do koljena. Vis. 11 pal. 1 lin., šir. 8 pal. 1 lin. Od ove slike jesu dva odtiska, na prvom stoji god. 1574. a car ima sasvim kratke brkove, na drugom ima car brkove i bradu, i godina 1577.

111. „Sitnick Caspar. Phiae. et J. V. Doctor. Serenissimi Archiducis Caroli Consiliarius. — Anno virginei partus MDLXXIIII. aetatis suae XXXIIII. Martinus Rota.“ Polovica tiela. Vis. 6 pal. 3 lin., šir. 4 pal. 6 lin.

112. „Strada Octavianus de, Mantuanus, Jacobi Caes. Antiquarii fil. anno aetatis suae XXIII. MDLXXIIII. Mart. Rota sculp.“ Polovica tiela. Vis. 4 pal. 4 lin., šir. 3 pal. 2 lin.

113. „Valeta Joannes D., magnus magister Religionis Hierosolomitanae. Ticianus inv. M. Rota f. 1565.“ Polovica tiela u urešenom osmouglu. Vis. 7 pal. 5 lin., šir. 4 pal. 1 lin. Ferando Bertelli snimio je ovu sliku, s pre-inačenim napisom: „Joannes de Raletta Magnus magister Hospitalis Hiero-

solomitanus MDLXV." U sredini: „Ferando berte." Na njekih eksemplarih ima nad ovom slikom podoba Gonzage, s napisom: „Gonzaga Ferd. Praef. Galliae Cisalp."

114. Istoga Valetu rezao je Rota po drugikrat, u većem formatu. Odozdó stoji podoba Alberta Laska, s podpisom: „Albertus a Lasko Palatinus Sinadiensis, Capitaneus Landskoronensis, Lib. Baro. in Kaiszmark, Lasko, Rithvittny et Dunajetz etc. — MDLXXVI. M. ⊕. (kolo) F." Nepoznat Barču i Nagleru.

115. „Verancius Antonius Archiep. Strigon. Hung. Primas. — Martinus Rota Sibenic." Poprsje u ovalu. Sa strane Mars i Minerva, odozdó dvie aždaje s mačevi u sredini, a sa strane dva nepoznata grada, odozgó drže dva angjela grb Vrančićev, nakitjen s biskupskom mitrom. Grb ima šest liera. Vis. 12 pal. 2 lin., šir. 8 pal. 2 lin. Na prvom veoma riedkom odtisku višja je slika za 5 lin., te ima odozgó nad grbom napis:

„Lilia sex vernant quae de Verantia stirpe
Impiger Alcidesque sevit Pallasque rigavit,
At fovet ex alto qui conspicit omnia Phoebus."

Bakrena ploča ove slike nalazi se još sada u Šibeniku kod porodice Draganić-Vrančićah. Jedan novi odtisak ove ploče, kao i dva stara veoma riedka, nalaze se u mojoj sbirci.

116. „Verancius Antonius Archiepiscopus Strigoniensis Ungariae Primas." Dole s desna: „Martinus Rota Sibenicensis." Polovica tiela. U lievoj ruci dva prekrstjena mača, s desna otvorena knjiga, s lieva sát i globus. Vis. 8 p. 6 l., šir. 6 p. 6 l. Drugi odtisak je retuširan, te za riečju „Primas" stoji još: „et Locumtenens S. C. R. A. M. MDLXXI." Ovaj retuširani bakrorez čuva se u izvoru kod porodice Draganić-Vrančićah u Šibeniku, jedan novi odtisak nalazi se u mojoj sbirci.

117. Podoba jednoga čovjeka, do polovice tiela. Na glavi ima kapu, a na sebi kabanicu. U desnici ima hartiju, lievicu drži na maču. Gore s lieva stoji: „Anno aeta. suae XXX." Bez imena Rotova. Vis. 4 pal. 2 lin., šir. 3 pal. 3 lin.

118. Podoba njekog matematika sa šestilom u ruci, do polovice tiela. Sjedi za stolom, na kom više knjigah leži. Na klinu s desna vise matematički nastroji, a s lieva stoji veliki globus. Dole s lieva ima monogram Rotov, a odozgó: „vndique frustra." Vis. 7 pal. 6 lin., šir. 5 pal. 6 lin.

Razne slike.

119. Boginja čuvarica od Toskane jaši na lavu, u obadvih rukuh nósi vience i medaillone. Odozgó grb Aleksandra od Medicisa, a odozdó: „M. S. (Martinus Sibenicensis)." Vis. i šir. 6 pal. 3 lin.

120. Prometeo prikovan na stieni kaukazkoj, i deran od jastreba, polag Ticiana. — Martinus Rota 1570. Vis. 7 pal. 3 lin., šir. 5 pal. 8 lin.

121. Turčin na kolu od srieće, koje vrieme tjera, u prisutnosti cara i krstjanskih vladarah. — Martinus Rota Sibenicensis inue. Vis. 8 pal. 3 lin., šir. 6 pal. 6 lin.

122. Venus zaustavlja Adona da neide u lov. S traga pod jednim drvetom spava Amor, a gore u oblacih vozi se Juno s golubovi. Odozdó ima osam versah u talijanskom jeziku, koji počimlju: „Ecco la bella Dea." S lieva: „Martinus Rota formis." Vis. 9 pal., šir. 6 pal. 6 lin. Od ove slike imà više snimakah, na jednom snimku, od kojega se u mene dva komada nalaze, napisano je odozdó s lieva: „Tician inuentor. 1573. N. N. for." Odozgó u desnom uglu prazna daščica. Znamenite su haljine Venerine na ovoj slici, budući da su urešene s gajtani i uresi poput ugarskih i hrvatskih haljinah.

123. Krilata okostnica (skelet) s jednom smotkom hartije i s napisom: „Vigilate quia nescitis qua hora dominus veniet. S. Mat. 25." Pod nogama leže četiri lubanje. S desna znamenje Rotovo. Vis. 12 pal. 6 lin., šir. 10 pal.

124. Grb Stjepana Radeca biskupa jegarskoga. Sa strane Charitas i božica ufanja. Podpis: „Stephanus Radetius Episcopus Agrien. — MDLXXIIII." S desna: „Martinus Rota F." Vis: 13 pal. 9 lin., šir. 10 pal. 4 lin.

125. Grb baruna Ivana Velsperga, med božicama postojanstva i ufanja. Podpis: „Römischer kaiserlicher vnnd zu Hungern-Rath etc." Hans Freyherr zu Welsperg etc. Martinus Rota Dalm." Vis. 15 pal. 8 lin., šir. 4 pal. 6 lin.

126. Grb Wolfa Enzersdorfa, s bordurom. Barču i Nagleru nepoznat.

127. Više turakah, koji se napinju, da dva hrasta sa konopci preale. S desna pokušavaju to isto krstjanski vojnici s jednim hrastom, te u ovi svoj hrast već prignuli, dočim druga dva nepomično stoje. S desna ole ima napis: „Martinus Rota Sibenicensis Venetiis F." Vis. 5 pal. 8 n., šir. 7 pal. 9 lin.

128. Mletački lav vuče Sultana iz mišolovke, koja ovdje zaliev d Lepanta predstavlja, i u kom je jedan Turčin već ulovljen. Orao u ·aku nosi krvavo srce. Dole s lieva: „Martinus Rota Sibenicensis Veetiis F." Veličina kako gornja.

129. Bitka kod Lepanta. Dole napis u 22 versih, koji počimlju: En, sculptae navalis pugnae ad Echinadas undas etc. — Martinus Rota ibenicensis faciebat." Vis. 12 pal., šir. 16 pal. 10 lin.

130. Osnutak (Plan) bitke kod Lepanta. Dole napis: „Il vero orne delle veduti — Portente armate etc. — Martin Rota feze." Vis. 3 pal, r. 4 pal. 4 lin.

131. Pastier, koj u romantičkom predjelu svoje stado na desnu stranu era, u kutu laje pas. S lieva: „Titianus inu." Ova slika nema podpisa,

ni znamenja Rotova, ali se iz tvora i načina rezanja vidi, da je njegovo djelo. Jedan odtisak nalazi se u mojoj sbirci. Vis. 6 pal. 9 lin., šir. 13 pal. 9 lin.

132. Vid Carigrada. Dole s desna: „Martinus Rota Siben. fecit. 1572." Mala podugačka slika od najveće riedkosti.

133. Vid Algira. Dole s desna: „Martinus Rota Seben. formis 1572." Kao gornji veoma riedki bakrorez.

134. Vid Rima. Bez podpisa, ali u svemu podoban gornjim.

135. „ Napulja,
136. „ Mesine,
137. „ Genove, } kao gornji.
138. „ Jakina,
139. „ Mletakah,

(Ovi bakrorezi od br. 132. do 139., kao i sljedeći, biahu do sada sasvim nepoznati, a nisu još od nikoga popisani. Njeki nalaze se u mojoj sbirci.)

140. Tician Vecellio, slavni slikar mletački. Načinjen je kao starac s obrazom od jedne strane (en Profil), gleda na lievo. Ima veliku bradu i malu kapicu na glavi. Na vratu mu visi zlatni trovrstno opleteni lanac. S traga razvaline. Dole na daščici: „Titianus Vecellius aeques Caes. Pictor celeberrimus." Prekrasno djelo Rotovo, prem da neima na slici njegova imena ni znamenja. Jedan odtisak nalazi se u sbirci carske knjižnice u Beču. Vis. 6 pal. 7 lin., šir. 4 pal. 5 lin.

141. Podoba Albrehta Dürera, slavnog njemačkog slikara, s obrazom od jedne strane u medajlonu u 12ini („Catalogue raisonnè des Estamps de feu Mr. Le Bar. d' Aretin. I. p. 41").

142. Sveti Jerolim, sjedeći kraj njeke podrtine na kamenu, čita knjigu. U kamenu napis: „J. M. V. J. — M. R. S. F." (U sbirci carske knjižnice u Beču.)

143. „Martinus D. G. Episcopus Vratislaviensis supremus per utramque Silesiam Capitaneus. — MDLXXVIII." (U istoj sbirci.)

144. Mossoczy Zacharias Eppus. Tinniniensis & Cons. Sacr. Caes. Reg. May. aet. suae an. 35. a. d. MDLXXVII. — Martinus Rota." (U istoj sbirci.)

145. Martin. — Čini se, kao da je podoba sámoga Martina Rote. — (U istoj sbirci.)

146. Maria polazi Jelisavetu. Odozdó napis: „Naturae humanae rerumque etc. — Nicolai Nelli formis Venetiis. 1569." Čini se da je ovu sliku Rota rezao polag slike Julia Klovia. (U istoj sbirci.)

147. Sveti Apostoli s Marijom, Ivanom Krstiteljem i sa slikom smrti. Odozdó: „Martin Rota Sebenzan f. — In Venetiis appresso Ferrando Bertelli 1569." (U sbirci nadvojvode Albrechta u Beču.)

147. Vignetta iz djela: „Historia della Vita et Fatti del Eccellentis-
simo Capitano di Guerra Bartolomeo Coglione. Scritta per M. Pietro Spino."
Odozdó: „Martinus Rota Sibenicensis." (U istoj sbirci.)

148. Vid Pariza.) Ove dvie slike, koje se u istoj sbirci nadvojvode
149. Vid Roda.) Albrechta nalaze, spadaju po svoj prilici s onimi,
od br. 132 do 139 opisanimi, k jednomu povećemu djelu. Na njekojih ima
podpis: „Martinus Rota Sibenicensis fecit 1572." Na slici Algira ima:
„Algier fortificato di novo. MDLXXI."

150. „Don Francisco Hurtago a Mendozza. — MDLXXIV. Martinus
Rota f." (slika pod br. 98. opisana, ima godinu 1582) Odozdó: „Octavia-
nus de Strada Mantuanus Jacobi Caes. Antiquarii fil. aet. XXIII. MDLXXIIII.
Martin Rota sculp." (ista slika, koja je pod br. 112). Pod ovom treća
podoba s napisom: „Andreas Gaill. J. C. & S. C. M. a Consilijs aulicis
1579. — Martinus Rota f." (ista podoba opisana pod br. 80. ima g. 1575).
(U istoj sbirci.)

151. „Isabella Aug. Caroli V. uxor." Na istom listu odozdó: „Maria
Augusta Caroli V. filia", kako je pod br. 90. opisano. Odozdó: „M. R. S. F."
(U istoj sbirci.)

152. „Antonius Perenot Episcopus atpebaten. — M. R. S. F." Od-
ozdó slika Feierköva, opisana pod br. 77. (U istoj sbirci.)

153. Topografički zemljovidi Dalmacije, koje opat Fortis na svom
putovanju vidì i u svom putopisu napomenù. Medju ostalima vid rodnoga
mjesta Šibenika od god. 1571.

154. Žena bosanska, koja porodi dvie nakaze, i to jedno djete od
žnojega spola s 4 rukami, a drugo djete na polu čovjeku, na polu svinji
podobno. S podpisom: „Nella ricca cità de barban sopra le rippe del fiume
Savia (Sava) nella provincia della bossina, una schiava parturi a di 13 mazo
(marzo) 1570 doi mostri, l'uno di qualli ha la facia, le mani, piedi et il mem-
bro hvmano, il resto tuto porco. Il giorno dietro ha parturito una crea-
tura con l' uno et l' altro sesso, con quatro braccia. — In Roma. N. N.".
(Nic. Nelli). Izvorna ploča ovoga bakroreza nalazi se, pokraj drugih Roto-
vih pločah, u Šibeniku kod porodice Draganić-Vrančića. Jedan novi odtisak
čuvam ja u mojoj sbirci.

155. Bitka kod Kurzolarah (alle Curzolari), na velikom listu. S desna
ima 35 versah u latinskom jeziku, koji opisuju sliku. Počimlju: „Quis vio-
lare ausit jurato foedere pacem" a svršuju: „Justitiam et summi Regem
contemnere Olympi." Pod versi podpisan je pjesnik: „Belisario Gaboldini",
a zatiem: „Martinus Rota Sibenicensis inventor. Jacobus Franco resti-
tuit, apud Nicolaum Nelli. MDLXXII. Venetiis. (Cicogna Iscrizioni Vene-
ziane. T. V. pag. 636)."

156. Apolo muči satira Marsiasa (Huber. et Rost).

157. Stado ovacah s jednim magarcem, pred stadom ide u frulu svi-
rajući pastier, kojega veliki pas gleda. Za stadom druga dva pastiera s

manjim psetom. S traga šuma i selo kraj vode, na kojoj dva broda plove. S desna: „Titiano Inut.“ (Jedan odtisak nalazi se u mojoj sbirci.)

158. Sv. Faustin kleči na podu i piše na zemlji „Credo“, dočim jedan vojnik nad njim mačem maše, mladi jedan sveštenik uplašen bježi u šumu. Odozdó napis: „Titianus Vecellius Eques Caes. Pio V. Pont. Max. faciebat. Luca Bertelli Formis.“ (Winkler). (Jedan odtisak nalazi se u mojoj sbirci.)

159. Nepoznati svetac (valjda sv. Faustin) na zemlji ležeći, kojega probada mačem jedan vojnik, dočim drugi čovjek bježi, gledeći na dva angjela, koji iz neba granu mučeničtva nose. Na jednom drvetu visi daščica s napisom: „Ticianus inuentor. Martinus Rota Sibe^{sis} F.“ (Jedan odtisak nalazi se u mojoj sbirci.)

Rotove risarije.

1. Obćenito ljudsko uzkrsnutje, liepo i umno sastavljeno. U sredini načinjen je njeki čovjek s ljetećom haljinom i s razširenima rukama. Ima ćelavu glavu i veliku bradu, a gleda prema otvorenom nebu. Oblake tjeraju vjetrovi, što po zemlji pušu. Mrtvi ljudi, što se iz grobovah podižu, predstavljeni su u raznih položajih. Ova savršeno dobro i umno sastavljena slika, o kojoj veli Bartsch: „Petit dessein precieux par son fini et son expression“, risana je na žutkastoj hartiji u 4ini s perom, tuširana bisterom i uzvišena bielom bojom. Nalazila se njegda u sbirci vojvode de Lignea, a sada u sbirci nadvojvode Albrehta.

2. Podobna slika, sastavljena od mnogo licah u raznih položajih. Za listnatimi drvesi vidi se jedan čovjek, koj se brani od zdraka, što dopire iz neba. Ova liepa slika risana je na zelenoj hartiji s perom, sjene izradjene su kinezkim tušom, ostalo je popunjeno bielom bojom. (U istoj sbirci.)

3. Jupiter ubija titane sa svojimi gromovi. Na tamnoj hartiji crvenilom risano i perom popunjeno, u 4ini. (U istoj sbirci.)

4. Jedanaest ljudih u raznih položajih, stranom goli, stranom u liepo risanih plaštovih zamotani, zabavljaju se zajedno. Slika umno risana perom i poplavljena kinezkim tušom. (U istoj sbirci.)

5. Tri podobe do polovice tiela, u oklopju, s perom veoma dobro risane (tres bien dessinés). Spominju se u opisu kabineta Pavla Brauna iz Nürnberga, koj opis izdà Chr. Theofil Murr u Nürnbergu godine 1797., pag 51.

6. Poprsje njeke stare žene s kapom, od koje vise vrpce. Slika risana je godine 1592. crnom kretom u 4ini. Spominje se u imeniku sbirke Dekana Veitha iz Šafhausena, koja sbirka prodana je putem drażbe godine 1835.

vori. Bammeville (de) M. Catalogue of the very important and interesting collection of engravings by ancient masters. London 1854. N. 527. 528. — Bartsch Adam. Le peintre graveur. Vienne 1803—21. — Bartsch. Catalogue raisonné des desseins originaux des plus grands maitres du Cabinet le feu le prince Charles de Ligne. A Vienne 1794. pag. 71. — Bartsch Fr. Die Kupferstichsammlung der k. k. Hofbibliothek in Wien. W. 1854. p. 57. — Basan F. Dictionaire des graveur anciens et modernes. Paris 1767. — De Boni. Biografia degli Artisti. Venezia 1840. — Bottari. Raccolta di Lettere. II. pag. 287. 341. — Brulliot Fr. Dictionaire de Monogrammes, Marques, Figurées, Lettres, initiales noms etc. Munich 1832. P. I. N. 370. 618. 2021. 2953. P. II. N. 2890. P. III. N 1150. — Brulliot. Catalogue raisonné des Estampes du Cabinet de Aretin. Munich 1827. — Catalogo dei più celebri intagliatori in legno ed in rame. Milano 1821. — Časopis českého Museum. 1847. III. pag. 325. — Cicogna. Iscrizioni Veneziane. T. V. pag. 636. — Fortis. Reise in Dalmatien. Born 1776. I, pag. 220. — Füssli J. R. Allg. Künstlerlexikon. Zürich 1779. — Heinecke. Nachrichten von Künstlern und Kunstsachen. Leipzig 1768. — Heller J. Lexikon der vorzüglichsten Kupferstecher u. s. w. Bamberg 1825. — Heller J. Monogrammen-Lexikon. Nürnberg 1831. — Huber J. J. Handbuch für Künstler und Freunde der Kunst. Augsburg und Leipzig. — Huber und Rost. Handbuch über die vornehmsten Kupferstecher und ihre Werke. Zürich 1796—1808. — Murr Chr. T. Bibliotheque de Peinture, de sculpture et de gravure. Francf. et Leipzig 1770. — Nagler. Allgemeines Künstler-Lexikon — Nagler. Die Monogrammisten. München 1857—1859. I. p. 164. N. 358. — Neu-Mayr. Collezione Manfredini di classiche stampe. Venezia 1833. p. 25. XXXII. — Schlager J. Materialien zur österreich. Kunstgeschichte im Archiv für Kunde österr. Geschichts-Quellen. Jahrg. 1850. Bd. II. Heft 4. pag. 753. 689. — Ticozzi. Dizionario degli Architetti, Scultori, Pittori etc. Milano 1830. — Weigel. Cataloge. — Winkler G. Hist. Erklärungen feiner Gemälde. Leipzig 1768. — Zani. Enziclopedia Met. I. T. XVI. pag. 225. II. T. II. p. 221. T. V. pag. 154. 303. 326. 381. T. VII. pag. 76. 81. 208. 272. T. VIII. pag. 47. 105. 303. T. IX. pag. 38. 69. 201.

Rovinjanin Antun, gledaj Vescovo da Rovigno Antun.

Rovinjanin Lovro, gledaj Vescovo da Rovigno Lovro.

Rovinjanin Sevastijan, nazvan Schiavone (Slovinac, Slavjanin) da Rono. U Mletcih zvahu ga obično: „El laico Schiaon de Santa Lena“, „Fra Bastian de Santa Lena“, ili: „Fra Bastian Virgola“ (možebiti da bio hrom ili grbav). Slavni drvorezar i vajar 15. vieka. Rodio se oko l. 1420. u Rovinju u Istri od slavenskih roditeljah. Živio u monastiru sv. ne na otoku istoga imena kod Mletakah. Biaše fratar reda olivetanga. Oko godine 1480. načinio je u družtvu s fratrom Ivanom od one, za crkvu svoga reda na otoku Sv. Jelene kod Mletakah, presne ormare i 34 stolice za pjevalište, na kojih je udjeljao, osim mnonakitah i uresah, takodjer slike 34 najpoglavitijih gradovah svieta, kom umjetnostju, da ovomu djelu, po svjedočanstvu Ticozzia, nefali go da bude jedno od najslavnijih svoje vrsti, nego plemenitije i tvrgradivo, t. j. kamen *). U crkvi sv. Marka, kako se iz sakristane do-

---

*) „Opera veramente *maravigliosa*, cui altro non manca per esser annoverata tra i capolavori della scultura, che più nobile e più durevole materia.“

dje u pjevalište, nalaze se po njemu krasno izvajane (delicatement exécutes, veli Lecomte) stolice, što su njegda služile na porabu dužde i vieća mletačkoga. Nu samo njekoje od ovih stolicah načinjene su od našega umjetnika, jer kako urezana godina 1536 svjedoči, dovršene su ostale nakon njegove smrti. Na njegovih stolicah izdjelane su slike mudrosti, umjerenosti, ufanja, zatiem sv. Teodora, a s desna slike jakosti, vjere, ljubavi i sv. Marka, koj zajedno sa sv. Teodorom gleda na veliki oltar crkve. Na okolo krasni arabeski. Pod slikom mudrosti urezana su pismena: „P. S. S. — S. S. C.", koje se tumače ovako: Padre Sebastiano Schiavone — i Sebastiano Schiavone Converso. U istoj crkvi sv. Marka u sakristani, načinio je Rovinjanin, u družtvu s Bernardinom Ferrandom od Bergama, na njekih razdjelih srednjega ormara, liepe rezarije s arabeski i predjeli.

Na jednom po njemu krasno izvajanom ormaru, koj se je čuvao u sakristani gorespomenute crkve sv. Jelene, biaše sljedeći napis:

EXTREMVS HIC MORTALIVM OPERVM LABOR,
F. S. DE ROVIGNO MONTIS OLIVETI
QVI TERTIO IDVS SEPTEMBRIS DIEM OBIIT. MDV.

Ovaj napis svjedoči, da je naš umjetnik umro godine 1505. Imao je više učenikah, od kojih je poznat samo fra Damian iz Bergame, najslavniji drvovajar svoga vremena, biaše takodjer redovnik reda olivetanskoga. Od njega ima izrezanih stolicah u crkvi sv. Dominika u Bergami.

Gorespomenute stolice, što biahu u crkvi sv. Jelene, propale su sada, samo dvie daščice s urezanimi slikami spašene su i biahu sahranjene, po svjedočanstvu Cicogne, kod kanonika Augustina Corriera u Mletcih, a nakon njegove smrti prodane su knezu Benedettu Valmarana, kod kojega potomstva nalaze se i sada. Jedna od ovieh slikah predstavlja krletku s pticama, a druga vid njeke gradje.

Izvori. De Boni. Biogr. degli Artisti. Venezia 1840. — Cicogna. Iscrizioni Veneziane. T. III. pag. 411. T. V. pag. 673. — Lecomte. Venise Pag. 90. 95. 109. — Morelli Jac. Notizia d' opere di disegno nella prima metà del sec. XVI. Bassano 1800. p. 10. — Moschini. Guida di Venezia. Ven. 1815. I. p. 283—306. — Sansovino. Venezia descritta. Ven. 1604. pag. 68. 172. — Stancovich P. Biogr. d. distinti Istriani. Trieste T. III. Ticozzi. Dizionario degli Architetti, Scultori e Pittori. Milano 1830. — P. Vicenzo Marchese. Memorie dei più insigni Pittori, Scultori e Architetti Domenicani. Firenze 1854. Vol. II. pag. 225.

Rubčić Stanislav, pop, sitnoslikar, rodio se u Bosni, u selu Rubčiću na Crnom vrhu, početkom 14. vieka. Od njega je sačuvana u monastiru fojničkom u Bosni jedna knjiga, urešena sa slikama i s grbovi porodicah jugoslavenskih. Knjiga ova ima sljedeći naslov, pisan azbukom bosansko-hrvatskom: „Rodoslovje bosanskoga aliti ilirskoga i sàrpskoga vladanja, zajedno postavljeno po Stanislavu Rubčiću popu, na slavu Stepana

emanića (Dušana) cara Sàrbljem i Bošnjaka'." Prije naslovnoga lista ima dan list, na kom je s jedne strane naslikana mati božja, koja drži Isusa povojih i stoji na polumjesecu izmedju dvie crne glave, koje su na klju- h nataknute (predstavljaju grb bosanski). Na drugoj strani toga lista na- ikan je sv. Stjepan i Lovrinac, zaštitnici srbske i bosanske vlade, svaki l njih ima granu palme t. j. znak mučeničtva u ruci, a više njih stoji ucharistia nad kaležom. Na naslovnom listu s druge strane naslikan je . Jerolim u pustinji, klečeći pred razpjelom. Zatiem sliede grbovi, naime ı prvom listu deset grbovah ujedno. Zatiem na sljedećih listovih napóse: bovi Maćedonije, Ilirije, Bosne, Dalmacije, Slavonije, Hrvatske, Bugarske, bije, Primorja. Za ovimi sliede 11 grbovi jugoslavenskih zemaljah i grbovi emićah, na broju 127. Na listu posljednjem, 139., ima jedan grb iz raz- itih drugih sastavljen, n. p. dva lava krilata (jedan bjeo a drugi crven) že u razpetim šapama krst, zatiem ima polumjesec, zviezda, lier, orlova ila itd., s nadpisom latinskim: „Semper spero."

Rudicić Antun, graditelj spljetski, radio god. 1474. u družtvu s gra- telji Ivanom Filipovićem i s Ivanom Zakočevićem. Gl. F i l i p o v i ć I v a n.

Rudiger Henrik, sin Ditrika, koruški slikar 13. vieka, spominje se g. 18. medju onimi slikari, koji su uresivali krasnu crkvu sv. Eme na Krš- m u Koruškoj

or. **Mitth. der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenk- male. II. Jahrgang 1857 pag. 297.**

Rukenštain Gregur, graditelj 16. vieka, živio u Krajnskoj i sazidao g. 44. med Polhovim gradcem (Bilichgratz) i Dobravom, liepu veliku crkvu . Petra, svu iz tesanoga kamena, s krasnimi velikimi vratmi, iznad kojih a sljedeći napis:

GREGORIVS RVCKENSTAIN MAGISTER OPERIS AN. DOM. MDXLIIII.

S.

Salamon Petar, sin Ivanov, drvorezar, rodio se u Mletcih, živio po- tkom 17. vieka u Dalmaciji, ponajviše u Zadru. Godine 1609. dne 10. stopada načini ugovor s Dominikom, Antunom, Ivanom i Nikolom od ple- enite kuće Našićah, obvezavši se: da će polag osnovne predložene mu sarije, iz drva izrezati novi oltar sv. Vincenca, za crkvu sv. Dominika u ıdru, i to sa svimi stupci, okviri, urešenji, statuami, angjeli itd., te svoje elo potrebitim pozlatjenjem uresiti, za plaću od 60 dukatah, ka kojoj oti priloži peti Našić Kornelio, inkvižitor zadarski i vješti graditelj, još) dukatah u ime dara. Isti oltar imao je Salamon izraditi poput oltara

Imena božjega i presvetoga rožarija, koji oltari načinjeni su iste godine u Zadru za istu crkvu.

Izvor. Copia tratta dagl' Atti esistenti nella Cancellaria della Mag. Communità di Zara. 1609. MSC.

Salgeti-Drioli Franjo, slikar, rodio se u Zadru dne 19. Ožujka godine 1811. Otac njegov Josip zabavljao se pravljenjem rožolija maraskina, a njegova mati Josipa Basanova biaše rodom iz hrvatske Rieke. Jur u svom djetinstvu učio se Salgeti risati ornate (graditeljske nakite) od njekoga Nieve iz Vičence i od Župania, učitelja IV. razreda u Zadru. Kad je stupio u 14. godinu, poslà ga otac u Trst, da uči trgovinu, nu mladić zabavljao se radje risanjem i slikanjem, nego li trgovačkim poslom, te je s toga na molbu svoje matere dobio za privatnoga učitelja sitnoslikara Solferina, koj se jednom začudì, kad je vidio snimku božice ufanja, što ju je mladi njegov učenik snimio polag slike slavne Angjelike Kaufmanove. U Trstu ostadè Salgeti dvie godine, i budući da njegov učitelj Solferino, kao sitnoslikar, nije znao slikati mastima, s toga se je stao Salgeti učiti s mastima slikati od Solferinova sina, koj se bio uprav iz akademije mletačke vratio u Trst. Isti mladi slikar donì sa sobom snimku glasovite Ticianove „Assunte" (Uznešenja Marijina), koju je snimio Rafo Martini *), slikar dubrovački, te je Salgeti ovu snimku s nova snimio, i to biaše prva radnja Salgetova s mastima.

Iz Trsta vratio se Salgeti natrag u Zadar, gdje ga je postojano oduševljavala radnja slikarska. Upoznav se slučajno s njekim sicilijanskim slikarom dekoracijah, počè s njim zajedno slikati na liepu i uresi svoje sobe s istoriom od Psyche. Njegova vruća želja biaše nastaviti nauke u Italiji, ali ga mati nehtjedè pustiti od kuće, jer ga trebovala pri svom poslu, dok nedodjè jedan pukovnik od genija, rodom iz Hrvatske, te on nagovori majku, da zadovolji želji svoga sina, jer će inače umrieti od pohlepe za naukom slikarskim. Mati pošalje dakle svoga sina u Rim na akademiju, kamo on najvećim uzhitjenjem otidè. Nu uvidivši do skora, da će obićnim akademičkim naukom mnogo vremena bez koristi potratiti, počè sám iz čovječjih okostnicah učiti anatomiju, i uz to, sa svom revnostju, viežbati se u risanju i slikanju prospektive, kao temeljim umjetnosti slikarske. Zajedno je marljivo risao i starinske statue, kojimi obiluje Rim nad svimi gradovi svieta.

Nakon dvie godine odè Salgeti iz Rima u Mletke, da uči tamo šaranje ili bojadisanje, u kojemu prednjači mletačka škola svim ostalim. Njegov učitelj Politi nukao ga je često, da se viežba u risanju golotinjah, te je do skora dobio dvie nagrade za njeke risarije ove vrsti. U isto doba snimao je pazljivo slike starih slikarah, i načinio sliku sv. Benedikta za

*) Ovoga porodica preseli se u Napulj, a sám slikar Martini umre u Rimu u naruč. Salgetovom.

zadarsku crkvu kaludjericah sv. Marie, koja slika biaše u domovini mnogo hvaljena.

U Mletcih ostadè Salgeti dvie i pol godine i vrati se opet u Dalmaciju, na tri mjeseca, gdje je snimao njeke slike Ticiana, Parisa Bordona, Tintoreta i drugih mletačkih slikarah. Iz Zadra otidè u Bolonju i Parmu za viditi djela slavnoga Korreggia i Karača, te posjeti zatiem po drugikrat Rim. Tu je medju ostalima djelima načinio za crkvu zadarskih kaludjericah sv. Marie, sliku klanjanja Sv. trih kraljah, a zatiem Isusa tjerajućega trgovce iz crkve, ali obe slike utonule su na svom putu u moru, te neostà drugo od njih nego glava Madone i Isusa. Ove radnje, ako i nebiahu savršeni umotvori, probudile su ipak u poznavaocih umotvorinah veliku pozornost, a svi su ukupno žalili, što su taka djela po nesreći propala.

U Rimu upozna se Salgeti slučajno s njekim Laisom, koj je mnogo obćio sa slavnimi slikari Minardom i Bianchinom, koji našega mladoga Dalmatina pozorna učiniše, da u svom nauku još nije sasvim pospješio, nukajući ga da uči djela Angjelika Beata, muža doisto angjeoskog. Salgeti poslušà umni savjet, te snimi velikom marljivostju dvie slike Angjelikove, sv. Marka i sv. Matea. Ujedno obljubi i djela neumrloga uzkrisitelja umjetnostih, Giotta, te odè u Fiorencu i Padovu, samo radi toga, da prouči potanko njegova djela. Tamo snimì njeke njegove slike, a medju ostalima Isusa na gori olivetanskoj, vodenima bojama, koju krasnu snimku pokloni on god. 1856. piscu ove knjige.

Vrativši se zatiem u Trst i u Zadar, načini g. 1840. za trstjansku izložbu umotvorinah svoju liepu sliku hrvatskoga guslara (Morlacco bardo). Stari sliepac, sjedeći pod hrastom, pjevà uz javorove gusle narodne pjesme. Njega okružuje mnogo svieta u različnih nošnjah dalmatinskih, slušajući ga pobožno i pazljivo, kao što običaje naš narod slušati pjesme od starih svojih junakah. Ovu sliku pohvalili su, kako zaslužuje, trstjanski i mnogi ini časopisi, a kupi ju veletržac Krayger u Trstu, te ju kasnije prodà njekomu u Beču. Za istoga Kraygera načini on u to doba djevojku talijanku, sa železnim šlemom na glavi, koja plače nad propastju republike talijanske. Za šibeničku porodicu Fontana načini proroka Mojsiju, koj kao malo diete gazi krunu samosilnika Farauna, a sa strane gledàju jegjipatski vještaci, koji proricaju nesreću iz toga čina. Veliku ovu, umno sastavljenu sliku, sgotovi oko godine 1841. u Fiorenci, gdje se je upoznao s mladim hrvatskim slikarom Vjekoslavom Karasom, kojega je prijateljski iz domoljubja u svojoj umjetnosti podučavao. Slika Mojsijeva izradjena je tolikom vještinom i marljivostju, da je, osim mnogih toskanskih časopisah, isti slavni slikar Benvenuti s uzhitjenjem o njoj govorio i svoj sud velikom pohvalom o njoj izreko, a i naš Tomaseo probesjedi s oduševljenjem o njoj, kad je bila godine 1841. javno izložena u Trstu. Medju ostalima govorio je Tomaseo u ono doba u svom djelu: „Studii critici II. pag. 425.“, sljedeće o Salgetu: „Francesco Salghetti è già a tale altezza nella sua via, che taluno potrà non lodare il fare di lui, disprezzarlo, nessuno. Ne'

suoi quadri domina il sentimento pensato d' uomo che fa dell' arte ministerio, non trastullo. Non so che composto nell' ardore, e nell' eleganza severo. Egli ha vedute tutte le scuole d' Italia, e per l' altre, come per gradi, venuto all' eterea purezza, alla forza gentile della scuola Toscana."

Iz Toskane odė Salgeti u Gjenovu i svrši tamo sliku: „Plač nad republikom florentinskom", koju sliku nabavi takodjer gorespomenuti Krayger. U tom gradu spoznȧ se s Angjelikom Isole, kćerjom Andrije Isole slikara, s kojom se takodjer još iste godine 1811. vienča. Za bankira Belingiera u Gjenovi načini još krasnu sliku Kolomba, sa svojim sinom u monastiru Rabidi, o kojoj kazȧ gjenoveska kritika, da je krasno i mudro sastavljena, da je velikom ljubavjom i finoćom izradjena i u svakoj strančici izabranim umom izvedena. Radi česa smatrali su istu sliku kao glavni ures tadašnje izložbe gjenoveske (god. 1842). Sada se nalazi taj umotvor kod markeza Spinole. Za gjenovesku župnu crkvu „di Nervi" načinio je više slikah na liepu, koje prikazuju prizore iz života Isusova, ali nije sve dovršio, jer naručitelji oskvrnuli su ugovor š njime načinjen. Odmah zatiem preduzė drugi posao kod Brinjola Sale, koj mu dadė popravljati njeke stare slike, medju kojimi je sv. Katarinu od Baroccia i podobu njekog Brinjole na konju, slikanu od Vandika, tolikom vještinom popravio, da nitko nije spoznao drugu ruku i slog, tako je svaku časticu u izpravku shvatio u duhu onih slavnih umjetnikah. Još je dobio u Gjenovi nalog, da za crkvu OO. Filipinah načini „vidjenje sv. Katarine Fieschi", koju sliku dovrši u Zadru, i čim ju u Gjenovu poslȧ, prosudjena je velikom pohvalom od četiri profesora tamošnje akademije umjetnostih. Nu radi ove slike imao je parbu s fratrovi, koji pobunjeni od njekog gjenoveskog slikara, nehtjedoše primiti isto djelo, radi toga, što sv. Katarina nije imala obićnu nošnju. Salgeti vrati dakle kaparu od 500 franakah i pokloni sliku svomu tastu Isoli, koj ju kasnije prodadė markezu Spinoli.

Vrativ se u rodni svoj grad Zadar, načini tamo g. 1844. za englesku porodicu Bonam-Carter „Ljubav Rute prama Noemu", s kojim djelom zadovolji na toliko istu porodicu, da je morao za nju načiniti njeke crtice iz staroga zakona, izvadjene iz Davidovih poslovicah, a zajedno i nošnje dalmatinske i svoju vlastitu podobu, za kojom biahu željni u Engleskoj. Za upraviteljstvo fabrikah u Gjenovi izradi sv. Mihalja arkangjela i sv. Ivana, te prodȧ onamo takodjer podobu jednog dalmatinskog župnika, kojega načini u slogu Moretta. U isto doba dovrši u Zadru još tri podobe, naime: pokojnoga biskupa šibeničkoga Bercića, koju naruči tadašnji kanonik a sadašnji biskup šibenički Maupas (ova slika načinjena je na daski), zatiem podobe Doktora Jerolima Definisa i njegove žene, u naravnoj veličini.

Godine 1847. do 1849. radio je u Zadru sliku Kolomba, kojega su njegovi neprijatelji u verige metnuli. Ruke starca Kolomba zakiva u gvoždje njegov neblagodarni sluga, kojega je on vrlo ljubio. U licu groznoga Babadila, koj nečovječni taj čin izvrši, izražena je umno njegova

paklena duša, a velikom pomnjom izradjeni su amerikanski gledaoci, ljudi, žene, djetca, vojnici, sveštenici itd, koji ćute veliku tugu i ogorčenje, kad gledaju, koja nesreća i neblagodarnost postižê onoga velikoga muža, koj staromu pokvarenomu svietu, novi sviet slobode pronadjê i otvori. Ovu krasnu sliku, koju resi skladni duh, živahnost šaranja, značajni izraz licah i ćutenjah, s pravilnostju risanja, biaše naručio njeki trgovac iz Gjenove, koj je godine 1848. falirao, te tako ostadê slika kod slikara.

Zadnjih deset godinah zabavljao se Salgeti, na žalost svojih prijateljah i cieniteljah umjetnosti, veoma malo sa slikarijom, nu tim više svojim kućnim gospodarstvom i fabrikom rožolija. Uzrok tomu bila je ponješto i velika nesreća, koja ga postignù, budući da je svoju prem ljubljenu ženu Angjeliku za vazda izgubio, koja je godine 1853. u Zadru umrla. Iz ljubavi prema njoj naumì on u njezinu uspomenu, nad njezinim grobom u crkvi sv. Franja u Zadru, načiniti veliku sliku s mastima na zidu, oko koje je sve do najnovijega vremena radio. U toj umno sastavljenoj slici predstavio je svoju ženu na mrtvom odru ležeću, sa svojim novorodjenim mrtvim djetetom u ruci. Pred njom kleči on sám u najvećoj tugi, a uz koljeno viju mu se dvoja malena djetčica, dočim naprema njima još troja djetca plaču i na pokojnicu kažu. Odozgó načinjena je u slavi Mati božja, okružena od mnogo angjelah i svetacah, te prima dušu pokojnice i njezina djeteta, koje angjeo u nebo prati. S druge strane vide se duše troje djetce Salgetove, koja su prije pomrla, te dodjoše sada s jednim angjelom svojoj majci na susret. Sa strane predstavljena je muka sv. Franje od Assissa, kao simbol strpljive muke pokojnice, i sv. Juraj ubijajući zmaja, kao simbol pobjede dobra nad zlim. Na okolo izradjeni su graditeljski nakiti.

U posljednje doba načinio je Salgeti takodjer nacrt jedne po njemu namišljene slike, o kojoj su naše hrvatske i srbske novine mnogo govorile. Slika ova imala je prikazati „cara Dušana i vilu“, u smislu liepe pjesme našega Preradovića. Ali ovu sliku nije svršio Salgeti, jer se u našem narodu žalibože nije našo čovjek, koj bi ju htjeo bio na svoj trošak naručiti. Nacrt (bozzeto), mastima izradjen, pokloni slikar po piscu ove knjige narodnomu muzeu u Zagrebu. Dušan je tu prikazan, kako s krunom na glavi ustaje iz svoga groba, slušajući vilu pripoviedati, što se je sgodilo s njegovim carstvom. Njegov grob okružuju sove, zmije, žabe i druga nečista životinja, a svuda se vidi razdor pokraj razvalinah crkve i monastira sv. arkangjela. Na uglih načinjeni su goli slavenski robovi u okovih, a pod nogama gadnoga Turčina stenje okovana Slavia. Odozgó pokažuje se slava i nada, na koje kaže vila kao da hoće time tješiti Dušana. Izpod vile krokče gavran kao vjestnik zla, a pod njim vidi se razlomljen štit i grb Dušanov. Na drugoj strani podiže jedan vojnik barjak jugoslavenski. U Dušanovom licu izražena je najveća žalost, on kaže desnicom na grob, u kojega voli vratiti se, nego li na takom svietu i u takih okolnostih živiti, a lievicom prihvatio je glavu. S traga vidi se noć s crnimi oblaci, kroz koje mjesečina samo malo viri.

„Osim gorespomenutih djelah načinio je Salgeti još godine 1835. sliku sv. Franje za kapelu u Podpragu na novoj Velebitskoj cesti, ali ova slika pokvarena je mnogo od vlage. U crkvi sv. Antuna kaludjericah sv. Franje u gradu Rabu, nalazi se od njega liepa slika sv. Filomene. U Zablaćju kod Šibenika, velika oltarna slika sv. Ivana Krstitelja, od koje risani nacrt, pokraj više njegovih risarijah, nalazi se kod udove graditelja Biona u Šibeniku. Od njega umno izradjena podoba Urbana Appendina litografirana je u Mletcih. U Risnu nalazi se u župnoj crkvi sv. Mihovila Salgetova slika istoga svetca, kojega nježno lice priliči slikarovoj pokojnoj ženi.

Od učenikah Salgetovih poznati su: pokojni Vjekoslav Karas i Alojzio Andrić (gledaj ove).

Salona i Saloniho da, gl. Barlak Toma.

Salvestrochi P. Od ovog nepoznatog slikara nalazi se u sakristani crkve sv. Franja u Zadru, liepa, na podugačkoj bakrenoj ploči izradjena slika, koja prikazuje pobjedu crkve (Ecclesia triumphans). U sredini podiže se crni krst, s desna gazi sv. Mihovil ležećega djavola, s lieva je sv. Ivan, za njim sv. Petar, Pavao i Franjo od Paule. Za Mihovilom sv. Andrija, Franjo i njeki junak, čini se Krševan (Krisogon), zaštitnik zadarski. Odozdó s desna načinio je slikar sám svoje poprsje, a u lievom kutu ima podpis: „SALVESTROCHI P. F.“ Čini se da je slika koncem 16. ili početköm 17. vieka pravljena, u slogu mletačke škole.

Samassa Anton, zvonoljevar, rodio se dne 16. Veljače g. 1808. u Ljubljani. Njegova porodica doselila se u Krajnsku iz Forno-Oltria, neznatnoga mjesta u mletačkoj Karni. Josip Samassa biaše prvi, koj je jur god. 1730. kao ljubljanski gradjanin u Ljubljani zvonove ljevao, za njim preuzè tvornicu Ivan Jakov, a zatiem Vinko, od kojega nauči se umjetnost lievanja njegov sin Antun, te počè jur u svojoj 18. godini, kao vješti ljevar, neodvisno raditi. Učione polazio je u Ljubljani, gdje se je takodjer uvježbao u risanju i u muzici, te zatiem revno učio se lučbu, siloslovje i mehaniku, kao najpotrebitije nauke za svoju umjetnost. Čim je godine 1831. preuzeo tvornicu svoga otca, biaše već kao ljevar na glasu, te njegov glas razprostrani se kasnije po svih susjednih pokrajinah, na toliko, da je od godine 1825. do 1857. stranom za Krajnsku, stranom za Korušku, Štajersku, Hrvatsku i Istru, na broju 1264 zvonovah, u težini od 1 do 50 centah (sve skupa preko 9000 centah) načinio. Njegovo umno sastavljenje zvonovah, od 3 do 4 glasovah, proslavì mu ponajviše ime, te njegovi tvorovi biahu pohvaljeni na javnih obrtničkih izložbah: g. 1838. u Celovcu, g. 1845. u Beču, a g. 1855. na obćenitoj izložbi svieta u Parizu. Na svih ovih izložbah dobì stranom medajle zaslugah, stranom pohvalne povelje. Osim toga nagradi ga Njegovo veličanstvo car Ferdinand I. g. 1844. za gradjanske zasluge srednjom zlatnom civilnom medajlom, a sadašnji car Franjo Josip g. 1850. zlatnim krstom zaslugah s krunom.

Najveći njegovi zvonovi nalaze se u Krajnskoj: u Mengušu (Mansburg), Teršču (Neumarktl), Radolci (Radmansdorf), Postojni (Adelsberg), Poulhovom gradcu (Bilichgratz), Sv. Rupertu, Metliki, Kamneku, Trojani, u sv. Vidu i u Trnovi. U Koruškoj: pri sv. Pavlu i sv. Andriji. U Slovenskoj Štajerskoj: u Savskoj dolini, u Frankolovu, u Sussenbergu, Ponikvah, laških Toplicah (Tüffern), Nazaretu, Novommiestu (Neustift) i u Prasbergu. U Hrvatskoj: liepo zvono od 60 centah u Samoboru i u Trsatu. U Istri: U Labinu, Trstu (u crkvi S. Antonio nuovo), u Kontovilcu, Dolini, Basovici, Volovskoj, Klani itd. Za istu centralnu Afriku načinio je, po naručbini krajnskih misionarah, zvonove za Chartum i Gondoevru.

Isvori. Poslanica g. K. iz Krajnske. — Novice gospodarske, obrtnijske i narodske. 1856. br. 84. 1859 str. 364. 401. — Illyrisches Blatt 1844. Br. 50. — Mittheilungen des hist. Vereines für Krain. 1853. pag. 59. — Costa H, Reiseerinnerungen aus Krain. Laibach 1848. p. 246. — Oesterreichischer Lloyd. 1845. Bericht XXI.

Samassa Vinko, zvonoljevar, otac Antonov, rodio se u Ljubljani god. 1776. † 1814. U Krajnskoj ima više zvonovah od njega, medju ostalima u župnoj crkvi u Krajnu, s napisom: „Opus Vincentii Samassa Labaci 1812. Sanctis: Cantio, Cantiano, Cantionillae et Proto, patronis Ecclesiae dicatum."

Isvor. Costa Heinrich. Reiseerinnerungen aus Krain. Laibach 1848. pag. 151.

Samerl ili Somerl Mihalj, graditelj, rodom iz Ljubljane, pomagao oko god. 1700—1706. graditi stolnu crkvu ljubljansku. On preuzè gradjenje u družtvu protomeštra Franje Ferrata, a za ovim pod upravom Franje Bombasija Mletčanina, kao što sljedeći napis na istoj crkvi svjedoči: „Andrea Pozo e S. I. Delineante, Francisco Bombasio Veneto Architecto et Latomo dirigente, Michaele Somerlio Labacensi Muranorum Praefecto. Anno MDCCVI."

Isvori. Illyrisches Blatt. 1836. N. 18 p. 71. — Mittheilungen des hist. Vereines für Krain. 1859. pag. 16.

Samoborac Lovro, graditelj, rodom iz Samobora, sagradio godine 1557. nova mesnička vrata u Zagrebu, staviviši temeljni kamen dne 6. Srpnja iste godine, zajedno sa svojim sinom Lukom, Ivanom iz Brešca i Jurjem velikim, koji su pod njegovom upravom radili.

Isvor. Regestra Exitum et Introitum Civitatis Zagrab. ab A. 1552—1590. MSC.

San Micheli Mihaljo, graditelj, rodio se u Veroni god. 1559. Proslavljeni ovaj umjetnik mletački spada ovamo na toliko, što je u Dalmaciji ostavio krasne spomenike svoga uma, kojimi se ona zemlja i danas još ponositi može. Izza kako je veliki svoj um pokazao u gradjenju raznih tvrdjavah mletačkih, poslà ga mletačko vieće oko godine 1540. u Dalmaciju, da utvrdi tamo gradove, kojim je od silovitih nasrtanjah turskih prietila velika pogibelj. On uzme sa sobom u Dalmaciju svoga netjaka Ivana Je-

rolima, takodjer veoma vješta graditelja, utvrdi grad Zadar, načini osnovu za nova krasna vrata od kopna (porta ferma), ostavi risarije za zadarske studence (poznate pod imenom cinque pozzi) i za zadarsku viećnicu, te odè u Šibenik, Hvar i u druge gradove, koje stranom sám utvrdi, stranom pako samo risarije načini, kako da se graditi imadu: Medju ostalima načini osnovku za glasovitu tvrdjavu sv. Nikole pred Šibenikom, koju njegov netjak sagradi. Viećnica hvarska sagradjena je takodjer ili od njega sámoga, ili po njegovoj osnovi. Još prije nego jè otišo u Dalmaciju, načinio je osnovu za krasni grobni spomenik Marie markize od Monferrata, kćeri Stjepana kralja srbskoga (bosanskoga), koj spomenik sagradi njegov netjak Mateo Sanmichele god. 1495. u crkvi sv. Franje, u tvrdji Casale di Monferrato.

Izvori. Vasari G. Vite de più eccelenti Pittori, Scultori ed Architetti. Firenze 1772. T. V. pag. 234. — Förster Ernst. Leben der ausg. Maler, Bildhauer end Baumeister, beschrieben von G. Vasari. Stuttgart und Tübingen 1846. B. IV. pag. 310 (tu se tvrdi, da je višerečeni spomenik sagradjen od Michelozza, a ne od Sanmichelia. Sada je isti spomenik dignut sa svoga mjesta). — Osservatore Dalmato. 1853 N. 5. 1854 N. 9. — Rammentatore Zaratino 1844. pag. 14.

San Michele Ivan Jerolim, graditelj, rodio se u Veroni oko g. 1514., umro u Famagosti na otoku Cipru god. 1559. Biaše sin Pavla brata Mihaljeva i ovoga slavni učenik. Došavši sa svojim stricem oko god. 1540. u Dalmaciju, sagradi polag osnove istoga strica god. 1541. u Zadru krasna gradska vrata, sa strane kopna (porta di terra ferma). Ova vrata urešena su pri glavnom srednjem ulazu sa dva stupa u doričkom slogu i sa dva četverouglasta pila na kraju. Iznad glavnoga ulaza izsiečen je iz kamena oriaški lav sv. Marka. Sa obadviuh stranah može se po skalinama kraj vratah doći na bedeme, odkuda je krasni izgled. U Zadru sagradi on takodjer dva bedema s istočne strane, koji još stoje, i bivšu viećnicu, s krasnim hodnikom, urešenim liepimi stupovi, koju viećnicu pretvorili su u najnovije doba u javnu knjižnicu. Iz Zadra otidè Ivan Jerolim opet sa svojim stricem Mihaljem u Šibenik i sagradi god. 1546. na jednoj stieni velikoliepnu tvrdjicu sv. Nikole, na rtu kanala sv. Antuna, dvie milje daleko od grada. Tvrdja ova sagradjena je na tri kute, sa tri bedema, od kojih jedan okrugli gleda naprema ulazu kanala. Čitava tvrdja obsiže preko 300 hvatih, te ima jednu česmu, u kojoj nikada vode nepomanjka, jednu kapelu i stanove za zapovjednika i za posadu, ujedno veoma tvrde svodne zemunice, u koje se prestupnici zatvaraju. U Trogiru sagradi zatiem jednu kulu za obranu grada, koja je sada razvaljena. Isto tako razvaljena je god. 1806. od ruskih topovah liepa viećnica na Hvaru, koju je po osnovi svoga strica sagradio.

Izvori. De Boni. Biografia degli Artisti. Venezia 1840. — Petter Fr. Dalmatien. Gotha 1857. II. pag. 3—5. 8. 28. 81. 142. — Düringsfeld Ida, von. Aus Dalmatien. Prag 1857. I. B. p. 266. — Vasari. — Nagler. (Wilkinson i Petter imenuju ovoga umjetnika pogriešno Leonardom, a Neugebauer okrsti ga Angjelom). — Kohl J. G. Reise nach Istrien, Dalmatien und Montenegro. Dresden 1851. I. p. 83. II. p. 388.

Santacroce (da) Jerolim, slikar. Nezna se pravo, gdje se rodio. Talijanski pisci, kao: Lanzi, Ridolfi, Ticozzi i ostali, tvrde, da je bio rodom iz okružja Bergame i da je pripadao porodici Rizzi. Dalmatinski pisci (medju njimi Carrara i Ljubić) misle naprotiv, da je bio Dalmatinac, rodom iz okolice spljetske, u kojoj se takodjer nalazi mjesto Santa Croce. Nu isto ime nosi takodjer mjesto Gruž kod Dubrovnika, a i u šibeničkih kvadernah spominje se g. 1552. njeki „ser Jacobus filius Bernardini de Santacroce", a g. 1572. „Jacobus Santacroce, habitator Fluminis S. Viti" (Fiume, Rieka). Moguće je dakle, da je porodica ovoga slavnoga slikara potekla ili iz Dalmacije, ili iz hrvatske Rieke. To je barem izvjestno, da je za dalmatinske i istranske crkve radio. Bio je učenik Ivana Belina, sliedio je iz prva staru školu bizantinsko-talijansku, a kasnije obljubio je novi slog mletački. Glede krepkoga šaranja, naravnoga slikanja puti i vatrene živahnosti svojih bojah, može se prispodobiti Ticianu i Gjorgjonu. Živio je ponajviše u Mletcih i radio od godine 1520. do 1549.

Njegove meni poznate, dosada nigdje podpunoma popisane slike, jesu sljedeće:

Na otoku Krku, u Istri i u Dalmaciji.

1. U gradu Krku, na otoku Krku, u crkvi sv. Franje, na glavnom oltaru: Maria na priestolju sa djetetom i sa više svetacah. Na daski načinjena slika god. 1531. ali pokvarena god. 1825., kad jè od njekog nevještog slikara popravljana.

2. U Glavotoku, na otoku Krku, u fratarskoj crkvi, oltarna slika. Gore Bog otac, dole u sredini B. D. Maria, sa strane Ivan Krstitelj i još jedan svetac. I ova slika pokvarena je kod popravljanja. Na daski.

3. U istoj crkvi, oltarna slika sv. Franje. Na daski.

4. „ „ „ „ „ „ Jerolima. „ „

5. U Košljunu, na otoku Krku, na glavnom oltaru, krasna slika u tri reda razdieljena, predstavlja: Uznešenje Marijino. U sredini Maria okružena od angjelah, stupa u nebo. Odozgó Navještenje Marijino, sa strane sv. Kvirin, biskup Sisački i zaštitnik otoka Krka, s Ivanom Krstiteljem i sv. Katarinom. S lieva SS. Josip, Jerolim i Tereza. Odozdó: SS. Bonaventura, Franjo, Antun i Ludovik francezki. Na okolo simboli iz života Marijina. Ova slika na daski ima podpis; „Hieronimo da Sãta Croce. MDXXXV."

6. U istoj crkvi, oltarna slika sv. Franje u trzanju. Na daski.

7. U Pazinu, u Istri, u fratarskoj crkvi biaše do novijega vrémena liepa slika na velikom oltaru, što ju je Santacroce pravio god. 1536.

8. U Poljudu, kod Spljeta, u fratarskoj crkvi, oltarna slika B. D. Marije sa više svetacah. Krasno i umno izvedena slika na daski, u 5 reda razdieljena, s podpisom: „Hieronymus de Santa Cruce. MDXLVIIII."

9. U Kotoru bila je u bivšoj dominikanskoj crkvi njeka slika od Santacroce, ali je propala.

U Mletcih.

10. U crkvi sv. Silvestra, oltarna slika sv. Tome, biskupa kanturienskoga. Odozdó sv. Ivan Krst. i Franjo. Odozgó leteći angjeli. S traga vide se polja i bregovi. Slika naravno i umnim ukusom izradjena. Ima podpis: „Hieronymus de Santa Cruce p. MDXX.“ Na daski.

11. U crkvi sv. Geminiana, oltarna slika posljednje večere. Odozgó uzkrsnutje. Na daski.

12. U crkvi sv. Franje della Vigna, nad prodikaonicom visi krasna slika našega Spasitelja, s Bogom otcem odozgô U istoj crkvi biaše na oltaru pod prodikaonicom, mučeničtvo sv. Lovre, načinjeno od Santacroce, sa mnogo figurah, ali ovu prekrasnu sliku odnesoše Francezi u Pariz godine 1797.

13. U crkvi presv. Trojstva, u kapeli porodice Zagredo, oltarna slika sv. Gerarda Zagreda. Spada medju najljepše njegove tvorove.

14. U istoj crkvi: B. D. Maria sa sv. Ivanom Krst. i sv. Nikolom.

15. „ „ „ Klanjanje pastierah pri porodjenju Isusovom.

16. „ „ „ Prizor iz života sv. Anastaza, nu nezna se pravo, da li je od Santacroce.

17. U crkvi sv. Martina, pod orguljama slavnoga Petra Nakića, velika slika posljednje većere, s podpisom: „Hieronimo de Santa Croce MDXXXXVIIII.“ Krasna slika, u duhu Ticiana i Giorgiona načinjena. Spada medju najljepše tvorove mletačke škole.

18. U crkvi Servitah svete Marije, u kapeli Lukezah, četiri Evangjelista i učitelji crkve. Krasno izvedena lica.

19—33. U školi sv. Franje biaše 14 slikah, što prikazivahu prizore iz života rečenoga svetca, dovršene godine 1532. (Forestiero illuminato i Ritratto di Venezia.)

34. U crkvi sv. Andrije, oltarna slika sv. Trojstva, sa još njekoliko svetacah.

35. U crkvi sv. Juliana, oltarna slika vienčanja Marijina. Odozgó sv. Trojstvo. Odozdó SS. Julian, Florian i Pavao pustinjak. Dole s desna ima podpis: „Hieronimus Sancte Crucis F.“

36. U crkvi S. Matteo di Rialto, nalazile su se njeke slike od škole Santacroceve.

37. U crkvi S. Giacomo dall' Orio, njeka nepoznata oltarna slika.

38. U akademiji mletačkoj (Galeria Palladiana br. 58.), Bogorodica s djetetom, s Ivanom Krst. i sa tri svetca. U duhu Ticianovom.

39. U istoj akademiji (II. Stanza Palladiana br. 18). Glava Spasiteljeva.

40. U sbirci Correrovoj, Maria krunjena od angjelah. Na platnu.

41. U sbirci pokojnoga slikara Natala Schiavona, sv. Sevastijan privezan za stup, u slogu Ticiana i Gjan Bellina.

42. U sbirci Manfrina, klanjanje Sv. triuh kraljah.

43—44. U istoj sbirci, dvie prekrasne slike s prizori iz staroga vieka.

45. Na otoku Muranu, kod Mletakah, u crkvi sv. Petra i Ivana Ev., oltarna slika B. D. Marije s djetetom. Sa strane SS. Jeremia, Jerolim i jedan angjeo, koj na gusle igra.

46. Na otoku Buranu, kod Mletakah, u župnoj crkvi sv. Martina u sakristani, oltarna slika sv. Marka na priestolju s knjigom Evangjelija u ruci. Odozdó s jedne strane dva svetca s pastoralom, s druge strane sv. Lovro i još jedan mučenik. Dole podpis: „Geronimo da Santa Croce P. MDXXXXI.“ Ova slika donešena je ovamo iz porušene crkve sv. Vida.

U Padovi.

47. U crkvi sv. Andrije, u sakristani, sv. Trojstvo. Odozdó SS. Jakov i Jerolim, s podpisom: „Hieronimo de Santa Croce P. MDXXXVIIII.“

48. U crkvi sv. Franje, u kapeli B. D. Marije, više prizorah iz života Marijina, na liepu.

U Bergamu.

49. U sbirci Albanievoj. Sv. Ivan milostinjak dieli milostinje jednoj hrpi prosjakah, liepa slika, s arkitektoničkimi nakiti.

50. U sbirci porodice Carrara. Snimljenje Isusova tiela s krsta, mnogo vriedna slika poradi podobe slikara, koj načini kraj sebe znak sv. križa, kao simbol svoga imena. U duhu Ticianovom.

U Trevizu.

51. U crkvi sv. Parisa, oltarna slika istoga svetca, s Bogorodicom i djetetom.

U Napulju.

52. U sbirci muzea burbonskoga. Mučeničtvo sv. Lovre, u pribitju rimskoga zapovjednika i ostalih gledaocah. Odozgó, Bog otac, okružen od angjelah. Prekrasna slika na daski, veoma umno i živahno predstavljena. Čitav prizor biva pred velikom palačom u liepom predjelu. Čini se, da je to ona ista slika, što je iz Mletakah, iz crkve sv. Franje della Vigna odnešena. Priliči mnogo slici istoga predmeta, što ju je načinio Bandinelli, a rezao u bakar slavni Marko Antonio Raimondi.

U Berlinu.

53. U muzeu. Porodjenje Isusovo, sa množtvom angjelah pjevajućih i svirajućih, veoma vješto izvedena slika.

Ticozzi spominje još dvie slike, što ih je vidio u sbirci kneza Teodora Lecchia, koje zaslužuju mjesto medju umotvori najboljih slikarah one dobe, dok je još umjetnost u Italiji cvala.

Izvori. Ridolfi Carlo. Le meraviglie dell' Arte. Padova 1835. I. p. 104. — Lanzi L. Storia pittorica della Italia. Milano 1826. V. III. pag. 54. — Ticozzi St. Dizionario degli Arch. Scult. Pittori. Milano 1830—1833. V. III. pag. 303. — Martinelli Dominico. Il Ritratto di Venezia. Ven. 1684. pag. 105. 191. 201 206. 307, — Forestiero illuminato intorno le cose più rare e curiose della città di Venezia. Ven. 1765. pag. 143. 157. 239. 249. 257. — Zanetti. Della pittura Veneziana. Venezia 1771. pag. 83. Boschini Marco. Descrizione di tutte le publiche pitture della città di Venezia. Ven. 1733. pag. 21. 85. 214. — Maier Joh. Chr. Beschreibung von Venedig. Leipzig 1795. T. I. p 92. 97. 99. 262. 363. II. 359. III. 140. — Brandolese Pietro. Pitture Scult. Arch. di Padova. Padova 1795. pag. 209. — Moschini G. A. Guida per la città di Venezia. Ven. 1815. I. p. 45. 66. 536. II. 155. 453. — Moschini. Guida per la città di Padova. Venezia 1817. p. 4. 293. — Paoletti Ermolao. Il Fiore di Venezia. Ven 1837—1840. I. pag. 130. 140. II. 164. 203. 214. III. 150. — Kugler Franz. Handbuch der Geschichte der Malerei. Berlin 1847. B. I. pag 453. — Fabianich Donato. Alcuni cenni sulle scienze e lettere dei secoli passati in Dalmazia. Venezia 1843. pag. 44. — Fabianich D. Memorie stor. letter. di alcuni conventi della Dalmazia. Venezia 1845. pag. 66. — Lecomte Jules. Venise. Paris 1844. pag. 371. 470. 580. — Carrara Fr. Degli uomini illustri di Spalato. Spalato 1845. — Gliubich Simeone. Dizionario Biografico degli uomini illustri della Dalmazia. Vienna 1856.

Santagracia Franjo, orguljar, živio u Zagrebu i radio g. 1719—1722. za prvostolnu crkvu zagrebačku.

Izvor. Ugovori crkve zagrebačke.

Santini Laktancio, zvonoljevar, redovnik reda sv. Pavla, živio koncem 18. vieka u monastiru Lepojglavi kod Varašdina. U Kamenskom kod Karlovca nalazi se njegovo veliko zvono s napisom: „Ad honorem B. M. V. Fr. Lactantius Santini O. S. P. P. E. fudit Lepoglavae 1764."

Santosepolcro da Ivan, drvorezar 14. vieka, rodio se u Borgo Santo Sepolchro u Mletcih. Živio u Dalmaciji, izrezao velikom vještinom kanoničke stolice u zadarskoj stolnoj crkvi, za koje djelo primì god. 1394. ukupno 456 zlatnih dukatah.

Izvor. Düringsfeld Otto. Aus Dalmatien. Prag 1857. I. p. 230.

Sarajlija Petar, drvorezar, rodio se oko sredine 18. vieka u Sarajevu u Bosni. Rezao velikom vještinom malene ikone i krstove iz drva za razne crkve. Jednu taku ikonu, veoma sitno i fino izrezanu, vidio sam kod g. A. T. Berlića.

Schiavone Andrija, gl. Medulić.

Schiavone (Slovinac, Slavjanin) Dominik, drvovajar i raznoskladalac (intarsiatore). Biaše rodom po svoj prilici iz Dalmacije, te dobì od Talijanah obično ime svih južnih Slavenah: „Schiavone". Živio je kao redovnik njekojega reda u Bergamu, a kako Galassi i Füssli svjedoče, tako-

djer u Perugiji. Zani kaže: da se zvao Schiavone, i fra Domenico i Mastro Domenico Schiavone, a kadikad i fra Domenico da Bergamo. Bio je vrlo vješt u rezanju, vajanju i u skladanju ikonah iz raznih daščicah, koju umjetnost zovu Talijani: „Intarsiatura“, a Njemci: „Eingelegte Arbeit“. Živio 1500—1535.

Izvori. Zani. Enc. Met. Vol. XVII. p. 124. — Füssli. Allg. Künstler-Lexikon. I. p. 209.

Schiavone Augustin ili Antun (Slovinac, Slavjanin), nazvan Sclavino, Sclavini i Scalvino, slikar, živio u Brešji oko godine 1555. (Zani veli o njemu na kratkom, da je bio veoma dobar slikar i vajar: „Pittore e modellatore bravissimo“.)

Schiavone (Sclabonus, Slovinac, Slavjanin *) Gregur, slikar. Slavni ovaj učenik glasovitoga Skvarčiona biaše rodom iz Dalmacije, odkuda dodjè u Padovu i u Mletke. Radio je od god. 1450—1511. Izmedju 137 učenikah Skvarčionovih, ako izuzmemo njegova ljubimca Mantenju, biaše naš Gregur, po svjedočanstvu Zanottovom, najslavniji i najsretniji sljeditelj njegova sloga, kojega je znao vješto sjediniti s mekanim i izabranim načinom slikanja Bellinova, s toga su njegove izvrstne tvorove zamienjivali kasnije često s djeli njegovoga učitelja. Običavao je na svojih umotvorinah stavljati sljedeći latinski napis: „Opus Sclavonii Dalmatici Squarcioni S.“ (Scholaris); „Opus Dalmatici Squarcioni“; i „Opus Sclavoni Discipuli Squarcioni“, ali u najnovije doba iznašlo se, da je u rubih od haljinah na svojih ikonah, poput nakita, običavao sakrivati i slavenske napise, kirilskimi i glagoljskimi pismeni. Tako ima na znamenitoj slici B. D. Marije, što se čuva u sbirci mletačke akademije, poveći slavenski napis, od kojega se dosada moglo samo pročitati: „ȣпнсах вь бнєцїх“, zatiem: „кнєꙁ“, a i njeka glagoljska pismena opažuju se, kao: »ⱎⰾⰵ« itd. Glede duha i sloga svojih radnjah, stavlja se u sredinu izmed Skvarčiona i Bellina, ili izmedju Mantenje i Bellina. U padovanskih štatutih slikarah zabilježen je točno pod imenom G r e g u r a Schiavona, nu ipak su ga njeki kasniji pisci nazvali pogriešno Jerolimom i Jurjem.

Veoma malo umotvorah Gregurovih sačuvano je do sada, s toga zaključuju njeki, da je kratko vrieme živio. Nu kad uzmemo, kako su riedke slike 15. vieka u obće, i koliko ih je po nemarnosti uništeno, pa da su slike Gregurove, koje niesu imale podpis, mogle biti pripisane drugim umjetnikom, to onda nemoramo mnogo držati do gorè rečenoga zaključka, tim manje, jer ona podoba Gregurova, što ju je Zanotto u bakrorezu izdao, svjedoči, da je u ono doba, kad je njegova slika pravljena, mogao imati 40—50 godinah.

---

*) G. Cupilli Ferrari, u „L' Artista Dalmato“ misli, da je ime Sclavonus bilo njegovo prezime, jer u starih pismih šibenićkih spominje se porodica Slavetić, s talijanskim prevodom: S c h i a v e t t i. Ja sam naprotiv našo u zapisnicih spljetskih njekojega slikara Gregura S p l j e t č a n i n a (gl. ovoga), najboljega učenika A. Restinovića, koj slikar živio je u isto doba.

Jedna izmedju najljepših njegovih slikah jest ona, koja prikazuje B. D. Mariju s djetetom na priestolju sjedeću, što se sad nalazi u sbirci mletačke akademije liepih umjetnostih (Galleria Palladiana Nro. 42), i što ima, pokraj latinskoga podpisa, takodjer slavenski gorespomenuti napis, u rubu haljinah. U blagom obrazu Marije izražena je njeka tuga, koja ju pečali, kad misli na buduće muke svoje i svoga sina. Mali Isus prihvatio je obima rukama jedan prst od lieve ruke svoje matere, igrajući se š njim u djetinskoj šali, dočim smješeći pogled na gledaoce svraća. Marijinu glavu pokriva bogati plašć, koj se nuz tielo vije. Š njim je ponješto i svoje diete pokrila, kojega haljinica do gologa koljena dopira. S daleka prikazan je krasni predjel, kojemu podaje život jasna zelen, seoski stanovi, cvatući humovi, a napokon visoka brda i skaline. U toj slici vidi se, kako su stari slikari umili svoje pobožne ikone sjedinjivati s ugodnimi prikazivanji prirode i predjelah, čim su zajedno predobivali i oko i dušu gledaoca. Zanotto kaže: „da je u slici Gregurove Marije, umno izražena ona visoka gospodja, koja zanemarivši svaku dražest, ljubav i taštinu svietsku, zaboravì na svoje kraljevsko pleme i na svaku drugu zemaljsku stvar, samo da može postati dvorkinjom onoga božanstva, što s neba sidje, da spasi judstvo“.

„Obraz djeteta“, kaže Zanotto, „izražen je tako istinito i živo, da bi se onomu moglo kazati da neima nikakove ćuti pristojnosti, koj motreći neizrečivi pogled nedužnoga djeteta, (lo ineffabil sguardo di quell' Innocente) nepoćuti duboki utisak u svojoj duši.“ „Ako se još k tomu uzme u obzir“, nastavlja Zanotto, „točnost risanja i neprispodobljiva marljivost (sedultà incomparabile), kojom je izradjena ova slika, to se onda može pravedno svaki diviti ovomu umotvoru, u kom se vidi, kako je umjetnik, poput marljive pčele, sabirao sladki sok iz svakoga cvieta, da nam predloži djelo podobno mirisnomu i ugodnomu medu“. Iz ove slike može se takodjer razabrati, da je naš Gregur mnogo dublje mislio, nego li njegov učitelj Skvarčioni, i da se glede skladnosti, blagosti i ćutljivosti, može sravniti sa svojim saučenikom Mantenjom. Kad se nebi opažala njeka tvrdost u Marijinoj pogriešno načinjenoj ruci, i njeka netočnost u desnici Isusovoj, i kad nebi po ukusu onoga vremena izšarane bile sa zlatom krunice i plašć, pa kad bi masti živahnije bile od zlata, kojim su izkitjene, to bi se onda ova slika mogla smatrati za djelo neumrloga Ivana Belina. Ista slika rezana je u bakar od Franje Zanotta, u njegovom djelu: „Pinacoteca della Imp. R. Accademia Veneta delle belle Arti“, u kom je priložena i podoba Gregurova.

Izvan ove slike poznate su još sljedeće:

2. U Padovi, u monastiru sv. Franje. B. D. Maria sjedi na mramornom priestolju i nosi djete u naručju, sa strane dva angjela. Dole podpis: „Opus Sclavoni Dalmatici Squarcioni.“ Ova slika rezana je dvakrat na bakru, za djelo: „La Venezia Pittrice.“

3. U crkvi istoga monastira biaše oltarna slika na daski, vodenima bojama slikana, što je predstavljala u sredini Bogorodicu, s lieva sv. Jerolima s bradom, i njekog drugog svetca, a s lieva dva sveta izpovjednika. Dole podpis: „Opus Schlavoni Dalmatae Squarzioni (Morelli)." Neznam, da li nije ovo ista slika, koju spomenuh pod br. 2., dok je još čitava bila.

4. U padovanskoj crkvi sv. Nikole biaše njeka slika (Bogorodice?), s podpisom: „Opus Sclavoni discipuli Squarcioni." Kasnije prenešena je ista slika u palaču Frigimelica (Hofstätter).

5. U Rimu, u sbirci Kajetana Ceccarina, B. D. Maria na prestolju s djetetom na ruci. Dole podpis: „Opus Sclavoni Dalmatici S."

6. U Fossombronu, vidio je Lanzi, u njekoj privatnoj sbirci, njekupo njem neopisanu sliku, s podpisom: „Opus Sclavonii Dalmatici Squarzoni S." (Scholaris).

7. U Berlinu, u kr. muzeu pod br. 1162. Bogorodica s djetetom. Dole podpis: „Opus Sclavonii de Squarcioni discipuli."

8. U Mletcih, u školi sv. Marka, biaše slika Isusa u bašći, s vodenima bojama, za koju neznam gdje je sada. (Sansovino, koj ga nazvà Giorgio Schiavone).

Izvori. Zanotto Francesco. Pinacoteca della Imp. R. Accademia Veneta delle belle Arti. Venezia 1830—1834. P. I. — Morelli Jac. Notizia di opere di disegno. Bassano 1800. pag. 12. 111. — Lanzi L. Storia pittorica della Italia. Milano 1823. III. pag. 63. — Moschini. Guida di Padova. Venezia 1817. pag. 85. — Brandolese P. Pitture etc. di Padova. Pad. 1795. p. 252. — Sansovino Fr. Venetia città nobilissima. Venezia 1604. p. 197. — Hofstätter F. F. Nachrichten von Kunstsachen in Italien. Wien 1793. I. 333. II. 67. 69. — Rosini Giovanni. Storia della pittura italiana. Pisa 1839—1847. T. III pag. 66. — Moschini. Guida di Venezia. Ven. 1815. II. pag. 491. — Danica ilirska 1838. Br. 27. — Jana Kollára Cestopis. V Pešti 1843. I. 66. 69. — Guida per L. R. Accademia di belle Arti in Venetia. — L' Artista Dalmato. Lunario Zaratino 1855. pag. 9. — Zani. — Ticozzi. — Füsli. — De Boni. — Nagler etc.

Schiavone Ivan (Slovinac, Slavjanin), nuzvan Schiavone da Carso t. j. od Krasa, slikar groteskah. Da se je rodio na Krasu (talijanski Carso, njemački der Karst), svjedoči njegovo prezime, što su mu podali Talijani. Nu budući da se planine Kraske, uzduž mora jadranskoga, sve od Hrvatske do Koruške medje protežu, to se sad nezna, iz koje pokrajine, iz kojega li je mjesta, vješti ovaj umjetnik rodom bio. Zani kaže, sa svojom običnom površnostju, da je bio kavalier i da su ga zvali Ivanom Kraskim Slovincem od Tabira ili Tavira („Carso o Caro da, Cavaliere Giovanni detto Giovanni Schiavone", „Giovanni Carso e Caro de Tabira o Tavira, pittore a groteschi bravissimo di Patria e Nazione Schiavone"). Nu po svem Krasu neima mjesta Tabira ili Tavira, na koliko je barem meni poznato. Nalazi se ipak na Krasu i u Krajnskoj selo Tabor, možebiti da se dakle u tom selu rodio naš slikar. Iz Zanieva naslova „Cavaliere", mogo bi čovjek slutiti, da je bio plemić, ali budući da su taj naslov nosili mnogi umjetnici, koji su od papah itd. nagradjeni bili kolajnama, s toga mislim, da je i ovaj naš

slikar takim kavalirstvom nagradjen bio. Žaliti je u obće, što Zani i njemu srodni pisci životopisah nisu priobćivali barem izvore, odkuda su crpili svoje površne, nu višekrat prem važne podatke.

Osim Zania, spominje našega umjetnika jedini Vasari, ali samo mimogred. On ga imenuje takodjer Ivanom Kraskim Slovincem (Giovanni del Carso Schiavone), i kaže o njemu: „da je onom prilikom, kad je oko god. 1560. kardinal Emulio, po nalogu pape Pia IV., dao slikarijama uresivati dvorac (palazetto) u gaju rimskoga Belvedera, treću sobu u istom dvorcu uresio sa slikama naš Ivan, kao veoma dobar meštar u slikanju groteskah (assai buon maestro di grotesche), dočim su druge sobe uresivali: Federigo Barocci iz Urbina, Lionardi Cungi i Durante del Nero iz Borgo Sansepolcro, zatiem Santi Titi iz Florencije i proslavljeni Federigo Zucchero brat Tadije."

Zani dodaje još, da je naš Ivan radio od god. 1550. do 1561.

Izvori. Vasari. Vite de' Pittori etc. Firenze 1792. T. VI. pag. 109. — Vita di Taddeo Zucchero. — Zani. Enciclopedia Met. di belle Arti. Parma 1820. P. I. Vol. VI. p. 45.

Schiavone Ivan Trogiranin, gl. Dalmatin Ivan.

Schiavone Jakov, gl. Statilić, Trogiranin Jakov.

Schiavone Juraj (Slovinac, Slavjanin), posudar i slikar majolikah, biaše sin posudara Stjepana Slovinca. Živio u Perugiji oko god. 1530.

Izvor. Zani. Enc. Met. d. belle Arti.

Schiavone Lucian da Laurana, gl. Vranjanin Lucian.

Schiavone Luka (Slovinac, Slavjanin), nazvan takodjer Sclavone i Sclavo. Slavni ovaj vezilac i slikar živio je u drugoj polovici 15. vieka (g. 1490.) u Milanu, kao dvorjanin i prijatelj Franja Sforze, hercega milanskoga. Njemu ima zahvaliti Lombardija, a možebiti i sva Italija, razplodjenje i procvietanje umjetnosti vezanja i pravljenja ikonah sa svilom, zlatom itd. Ova umjetnost, koja je kod južnih Slavenah od nepoznatih vremenah cvala, a u Italiji samo pod imenom frižke ili frigianske znanosti poznata bila, popnè se nakon smrti našega Luke u Italiji na visoko, dočim ju je uprav ovaj naš umjetnik iz ništine podigo i na najvišji stupanj uzvisio. Blagorodna Italija, koja tolike umne sinove našega naroda kao svoje sinove ogrli, i podavši im novu domину, njihovo ime proslavi, okoristivši se nemalo njihovimi trudovi, podadè i ovomu veleumnomu našincu slavni naslov: „*Principe dei ricamatori*" (knez vezilacah), kao što je kasnije našega neumrloga Klovia nazvala: „Miraculoso, insuperato Principe dei Miniatori." Malo se znade o životu ovoga umjetnika. Ivan Pavao Lomazzo, slavni slikar i pisac 16. vieka, svjedoči, da je naš Luka živio u Milanu, da je pravio za crkvene odore itd. iz zlata i svile prekrasne figure, prizore i nakite (figure, historie e fogliami), da je nadkrilio sve umjetnike u svojoj vrsti i podučavao Jerolima Delfinona, koj kasnije kao vezilac slavno ime stečè, i umjetnost

vezanja svomu sinu Scipionu i unukom u nasljedstvu ostavi. Po svjedočanstvu Fiammena, Zaisa i Vidona, živio je naš Luka takodjer u Kremoni, i pravio slike u družtvu Battiste Dordona oko god. 1480. Ovi pisci kažu takodjer, da je bio prijatelj hercega Sforze. Zani tvrdi napokon, da se je naš Luka zvao takodjer Julio (Schiavone Luca o Giulio, il Principe di ricamatori), nu kakova ima za to svjedočanstva, o tom nekaže ništa. Jan Kollár veli u svom Cestopisu: „da je u Breri u Milanu tražio pomnjivo slike našega Luke, nu da žalibože ništa naći mogao nije"; a i meni samomu zgadjalo se tako. Ali se je Kollár prevario, kad je mislio, da je Luka pripadao porodici Medulićevoj, kao što je i Nagler pogriešio, kad ga je držao za brata Gregura Slovinca (Schiavona). Oba ova pisca nisu motrila na to, da su u Italiji svi skoro našinci pod obćenitim imenom: „Schiavonah", t. j. Slovinacah, poznati bili, jer je tada u Italiji običaj vladao, ljude po narodu i pokrajini, ili po rodnome mjestu, a ne po njihovoj porodici bilježiti u javnih pismih, dočim bi ih u govoru samo po krstnom imenu nazivali.

Izvori. G. P. Lomazzo. Trattato dell' Arte della Pittura, Scoltura et Architettura. In Milano 1585. pag. 417. — G. P. Lomazzo. Idea del Tempio della Pittura. In Milano 1590. pag. 165. — Clemente Fiammeno. Istoria di Castel-Leone. — Zais. Notizie istoriche de' Pittori, Scultori e Architetti Cremonesi. Cremona 1774. — Vidoni (Conte Bartolomeo de Soresina). La Pittura Cremonese descritta. Milano 1824. pag. 122. — Zani. Encicl. Met. T. I. V. XVII. pag. 91. 123. — Lanzi. Storia Pittorica. Milano 1823. Vol. IV. pag. 234. — Ticozzi. — De Boni. — Füssli. — Nagler.

Schiavone Mihalj (Slovinac, Slavjanin), nazvan takodjer Sclavonus i Schiavin, slikar s mastima, na liepu, i bakrorezar. Rodio se po svoj prilici u Dalmaciji, odkuda je došo stanovat na otok Chioggio kod Mletakah, zašto ga njeki nazvaše Chioggiotto. Po mnienju drugih, biaše potomak slavnoga Andrije Schiavona (Medulića). Živio u drugoj polovici 18. vieka, biaše umjetnik srednje ruke, ali je osnovatelj umjetničke porodice Schiavonah, koja je u naše vrieme podala svietu glasovite umjetnike, po imenu: Schiavona Natala, Feliča i Ivana, poznate slavne mletačke slikare.

Od njegovih tvorovah sačuvani su sljedeći:

1. U crkvi sv. Franja od Paula, u Mletcih, oltarna slika sv. Franja, sa zlatnim viencem i zlatnim štapom. Njemu ide na susret sv. Mihalj. Sa strane oltara dve figure, što predstavljaju stari i novi zakon. Slika ova čuva se pod staklom.

2. U crkvi S. Giovanni in Oleo, u Mletcih, oltarna slika sa SS. Alojzijem Gonzagom, Kajetanom i Filipom Nerom, medju dvima angjelima. Odozdó podpis: „Michele Schiavin pinxit MDCCLXVI."

3. U crkvi sv. Jeremije u Mletcih, u prvoj sakristani, mala oltarna slika sv. Petra, kojemu predaje Isus ključeve neba.

4. Na svodu iste crkve i sakristane načini na liepu: Razorenje Jerusolima, odozgó Bog otac u gnjevu i sv. Jeremia, koj plače nad propastju grada. Tu su takodjer od Mihalja graditeljski nakiti sa 4 proroka.

5. U crkvi S. Pietro di Castello, u Mletcih, oltarna slika muke sv. Ivana Ev., načinjena od Aleksandra Varotara Padovanca, a popravljena, ili da iskreno rečem, pokvarena, od Mihalja, pod koju sliku stavi on sljedeći distichon:

„Saeva Varotari quod pinxit perdidit aetas,
Sclavonus Michael, quod rapit illa, dedit."

6. U stolnoj crkvi u Chiogjiji, u kapeli presvetoga otajstva, uresi sa slikama oltar i svod.

Njegove bakroreze spominje jedini Cicogna, koj ih je vidio u muzeu Correra u Mletcih. Rezani su polag slikah Pavla Veroneskog, a predstavljaju sv. Marka, Marcellina i Sevastiana, s podpisom: „Inc. da Michele Schiavone.

Izvori. Moschini. Guida di Venezia. Ven. 1815. I. 12. 23. 128. II. 49. — Paoletti. Il fiore di Venezia. Ven. 1837. I. pag. 81. — Cicogna Em. Ant. Delle Iscrizioni Veneziane. Venezia 1824. Vol. IV. pag. 233.

Schiavone Mihalj Angjeo (Slovinac, Slavjanin). O slavnom ovom vajaru, koj je živio oko god. 1450., različita su mnienja, radi mjesta njegova rodjenja. Baldinucci kaže naročito, da se je rodio „in Schiavonia", pod kojim imenom razumievali su njegda Dalmaciju, Hrvatsku, Slavoniju, Srbiju i slavensku Istru; naprotiv kaže Vasari: da se rodio u talijanskom gradu Sieni, nu da je dugo vremena živio i radio u jugoslavenskih pokrajinah (nella Schiavonia). Ovo mnienje sliede ponajviše talijanski noviji pisci. Nu budući da je poznat jedino pod imenom Slovinca (Schiavone), to mislimo da je Baldinucci pravo imao, kad je tvrdio, da se je i rodio u jugoslavenskoj pokrajini, a možebiti biaše rodom uprav iz grada Senja, kojega su u staro doba često zamienjivali s talijanskom Sienom, prem da neima dvojbe, da je bio prijatelj sienskog slikara i graditelja Baltazara Petruzzia, a moguće je, da je i živio koje vrieme u Sieni.

Nezna se, što je radio u naših pokrajinah, ali u Rimu ostà krasan spomenik njegova uma, u crkvi Santa Maria dell' Anima, u kojoj izvajà iz mramora grob pape Adriana VI. Ovaj grob dadè postaviti oko godine 1523. na uspomenu pokojnoga pape, dobročinitelja svoga, kardinal Vilim Enkewoerdt. Osnovu groba dadè narisati po slavnom slikaru Baltazaru Petruzziu, a posao izvedenja predadè Mihalju Angjelu Slovincu, koj se tada uprav u Rimu bavio i njekimi tvorovi svoje ime proglasio bio.

Ovaj grob nalazi se u kapeli glavnoga oltara rečene crkve, i predstavlja papu Adriana ležećega na odru, u naravnoj veličini, u licu veoma dobro pogodjena. Izpod odra izvajan je sitno i veoma umno prizor njegova dolazka i uvoda u Rim, s množtvom svieta. U četiri uložnicah stavljene su mramorne statue 4 kriepostih: pravde, jakosti, mira i mudrosti. Prem da je u tom djelu pomagao ponješto i mladi florentinski vajar Tribolo, to je Mihalj-Angjeo ipak sve glavnije i težje stvari sám izradio, takom vještinom i nježnostju, da je njegovo djelo obćenito pohvaljeno bilo,

a kardinal Enkewoerdt, nagradivši ga bogato, držao ga je radi toga djela sve do njegove smrti u velikoj cieni. Ovaj grob svrši naš umjetnik oko g. 1524. i umre malo kasnije u Rimu, u svojoj 50. godini.

Slika istoga groba rezana je u bakar ponajprije u Ciaconovom životopisu Adriana VI., zatiem u Brumanovih Analektah istoga pape. U novije doba rezana je iz nova u krasnom djelu spomenikah rimskih, što ih papinska vlada tiskom izdaje.

Izvori. Baldinucci. Notizie de' Professori del' disegno Dec. IV. Seculo a. c. 307. — Vasari. Vite etc. Firenze 1771—2. III. pag. 328. IV, pag. 8. — Förster. Leben der Maler etc. von G. Vasari B. III. pag. 29. — Della Valle. Lettere Senesi sopra le belle arti. Venezia 1782. T. I. pag. 115.

Schiavone Nikola (Slovinac, Slavjanin), nazvan takodjer: „Dall' Arca, Dalmata, Da Bari, Da Puglia detto il Dalmata, Schiavon i Mirmecide Dalmatino", slavni vajar 15. vieka. Rodio se slučajno u gradu Baru u Apuliji, kamo se njegov otac Anton preselio biaše, došavši iz Dalmacije, odkuda je po svoj prilici s mnogimi inimi porodicami pobjego pred Turci *). Imao je za učitelja glasovitoga sienskoga vajara Jakova dalla Fonte, kod kojega je veoma dobro napredovao, te dodjè već za mlada u Bolonju, gdje je kao proslavljeni umjetnik toliko novacah steko, da je godine 1475. mogao kupiti kuću na trgu piazza maggiore, u kojoj je kasnije i stanovao. Valjda se je i u Bolonji oženio za Margaritu, s kojom je god. 1481. dne 4. Kolovoza rodio sina Cezara i kasnije jednu kćer.

Godine 1469. naumiše redovnici sv. Dominika svršiti dati grob sv. Dominika, zaštitnika svoga reda, kojega biaše počeo graditi jur prije dvie sto godinah slavni vajar Nikola Pisani. U pomoć ovoga pobožnoga poduzetja priskoči i poglavarstvo gradsko, te opredieli za radnju od svoje strane 600 škudah, a za meštra, koj je imao pokriti grob mramornim krovom i uresiti ga pristojnimi statuami i arabeski, izabrahu najslavnijega u ono doba vajara Nikolu Slovinca, pod kojim je isti neumrli Mihalj-Angjeo Buonarotti, kao mladić radio. Naš umjetnik, primivši se svojski posla, zadovolji na toliko sve vještake svojom radnjom, da mu je grad Bolonja u ime zahvalnosti dao novo ime „D a l l' A r c a", to jest: „Od groba ili rake", kojom je slavno ukrasio sveto počivalište obožavanoga svetca, a gradu ostavio jedan izmedju najljepših vajarskih spomenikah u Italiji.

---

*) Njeki talijanski pisci tvrde, da se je upravo rodio u Dalmaciji. Izdatelji Vasarieva djela, u Florenciji 1832—1838, kažu: „Veramente fù Dalmatino, ma visse, fin da fanciulo in Bologna." Pió veli: „Nacque in Schiavonia et fù nodrito et allevato in Bologna." Ghirardaci i Bianconi vele: „Era Dalmatino o de Bari ma abitante di Bologna". Naprotiv navadja Gualardi njeke dokumente, koji ga imenuju: „Mag. Nicolaus q. Antonii de Partibus Apulie." Moguće je takodjer, da se je rodio u dalmatinskom (sada arbanskom) gradu Baru (Antivari), pa da su jur njegovi suvremenici zamienili i pomješali taj naš Bar s puljskim Barom.

Za moći točno opisati ovaj prekrasni spomenik, trebalo bi mnogo više prostora, nego li se pojedinim predmetom u toj knjizi podati može. Ja ću nastojati samo na kratko koju prosboriti o njemu. Čitav grob predstavlja veličanstveni oltar i sastavljen je iz bieloga mramora. Dieli se s preda i s traga u pet razreda i podiže se u višinu od više sežanjah. U prvom dolnjem razredu, na predoltarju, izvajan je, po osnovi Biancona, prizor pogrebljenja sv. Dominika. U drugom ima više prizorah iz njegova života i klanjanje Sv. triuh kraljah, djelo Alfonsa Lombarda iz 16 stoljetja. Sa strane dva veleumno izvajana klečeća angjela, od kojih je desnoga tvorio Mihalj-Angjeo Buonarotti, a lievoga naš Nikola Slovinac. U trećem razredu prikazano je čudo, što se sgodi s njekim rimskim plemićem, koj pred sv. Dominikom s konja mrtav padè, s drugimi prizori iz njegova života, medju ostalimi, prikazana je predaja knjigah razkolničkih, koje je sv. Dominik imao pravo sažgati. U sredini Bogorodica s djetetom. U četvrtom razredu izobraženi su s preda četiri učitelji crkve, a s traga drugi četiri svetci. Peti razred sačinjava krov, urešen sa 16 figurah, s cvietjem, listjem, voćem, vienci itd. prekrasno izradjenimi.

Budući da je na ovom oltaru više umjetnikah, prije i poslije našega Nikole, radilo, s toga se ovdje o čitavom spomeniku ni govoriti nemože, nu valja nam spomenuti, da je prekrasni grobni krov većom stranom sám Nikola izradio, te sa svojim izvanredno umnim tvorom zaslužio, da su mu dali ime od groba (Dall' Arca), kao što su njegda prvoga osnovatelja istoga groba, Nikolu Pisana, toga neumrloga obnovitelja liepih umjetnostih u Italiji, nazvali takodjer: „Dall' Urna", t. j. od groba.

Velikoliepni taj krov, neobičnom ugladjenostju i vještinom izradjen, ukrašen je bogato arkitektoničkimi nakiti, s vienci, cvietjem, voćem, listjem, angjeoskimi glavami i prekrasnimi statuami. „Svaku pohvalu nadilazi", kaže markez Davia, „pravilno risanje, milina slikah i toli razni predmeti, što su tu izabranom umjetnostju izvajani, od kojih bi čovjek lako pomislio, da nisu tvoreni iz tvrda mramora, nego iz mekana gradiva, tako je sve lahko izradjeno i ujedno stopljeno, i s toga vriedi ova radnja u svakom obziru, da je stvorena u zlatnom vieku umjetnostih. Listje, voće, cvietje, što u kitama niz oltar dole pada, pliskavice i druge malenkosti, prikazane su najvećom ljubkostju i umjetnostju, te pokazuju ukus klasičkih umotvorah." Nu najveću zaslugu steko je naš Nikola sa svojimi figurami. Statua Boga otca, što na krugli svieta, na vrhu oltara stoji, pokazuje sliku veličanstvene pristojnosti. U njezinom licu izraženo je najveće dostojanstvo i božanstvo. Dvoja malena djetca, što se izpod ove statue za cvietne kite hvataju, pokazuju njeku osobitu živahnost. Istom umjetnostju izvajani su oni krasni Serafini, što su u naravnoj veličini ponamiestjeni u arkitektoničkom nakitu. Njihova doisto angjeoska lica, različito prikazana, nemogahu bolje izradjena biti, toliko glede izabranoga načina prikazivanja, koliko glede djetčinske ljepote, kojom se podobni tvorovi riedkih umjetnikah XV. vieka dičiti mogu. Velike statue prorokah, što su ponamiestjene na četvrtom razredu oltara, kao i statua SS.

Dominika, Franje, Floriana, Prokula, Vitala i Agrikole, jesu od prevelike ciene, toliko glede umne osnove, koliko glede plemenitoga, liepoga i značajnoga izraza glavah. Kosa, brada i sve malenkosti izradjene su velikom finoćom i ugladjenostju, a i haljine, sa svojimi bogatimi prigibi i vješto izvajanimi rubovi, sastavljene su vješto i mudro. Svi ovi kipovi prikazani su glede položaja i izraza najvećom vještinom i umnostju. Prekrasan je takodjer maleni kip ranjenoga Spasitelja, kojega golotinja i pojedini udovi, sa svimi žilami i prigibi, izradjeni su velikom pravilnostju. Dva angjela, što su s obe strane uz Isusa, nisu djelo Nikole, već njekojega drugoga kasnijega meštra, niti su onom vještinom radjene, koja se smatra u njegovih tvorovih.

Prekrasni ovaj grobni spomenik, o kom veli Cicogna, da je „uno dei più bei monumenti doppo il risorgimento delle arti", rezan je višekrat na bakru i pridan djelima Cicognare (Storia della Scultura), Morrona (Pisa illustrata) i D'Agincourta, ali najtočnije snimljen je, polag risarije L. Masettia, a rezan od E. Dottia, u četiri velika lista, u djelu markeza Davie (o grobu sv. Dominika).

Po svjedočanstvu Gvalanda i P. L. Marcheza, načinio je Nikola za rečeno djelo sv. groba s bolonjskimi dominikani i papinskim legatom Savelliom ugovor dne 9. Srpnja 1469., i dobio dne 10. Kolovoza iste god. dozvolu, da može stanovati i raditi u dominikanskom samostanu. U ime plaće biaše ugovoreno 700 škudah u zlatu. Radio je četiri godine i namjestio svoje djelo u crkvi sv. Dominika dne 16. Srpnja god. 1473. Kako gore vidismo, kupio je iz prištedjenih novacah god. 1475. kuću, i spominje se god. 1479. kao vlastnik iste kuće.

Njekoliko godinah kasnije (g. 1478.) načini za obćinsku palaću u Bolonji (Palazzo maggiore del Publico), na vrhu pročelja, veliki krasni kip Bogorodice, iz pečene zemlje (terra cotta), o kojoj su njeki kasniji pisci tvrdili, da je načinjena iz mjeda, a drugi da je iz mramora. Ovaj kip sačuvan je do danas i bogato je pozlatjen.

Osim ovih djelah biahu za vrieme Masinia (god. 1650.) u Bolonji još sljedeći tvorovi našega umjetnika poznati: U crkvi „Madonna della Vita", pogreb našega Spasitelja, ili plač Mariah nad mrtvim Isusom, što je Nikola još godine 1468. izvajao. (Biaše u crkvi još god. 1782.) Na crkvi „San Giovanni in monte" izvajao je iz pečene kredi velikoga orla, iznad velikih vratah, s podpisom: „Nicolaus F." *). Za veliki trg „Piazza Maggiore", gdje je stojala i njegova kuća, načini god. 1478. veliki kip Bogorodice („Madonna della Piazza Maggiore").

Izvan Bolonje radio je Nikola takodjer u Mletcih, gdje je jedino pod imenom Schiavona (Slovinca) poznat bio, nu nezna se pravo, da li je živio

*) Malvasia, Masini i Ascoso kažu: da je od Lombarda, njegova učenika, ali podpis svjedoči, da je od Nikole, kao što i Bianconi potvrdjuje.

u Mletcih prije ili kasnije, nego li je u Bolonji raditi počeo. Od njegovih tamošnjih radnjah biaše poznato „Porodjenje Isusovo u jaslicah“, što je izvajao u poluuzvišenom djelu iz pečene zemlje (piera cotta), koju je bojama ošarao. Ovaj liepi umotvor, pohvaljen od mnogih starijih pisacah, čuvao se u crkvi fratarskoj, na otoku sv. Duha kod Mletakah, ali je sada propao.

Po svjedočanstvu Ghirardačia, Biankona i Zania, bio je Nikola u radnji tako marljiv, da je i najmanje stvari najvećom točnostju vajati običavao. Tako je medju ostalima sitnarijama, načinio na rtu jedne palice, mušicu, u veličini maloga zrna, takom savršenostju, kao da je živa; zatiem krletku, visoku jedan palac, s pticom u nutra. S te radnje nazvaše ga „il mirmecide Dalmatino“ (dalmatinski mravac), koje ime dobì i naš Klovio, poradi svojih prem sitnih slikarijah.

Gorerečeni Ghirardači kaže u svojoj rukopisnoj Istoriji Bolonje, da je Nikola bio inače čovjek nestrpljiv i priprost, da nije htjeo imati učenike, i da se je pred smrt kajao, što nije mogao razbiti sve statue što ih je bio načinio (Bianconi). Nu što se učenikah tiče, to znamo od inih spisateljah. da je slavni A l f o n s o C i t t a d e l l a, nazvan L o m b a r d i, bio njegov učenik. Ovaj umjetnik biaše od vlasteoske, veoma bogate porodice, s toga nije vjerojatno, da bi se bio dao u nauk našega Nikole, kad bi ovaj tako priprost bio (uomo rustico), kako Ghirardači tvrdi. A i njegovi ugladjeni, veleumni tvorovi pokazuju, da ih je samo ugladjeni duh izumiti mogao.

U bolonjskih rukopisnih spomenicih ima još o našem Nikoli zabilježeno, da je godine 1484. dne 24. Studna bio krstni kum Lukrecije, kćeri slavnoga sitnoslikara Bartolomea od Bolonje. Deset godinah kasnije, dne 2. Ožujka g. 1494. umre u Bolonji *) i zakopan je u crkvi Celestinah. Na grob mu postaviše sljedeći, u kamenu izrezani napis:

QVI VITAM SAXIS DABAT, ET SPIRANTIA SIGNA
CAELO FORMABAT, PROH DOLOR! HIC SITVS EST:
NVNC TE PRAXITELES, PHIDIAS, POLICLETVS ADORANT,
MIRANTVRQVE TVAS O NICOLAE MANVS.

Izza njegove smrti ostadoše u životu njegov sin Cezar i jedna kći, kojoj, u ime miraza, ostavi svoju iz mramora izvajanu statuu sv. Ivana krstitelja, dugačku sedam pedanjah. koju su cienili da je vriedna 500 škudah, ali je kasnije, kako ljetopisac Seccadenara zabilježi, prodana u Španju za 700 dukatah.

---

*) Ljetopisac Seccadenara, po svjedočanstvu Gvalanda, govori o njegovoj smrti ovako: „1494 a dì 2 de Marzo morì M. Nicolò Schiavon, cittadino di Bologna, el quale faceva el capello dell' archa de San Domenico, *che era el più degno sculptore che se trovasse in Bologna.*“

Izvori. Vasari. Vite. Firenze 1771. T. VI. pag. 166. i Firenze 1832—1838. P. I. p. 216. — Förster. Leben der Maler etc. von Vasari. Stuttgart 1847. II. Abth. I. pag. 42. T. V. pag. 270. — Masini Antonio. Bologna perlustrata. Bologna 1650. pag. 128. 290. 445. 732. — Mollini. Della Vita di S. Domenico pag. 140. — Sansovino Fr. Venetia descritta. Ven. 1603. pag. 229. — Forrestiere illuminato. Venezia. 1740. p 287. 1765. p. 344. — Biancени Carlo Pitture, Scolture ed Arch. di Bologna. In Bologna 1782. pag. 132. 209. 309. 345. — Ascoso. Le pitture di Bologna. Bologna 1704. pag. 347. — Zani. Enciclopedia Met. (Dalmata Nicoló.) — Cicognara L. Storia della Scoltura. Venezia 1813. V. I. pag. 249. V. II. pag. 266. Tav. LII. — Davia Virgilio Marchese. Memorie storico-artistiche intorno all' arca di S. Domenico corredate di una appendice e delle relative tavole disegnate da Luigi Maseti e intagliate in rame da Ercole Dotti. Bologna 1842. — Gvalandi M. Memorie originali italiane risguardanti le belle arti. Bologna 1843. Serie V. pag. 10—38. 198. — Marchese P. L. Vinc. Memorie dei più insigni Pittori, Scultori e Archit. Dominicani. Firenze 1845. Vol. I. p. 87. 93.

Schiavone Pavao (Slovinac, Slavjanin), nazvan takodjer Schiavo i clavo, slikar, živio oko godine 1440. u Florenciji, biaše vriedan učenik lavnoga Masolina da Panicale. Naslikao je u Florenciji, na uglu od Gore, ada Cantonelle (od Canto de' Nelli) nazvanog, Bogorodicu sa više licah, duhu svoga učitelja Masolina. Sada je ista slika od ponoviteljah mnogo okvarena. Nagler misli, da je pripadao porodici Gregura Slovinca iz Dalmacije, nu neima zato dokazah.

Izvori. Vasari. Vite. Firenze 1771. T. II. p. 87. 1832—1838. P. I. 244. — Zani. — Nagler.

Schiavone Sevastijan, gl. R o v i n j a n i n S e v a s t i j a n.

Schiavone Stjepan (Slovinac, Slavjanin), posudar, otac Jurja Slovinca. ivio u Perugjiji oko godine 1504. pravio liepe posude i majolike.

Izvor. Zani. Enc. Met. d belle Arti. (Schiavone Stefano.)

Schiavone (Slovinac, Slavjanin) bez imena, mjedoljevar, radio oko odine 1440. s Jeremiom od Kremone u Mletcih, gdje je po svjedočanstvu asara mnogo svojih liepih umotvorah ostavio. (Gl. S t a t i l i ć T r o g i- a n i n J a k o v.)

Izvori. Vasari. Vite. Firenze 1771. T. II. pag. 155. – Zani.

Schiavoni Feliks, slikar, sin slavnoga slikara Natala Schiavona, rodio e u Trstu god. 1803. Učio se ponajprije od svoga otca, te otidè zatiem Milan, u Beč i u Mletke, gdje je nastavio najboljim uspjehom svoje nauke slikanju. Od milanezke akademije dobio je nagradu za sliku svete poroice, koju je načinio u slogu Rafaela, a kasnije postao je počastni član ečke akademije liepih umjetnostih. Nastaniv se sa svojim otcem u Mletih, pomagao je razplodjivati ukus stare mletačke škole i nove svoa otca. Po načinu ovoga, slikà rado malene slike i predmete bibličke pobožne. Načinio je takodjer više liepih prizorah iz povjestnice i mythogije, zajedno alegoričke podobe i oltarne slike. Kao i otac mu, ima veka sposobnost prikazati u živahnima slikama liepe i mlade žene, kao i rekrasne Madone, od kojih je mnoge načinio za visoke osobe. Za rus-

koga cara Nikolu snimio je Ticianovu Assuntu, za koje djelo dobi od cara zlatnu medajlu zaslugah. Za istoga cara snimì Madonu sa više svetacah od Ivana Bellina. Za velikoga vojvodu ruskog (sadašnjega cara ?) načini prekrasnu sliku umirajučega Rafaela, kojega okružuju njegovi učenici i suvremeni književnici. Njihova lica pogodjena su na živo. Za selo Cavarsere kod Chioggie, odkuda mu je rodom otac, načini za župnu crkvu čudotvorenje sv. Antuna padovanskog. Crkvu Santa Maria Maggiore u Labinu u Istri uresi još godine 1835. s mnogima slikama. U crkvi sv. Antuna u Trstu ima od njega krasna oltarna slika sv. Šimuna.

Osim gorenaznačenih slikah naručì Nikola car ruski kod istoga slikara, da snimì sve znamenitije umotvore talijanske za novi muzeum u Petrogradu, pa mu izplati za svaki snimak po 5000 talirah. Ovim poslom stečè slikar veliki imutak. Za galeriju kneza Tosia u Mletcih načinì prekrasnu sliku Rafaela i Fornarine. Za Breru u Milanu, božicu ljubavi. Za druga mjesta: Isusa nosećega krst, Isusa spavajućega, više Madonah, Torkvata Tassa, čitajućega pred liepom Leonorom, itd. U svih ovih slikah vidi se izraz blagog i mudrog uma slikareva. Sve su izradjene najvećom marljivostju i neobičnom vještinom.

Njegove kćeri, Karolina i Julia, jesu takodjer dobre slikarice, prva bavì se slikanjem okolicah, druga s figurami i s historičkimi prizori.

Schiavoni Ivan, slikar, sin slavnoga Natala, rodio se u Trstu g. 1804. Učio se ponajprije od svoga otca, zatiem otidè u Beč na akademiju, gdje je prvu slavu steko sa svojom slikom Mojsije, kako s prutom iz skaline vode potjerà. Ovu krasnu sliku kupi car austrijanski i stavi ju u dvoranu Šönbrunsku. Malo zatiem načini za stolnu crkvu jegarsku: umirajućega Isusa, a za drugo mjesto: Preobraženje na Taboru. Kasnije otidè u Jaš, gdje je više crkvah slikama uresio, i u Petrograd, gdje je mnogo podobah i inih slikah načinio. Vrativ se u Italiju, živio je u najvećem skladu sa svojim otcem i bratom, u to doba načinio je za crkvu sv. Luke u Veroni liepu sliku istoga svetca. Bavio se takodjer sa slikanjem na liepu, u kojoj vrsti bio bi daleko dotjerao, da nije prerano, naime dne 7. Rujna g. 1848. umro, na žalost svih ljubiteljah prave umjetnosti.

Schiavoni Natale, slikar i bakrorezar. Ovaj slavni umjetnik, koj u najnovije doba čitavoj umjetnosti u Mletcih i u Italiji novi pokret dadè i novu školu utemeljì, proizlazi, po svom ustmenom izjavljenju, od krvi našeg neumrlog Andrije Medulića Schiavona. Kao što je mnogim sám pripovjedao, živio je njegda njegov šukunded Andrija s njekom liepom djevojkom Hiacintom, koju je jednoć našao plačuću na Rialtu, kao sirotu bez otca i bez majke, uzamši ju sa sobom iz milosrdja. S njom je rodio osam djetce, od kojih se jedan sin nastani u Chioggiji, pa od ovoga potečè stablo njegove porodice, koja poprimì ime Schiavonah.

Njegov djed bio je slikar Mihalj, o kojem gore progovorih, a otac zvao mu se Feliks. Biaše graditelj brodovah. U Mletcih je imao Natale

za učitelja u slikarstvu Franju Maggiotta, a kasnije, došavši u Florenciju, primì ga u nauk slavni Rafael Morghen, koj ga je takodjer u bakrorezanju podučavao. U Florenciji se je takodjer dobrim uspjehom vježbao u sitnom slikarstvu i načinio s mastima više malenih slikah, a za fratarsku crkvu svoga rodnoga mjesta Chioggije sgotovì oltarnu sliku sv. Franje, izza koje radnje pravio je samo sitne podobe, vodenima bojama.

Poradi došastja Francuzah, moradè ostaviti Florenciju i vratiti se u Mletke, odkuda otidè u Trst i u Milan, gdje je do pet godinah živio i većom stranom podobe s mastima pravio. Godine 1816. pripadè mu sreća, da je cara i caricu od Austrije slikati mogao, te njegova radnja omilì na toliko carskoj obitelji, da ga ova pozvà u Beč, gdje je veću stranu iste porodice slikao. Ovaj slučaj osnuje njegovu sreću, te je odsele imao posla preko mjere, budući da su se sáma velika gospoda od njega slikovati dala. Od njegovih tadašnjih podobah odlikuje se ponajbolje slika porodice kneza Lihtenštaina. Za javnu izložbu kod sv. Ane načinio je u to doba velikom vještinom počinak svete porodice u Misiru. Za mnoge privatne ljude izradi prekrasne Madone i druga ženska lica, kojim je znao podavati izraz njeke osobite miline. Medju inimi hvale nada sve Madonu, što ju je načinio za g. Rosettia, kojega čitavu porodicu, sakupljenu oko jedne igračice na klaviru, naslikà u jednoj povećoj slici. Za grofa Huga Salma sgotovì liepu sliku božice Jo i Semele.

Godine 1821. vratio se Natale u Mletke, gdje je, osim drugih radnjah, po naputku Kanove i Čikonje, rezao na bakru Ticianovu Assuntu, kojom je kao bakrorezar veliko ime steko. Kasnije rezao je mnogo inih liepih slikah, medju ostalima Klanjanje pastierah, za Englezku, od koje velike slike čuvao je malenu snimku uvjek kod sebe. Rezao je takodjer velikom vještinom Rafaelovu Madonu della Sedia, i Isusovo skinutje s križa, od Ticiana. Kasnije bavio se s nova sa slikanjem s mastima i stečè sa svojima divnima slikama Madonah i mladih ženah novu slavu. Za Castelfranco učini takodjer oltarnu sliku sv. Katarine, zatiem sv. Magdalenu, koju je g. 1833. nabavila sbirka belvederska u Beču. God. 1832. bio je opet u Beču i mienjao od tada svoj stan s Mletcima i Milanom, dok se nije godine 1843. nastanio sasvim u Mletcih, gdje je kupio krasnu palaču Gjustinianovu, gdje je imao svoju posaonicu i svoju bogatu sbirku slikah. Još prije načinio je s Politom više oltarnih slikah, za nadvojvodu Rainera Madonu s djetetom i sa više angjelah i kerubinah; za jednu crkvu u Roveretu, sv. Filomenu, za ruskoga cara Nikolu prekrasnu Hebu, a kad ga godine 1852. posjetih, imao je kod sebe podobe cesarevića Konstantina, grofa Orlova, veliku sliku sv. Petra i sud Parida, što je pravio za vojvodu Brunzvika.

Nu najveće ime i najveće bogatstvo pribaviše mu njegove čarobne slike mladih ženah, djevojakah, Magdalenah, Evah, božicah ljubavi, Juditah (jedna u muzeu u Brnu) itd., koje, prikazane u različitih položajih, kadikad polugole, kadikad u najdražestnijem vidu, imadu njeki osobiti, prekonaravni

izraz, koj zasieca duboko u svaku dušu ćutljiva čovjeka. Takove slike znao je po višekrat snimiti, a neima skoro većega grada u Europi, gdje nebi bila po gdjekoja. Slike takove pravio je medju ostalima za ruskoga cara i caricu, za kralja pruskog, sardinskog i virtemberžkog, za Englesku, Holandiju, Belgiju, Njemačku i za istu Ameriku. Ove slike izradjene su velikom naravnostju, umnostju i savršenostju. Osim ovih ženskih slikah načinio je takodjer više mužkih licah, u raznih položajih, istom vještinom kao i ženske. Mnoge njegove slike rezane su u bakar i litografirane su, medju ostalima i podoba sadašnjega cara ruskoga Aleksandra, litografirana od L. Fišera, i krasna slika Venere s Amorom, rezana u bakar od Luigja Boskola *). Podoba nadvojvode Ivana rezana je u bakar od Höfela. Podoba Franje Agliettia od Fr. Ambrosia. Podoba Ant. Saliera od A. Ehrenreicha itd.

Od Natalovih bakrorezah poznati su sljedeći:

1. Cesar Franjo I. od Austrije, koju podobu je sám i slikao.
2. Cesarica Maria Ludovika, po svojoj slici.
3. Grof Manfredini, s grbom odozdó.
4. Prekrasna slika Ticianove Assunte, posvetjena caru Aleksandru, s podpisom: „Assumpta est Maria in Coelum, gaudent Angeli. Titian pinx. N. Schiavoni dis. et inc.“ **)
5. Skinutje Isusa s krsta, s podpisom: „Titian pinx. N. Schiavoni dis. et inc.“ Posvetjena slikaru And. Appianu.
6. Madona della Sedia, po Rafaelu.

Natale umrè prije njekoliko godinah u Mletcih, bogat i proslavljen. Bio je član više akademijah umjetnostih, imao je medajlu za zasluge od kralja belgianskoga, koju dobì radi njeke melankoličke slike, što ju je slikao izvanrednom umjetnostju, te s toga biaše nazvan slikarom Melankolijah, Venerah i Madonah. Za učenike imao je, osim svoja dva sina Feliksa i Ivana, jošte svoga netjaka Franja Kasselu, zatiem Ivana Busatta, Franja Zenara i Jurja Šillera iz Bukovice.

Izvori. Ustmena priobćenja Natala Schiavona. — Nagler. Allg. Künstler-Lexikon. — Zanotto Francesco. Storia della Pittura Veneziana p. 105. — Kollár. Cestopis. V Pešti 1843 str. 85. — Neu-Mayr Antonio. Collezione Manfredini di classiche stampe. Venezia 1833. CXLI.

Schlag, gl. Š l a g.

Schmidt, gl. Š m i d.

*) Ovaj bakrorez pokloni slikar piscu ove knjige.

**) O toj slici kaže Zanotto: „Ei seppe in quel suo lavoro trasfondere l' anima medesima del gran Cadorino, e se ancora avenesi a perdere la tavola di Tiziano, basterebbe questa incisione per mandare ai posteri conveniente memoria di quel miracolo dell' arte veneta.“

Schneider, gl. Šneider.

Schön, gl. Šön.

Schott, gl. Šot.

Schreibern, gl. Šreibern.

Schvehar, gl. Švehar.

Schweiger, gl. Šveiger.

Sclavini, **Sclavo**, **Sclavone**, gl. Schiavone.

Sebastijan da Rovigno, gl. Rovinjanin.

Sebenzan, i Sebenzanus, gl. Bonifacio, Rota-Kolunić i Šibeničanin.

Segedinac N., srbski slikar našega vremena, o kojemu niesam ništa pobližjega saznati mogao. Uresio sa slikama Novosadsku crkvu sv. Jovanike. Ikone su zbog malenkosti crkve vrlo malene, al su dobro izradjene.

Izvor. Srbski narodni list 1842. č. 16. str. 126.

Senjanin Grgur, jedini do sad poznati slavenskì knjigotiskar, što je knjige pečatao glagoljskimi pismeni. Kako mu ime svjedoči, rodio se u Senju, primorskom gradu Hrvatske, u drugoj polovici 15. vieka. Živio njeko doba u Mletcih, gdje je po svoj prilici naučio meštriju pečatanja. Godine 1507. bude navlaš od senjskih domoljubnih svećenikah pozvan iz Mletakah u Senj, da pečata glagoljske crkveno-hrvatske knjige, za porabu senjske i modruške biskupije. Po naredjenju tadašnjega arcidjakona i vikara senjskoga, Silvestra Bedričića, pečatao je ponajprije u kući njegovoj godine 1507. „Naručnik plebanušev" (župnikah) u maloj 4ini, koj ima s traga sljedeći naslov:

„[illegible]

[illegible] (svršene) [illegible] (27). [illegible] (1507)."

Godine 1508. pečatao je „Transit sv. Jerolima" u maloj 8ini, sa sljedećom bilježkom s traga:

„[illegible] (5) [illegible] (1508)."

Iste godine 1508. napečatà u Senju treću knjigu, pod imenom: „Fratra Ruberta Korizmenjak" u mal. 4ini, sa sljedećom bilježkom s traga:

„[illegible]"

Zatiem sliedi:

„[illegible] (17). [illegible] (1508 *)."

Neima sumnje, da je pečatnja Grgurova kasnije prenešena iz Senja u Rieku, gdje je godine 1534. biskup modruški, Šimun Kožičić, dao pečatati svoje „Knižice od Žitija rimskih arhierejov i cesarov" u 4tini, i „Misal hrvacki po običaju rimskoga dvora" u 4ini.

---

*) Moj odtisak ove knjige oštetjen je malko, s toga nemogu priobćiti čitav tekst, a drugoga odtiska nisam još vidio.

Osim ovih triuh knjigah, čini se da je meštar Grgur pečatao u Senju, oko godine 1508.: „Misal rimski s pridatimi govorenji za umirajuće“ glagoljskimi pismeni. Tisak onoga eksemplara, što sam ga ja vidio u Zadru pri popu Ivanu Berčiću, naliči barem sasvim tisku i slovima više opisanih knjigah senjskih.

Senjanin Ivan, ljepopisac i sitnoslikar 14. vieka. Pisao glagoljske knjige, uresivajući ih s prekrasnimi početnimi pismeni i s kojekakvimi slikami. U Pragu, u knjižnici grofa Šternberga, nalazi se jedan Breviar (ili Misal), pisan godine 1359. na pergameni u 12ini od našega Ivana. Na svrhi ima sljedeću bilježku:

„[illegible] (1359) [illegible].“

Neznam da li nije ovaj Ivan Senjanin onaj isti glagoljski ljepopisac, kojega je godine 1356. česki kralj Karol uzeo u svoju službu, da piše glagoljske knjige (libros legendarum et cantus nobilis linguae slavonicae) za novi glagoljski monastir Benediktinah u Emausu, kamo je isti kralj nastanio bio glagoljske redovnike, iz Hrvatske došavše, utemeljivši rečeni monastir g. 1347.

Izvori. Dobrovsky Josephus. Institutiones linguae slavicae Dialecti veteris. Vindobonae 1822. pag. 695. — Isti. Glagolitica. Prag 1832. pag. 79. (U ovoj knjizi kaže Dobrovsky, da je gorespomenuti rukopis: „Breviar“, u prvašnjem djelu veli da je „Psaltir“). — Isti. Geschichte der böhmischen Sprache und älteren Literatur. Prag 1818. pag. 53.

Senjanin Jakov, graditelj 12. ili 13. vieka. Njegovu uspomenu sačuvà nam jedan razbiti kamen s napisom, što je njegda uzidan bio u zidu stolne crkve senjske, a sada je položen na kamenitoj klupi, što je načinjena oko ograde crkvene. Taj napis, urezan u kamenu, gotičkimi pismeni, glasi, na koliko se pročitati može, ovako:

M.C.XXXIIII HOC OPVS FECIT M̄.IACOBVS IM.VP....
DAIRO.

Simić Pavao, slikar srbski, sad živući, rodio se u Novomsadu, u vojvodini srbskoj. Učio se u Beču i u Pešti, pravio ponajviše crkvene ikone i podobe. Načinio liepu sliku crnogorskoga pjevača, sa 22 lica, koja slika litografirana je od J. Claróa, i posvetjena Teodoru Pavloviću. Godine 1852. uresi sa slikama crkvu monastira Kuveždina, koju je arhimandrit Grujić izobraziti dao. Od mnogih slikah, što ih je tu na ikonostasu načinio, hvale ponajbolje „Uskrsenje Hristovo“. Pobliže viesti o životu Simićevom nisam dobiti mogao.

Simoneti, gl. Šimoneti.

Skadranin Stjepan, knjigotiskar, pomoćnik Vinka Vukovića, biaše rodom iz Skadra. Pečatao godine 1560—1561. u Mletcih i u svom rodnom gradu, crkveno-slavenske knjige, kirilskimi pismeni, od kojih su poznate:

1. „Трипѣсньц“ ili „Триодь“, pečatan u Mletcih godine 1560. na čitavom listu.

2. Ista knjiga u Mletcih god. 1561.

3. „Триодь постная и Пентикостарь, печатань вь странах македонских вь отьчество вь градѣ Скендери (Skadru) трудом и помоћю мештра Камилла Занета.“

Skalić Pavao, spisatelj o muzici. Rodio se u Zagrebu godine 1534. od otca Matije, gradjana zagrebačkoga, umro u Danciku, kao kanonik od Münstera, godine 1575. Ovaj čudak, o kojemu sam obširnije na drugom mjestu pisao *), spada ovamo s toga, jer se bavio takodjer muzikom, napisav razpravu o Liri, pod naslovom: „Dialogus de Lyra“ (Coloniae 1570). Baveći se u Rimu g. 1553., izdao se tamo za umjetnika, neznam koje vrsti, i za velikoga učenjaka. Od majke prirode nadaren izvanrednim umom, sabrao je u raznih stranah svieta mnogo enciklopedičkih naukah, dao na svjetlo mnogo knjigah, na latinskom i njemačkom jeziku, pomagao one protestante, što su u Tubingi i Virtenbergu nastojali oko izdavanja hrvatskih i slovenskih knjigah, a pokraj toga zasljepljivao vladare i velikaše njemačke, prevarivši ih, da je potomak slavne porodice grofovah od Like i Une i bogatih knezovah od Skale (Della Scala). Njegova podoba, u nošnji njemačkih vitezovah, rezana je višekrat na drvu od suvremenih umjetnikah.

Izvori. Gerber. Lexikon der Tonkünstler. Leipzig 1792. II. pag. 393. — Lichtenthal Pietro. Dizionario e Bibliografia della Musica. Milano 1826. V. III. pag. 110.

Skarpa Ivan, graditelj 17. vieka, sagradio prekrasni zvonik kod crkve sv. Nikole u Perastu, u mletačkom slogu, godine 1691., kako sljedeći napis na istom zvoniku svjedoči:

AD PERPETVAM MEMORIAM SVAE PIETATIS IN EVM QVI GLORIFICANTES SE GLORIFICAT, S. PONTIFICIS NICOLAI TVTELARIS SVI INNVMERIS DECORATI MIRACVLIS, DOMVS DECORVM CHRISTIANAE REIPVBLICAE TRIVMPHANTI, SACRARVM TVBARVM TROPHEVM PERENNE COMMVNITAS PERASTINA EREXIT. ANNO SALVTIS MDCXCI. JOANNIS BABTISTAE SCARPAE PROTOMAG. OPVS.

Skoljan N. (Schollian), sad živući slikar u Trstu. U više javnih izložbah biahu izložene njegove liepe slike. Godine 1856. biaše medju ostalima izložena u Trstu njegova velika slika, prikazujuća luku morsku, sa više brodovah, luljajućih se na moru. Riedkom naravnostju i živahnostju prika-

*) Dogadjaji Medvedgrada. U Zagrebu 1854. Neven 1854. str. 596.

zana je tu osobito voda i gibanje valovah morskih. Manje se hvali daleko obzorje.
Izvor. Osservatore Triestino 1856 Nr. 70. 1857 Nr. 62.

Skorojević Marko, slikar, rodom iz Bosne, živio u Bosni u 17. vieku, snimio rodoslovje Stanislava Rubčića, posvetiv ga nadvojvodi Ferdinandu Franji, sinu cara i kralja Ferdinanda III. i Marije. Ovo rodoslovje pod naslovom: „Libellus Sanctorum Patronorum et publicorum insigniorum Regnorum et Familiarum Illustrium Illyrici imperii, quas magna cura — collegit atque depinxit Stanislaus Rubchich Rex insigniorum (sic) Domini Imperatoris Stephani Nemagnich.“, prikazuje, osim grbovah bosanskih porodicah, na listu 3—4. grb Ferdinanda III. i kuće austrijanske. Zatiem u povećoj slici, sjedećega cesara na prestolju, predavajućega svome okrunjenomu sinu kraljevsko žezlo. Uz njih je božica pravde i kriepostí. Na listu 5. sv. Jerolim, s crvenim barjakom, na kom je izobražen grb ilirski, sa zviezdom i mladim mjesecom. Gore napis: „Sanctus Hieronymus pater terrae Illyricae.“ Na strani 6. Sv. Basilio predaje zlatni krst s modrim barjakom Stjepanu Skorovoju, koj u kraljevskoj odjeći pred njim kleči. Na strani 7. B. D. Maria s djetetom, gore napis: „Patrona terrae Illyricae.“ Odozdó grb bosanski. Na str. 8. Papa Siksto V., s napisom: „Pater terrae Bosnensis. Na listu 9. Veliki grb cara Dušana, s likom carevim u železnom oklopju, s barjakom u ruci. Zatiem sliede grbovi jugoslavenskih pokrajinah i porodicah bosanskih, na broju 141.

Ovo rodoslovje nalazi se u carskoj knjižnici u Beču, pod brojem rukopisah 17683 (Hist. prof. 521).

Skvarčina Ivan, sad živući mladi slikar, rodio se u Zadru. Učio je na akademiji mletačkoj, dobivajući od vlade austrijanske godišnju podporu od 1200 forintah, s uvietom, da ima izraditi jednu sliku po svojoj volji za istu akademiju. God. 1857. načini za župnu crkvu zadarskoga predgradja Arbanasah, oltarnu sliku, prikazujuću: „Prenašanje svete kuće od Loreta“. Bogorodica s djetetom u naručju stoji na oblacih, a pokraj nje s jedne i druge strane kleče dva moleća angjela. Izza ledjah Bogorodice, pri gornjoj strani, nose četiri angjela svetu kuću. Na dnu, pruža se more posuto otocima, uz koje vidi se na desnom kraju kopna predgradje Arbanasi. Ovu sliku hvale mnogi, dočim njeki u tom pogriešku nalaze, što u Marijinom obrazu nije izražena ona nevina blagost i mladost, kojom su ukrašene Madone velikih slikarah, i što je broj angjelah, okružujućih Mariju i svetu kuću, premalen.

U mojoj sbirci ima podoba kanonika Matulića, načinjena na platnu od Skvarčine još god. 1845.
Izvori. Glasnik Dalmatinski. 1857. Br. 39, 86. — Osservatore Dalmato. 1857. Nr. 171.

Slatkonja (ili bolje Zlatkonja, nazvan takodjer Chrisippus = Zlatni konj) Juraj, glasbeni skladatelj, rodio se u Ljubljani, glavnom gradu Krajnske, god. 1456. Jur za mlada posveti se svetjeničkomu staležu, postane do

skora župnik pri sv. Martinu u Moravčah, zatiem predstojnik opatije sv. Nikole u Rošeku (Rudolfswerth), predstojnik i kanonik kapitula stolne crkve u Ljubljani i biskup Pićanski u Istri. God. 1513., početkom Svibnja, imenovà ga car Maksimilian biskupom bečkim, a papa Leo X. potvrdi ga u toj časti iste godine dne 12. Kolovoza, dozvolivši mu, da ostane zajedno biskup Pićanski, i predstojnik ljubljanski i sv. Nikole u Rošeku.

Po svjedočanstvu slavnoga Cuspiniana, bio je Slatkonja u svoje doba najslavniji i najvještiji skladatelj, i s toga imenovà ga car Maksimilian svojim dvornim meštrom muzikalne kapele (in supremum Musicorum Caesareo Regii Collegii Magistrum et Gubernatorem). Osobite zasluge steče Slatkonja oko crkvene muzike, koju je u Beču na visoki stupanj podigo. God. 1515. čitao je svetćanu veliku misu prilikom sastanka cara Maksimiliana s Vladišlavom kraljem ugarskim i poljskim, zatiem je vjenčao Ludovika II. kralja ugarskoga, s Marijom unučicom Maksimilianovom. U Beču pretvorio je dvor predstojnika stolne crkve u novi biskupski dvor, kojega je povećao i ukrasio, dočim su njegovi predšastnici u predgradju stanovati morali, neimajući u gradu dvora za sebe. U crkvi sv. Stjepana sagradi novi oltar sv. Brcka, sada sv. Antuna, i postavi sebi pri istom oltaru za života grobni spomenik, sa svojim grbom (zlatnim konjem). Po smrti svoga zaštitnika cara Maksimiliana (g. 1519.), imao je, u vrieme vjerozakonskih bunah, podnositi svakojake progone od strane sveštenstva, s toga: što nije dosta krepko postupao proti sljedbenikom nove vjere Luterove. Čini se dapače, da je tajno podupirao novu vjeru, jer je dopustio Pavlu Spretteru (Speratus a Rutilis), da u crkvi sv. Stjepana javno prodikuje, a radio je potajno, da se neoglasi bula papina, u kojoj biahu osudjena 41 tvrdjenja Luterova. Iz ovih razlogah imenovà papa i nadvojvoda Karol god. 1520. dne 22. Lipnja, pod izlikom nemoći i starosti biskupove, za njegova pomoćnika Konrada Rennera, predstojnika crkve Brabantske. Dvie godine kasnije (1522. dne 26. Travnja) umre u Beču i pokopan je u crkvi sv. Stjepana. Na podignutom samom sebi spomeniku staviše mu sljedeći napis:

GEORGIVS A SLATKONIA NATIONE CARNIOLVS LABACENSIS CIVITATIS, HVIVS TEMPLI PONTIFEX ET PETINENSIS ADMINISTRATOR. DIVI MAXIMILIANI CAESARIS AVGVSTISSIMI A CONSILIO, ARCHIMVSICVSQVE. VIR PIENTISSIMVS, MODESTISSIMVS, INTEGERRIMVS. QVI IN ORNANDO EPISCOPATV VIENENSI OMNES ANTECESSORES SVOS FACILE SVPERAVIT. VIVENS SIBI HOC MONVMENTVM FIERI CVRAVIT. ANNO SALVTIS MDXXII. SEXTO CALENDAS MAY. VIXIT ANNJS LXVI. MENSE VNO, DIEBVS QVINQVE.

Na grobu izvajan je iz mramora njegov kip u biskupskoj odori, s palicom. Odozgó grb njegov i biskupije pićanske.

Svi pisci, što pisahu o njemu, hvale ga radi njegovih osobitih kriepostih. Medju ostalima, pisà Jakov Spiegel Sevastijanu Speranciju, predstojniku crkve Brižke (Brixen), dne 1. Siečnja 1514. o njemu sljedeće: „Georgius Chrisippus (Slatkonia) clarissimae huius urbis Viennensis Pannoniae Epis-

copus — — Caesar ipsum nuper antistitem juxta apostolicam institutionem bene, sapienterque delegit, irreprehensibilem, vigilacem, castum, hospitabilem, tractabilem, sobrium, modestum, turpis lucri hostem, mitem, placabilem, liberalem, bonum in re familiari, praesidem non noviciatum, ab omnibus bonum habentem testimonium et omnibus gratum et acceptum."

Na drvoreznoj slici Ivana Burgmajera, što prikazuje slavni uvod cara Maksimiliana, izobražen je i Slatkonja, kao „Archimusicus", sjedeći na kolih i upravljajući muzikalni zbor.

Izvori. Ogesser Joseph. Beschreibung der Metropolitankirche zu St. Stephan in Wien. Wien 1770. pag. 209. — Schilling. Universal-Lexikon der Tonkunst. — Gerber. Lexikon der Tonkünstler. Leipzig 1792. — Gassner. Universal-Lexikon der Tonkunst. Stuttgart 1847. — Ebeling Fr. Die Deutschen Bischöfe. Leipzig 1858. B. II. pag. 524. — Groote J. L. Chronologisches Verzeichniss der Bischöfe zu Wien. Augsburg 1794.

Slavjanin,
Slovinac, } gledaj Schiavone.

Smederević Petar, umni zlatar 16. vieka, rodio se u Velikom Bečkereku. Od njega nalazi se u monastiru Krušedolu više rukopisnih evangjelijah, okovanih sa srebrom, velikom vještinom. Na evangjeliju vladike Maksima, od godine 1514. načinjeni su na koricah srebrni likovi svetacah u uzvišenom djelu, s napisom: „Сие светое евангелие окива се при игоумени силвестроу, и сътвори сїе сребро петрь златарь смедеревиħь оу местоу бечкерекоу." U Krušedolu ima takodjer jedna srebrna kupa, u slici broda, što je kovana godine 1523. iždivenjem igumana Dionisija za monastir Ravanicu. Srbski ljetopis kaže, da je kovana u Smederevu, moguće je dakle, da je onaj, koj je čitao napis, ime Smederević čitao za grad Smederevo. Na toj kupi ima raznih liepih slikah, kao: slonovah, lavovah, majmunah, pasah, pticah itd.

Izvori. Šafařík P. J. Serbische Lesekörner. Pesth 1833 pag. 132. — Šafařík P. J. Uebersicht der vorzüglichsten schriftlichen Denkmäler älterer Zeit bei den Serben und anderen Südslawen. Pag. 8. 21. — Сербскій лѣтопис за год. 1845. II. ч. стр. 156.

Soliman Ivan Franjo, knez, slikar, rodio se u Dalmaciji godine 1716., pripada glasovitoj kneževskoj porodici, bavio se kao dobrovoljac sa slikovanjem, koju umjetnost nauči od Tiepole. Živio ponajviše u Mletcih, gdje je umro godine 1784, star 68 godinah. Od njega ima mletačka crkva S. Pietro di Castello, u čijoj župi je živio, dvie oltarne slike: 1. Isusa na krstu, pod nogama krsta B. D. Maria i Magdalena. 2. Sv. Ivan Evangjelista, razsvietljen od nebeske luči. Izpod njega SS. Petar i Pavao, s traga liepa okolica šumska. Ovu sliku načinio je godine 1744. U Dobroti, u Dalmaciji, nalaze se u crkvi sv. Eustakija, takodjer njegove dvie oltarne slike: 1. Sv. Alojzio pred razpjelom. S desna B. D. Maria na krugli svieta, a dole njeki grad pri moru i jedan angjeo. 2. Sv. Ivan Nepomuk, klečeći na oblaku, do njega angjeo s granom mučeničtva. Gore u oblacih

dvie angjeoske glave, a dole grad Prag s mostom. U lievom uglu slike ima napis: „Gioan C° Soliman Inu. e Pinsit."

Izvori. Moschini. Guida per la città di Venezia. Ven. 1815. I. p. 9. II. p. 630. — De Boni. Biografia degli Artisti Venezia 1840. pag. 962. — Sabljar. Bilježke.

Solon Nikola, slikar jugoslavenski, o kojemu neznam ništa pobližjega. U Mačkovcu u Krajnskoj nalazi se od njega u župnoj crkvi oltarna slika sv. Ivana Krstitelja.

Izvori. Mittheilungen des historischen Vereins für Krain. Jahrgang 1848. Laibach p. 77. Tu se veli o njemù: „von dem Pinsel des Nicolo Solon, einem Illyrer", nezna se dakle, kojoj grani južnih Slavenah pripada po rodu.

Somerl, gl. S a m e r l.

Sparar Serafim, slikar, rodio se u Ljubljani godine 1683., živio kao redovnik reda sv. Franje u Samoboru u Hrvatskoj, i umro tamo g. 1737.

Izvor. Mortuarium Samoboriense.

Spathar Eufim, umni graditelj vojenih makinah, živio početkom 9. stoljetja. Biaše rodom Arapin, nu stupivši u službu bizantinskoga cara Nikefora, dadè se pokrstiti i primì tada ime Eufima. Radi njekih uvriedah i progonah, pobjegnè oko godine 810. iz Grčke u Bugarsku, k slavnomu bugarskomu vladaru Krumu, te naučì do skora Bugare graditi vojene makine, kojimi se razbijahu najtvrdje stiene, i praviti ostale umjetne nastroje, kojimi su Bizantinci u ono doba branili i rušili gradove. Pomoćju ovoga vještoga umjetnika, vojevao je Krum veoma sretno proti Grcima, i podao junačkomu svome narodu novo oružje u ruke, s kojim je u napredak sretno vojevao proti svim svojim neprijateljem.

Izvori. Zonarae Joannis Annalium Tomus III. pag. 105. edit. Feyerabendiana. Francoforti ad Moenum 1587. — О переводѣ Манассіиной лѣтописи на словенскій языкъ. Москва 1842. стр. 84. 89.

Spavento Juraj, nazvan Trogiranin, protomeštar graditeljah crkve sv. Marka u Mletcih, živio koncem 15. vieka. O njemu govori jedina oporuka biskupa arbanskoga Ivana Korone (Krunića?) od godine 1515, u kojoj se spominje kao jur pokojni („Reverendissimus Dnus. Episcopus dixit quod a q u o n d a m Magistro Georgio Spavento, nuncupato de Tragurio, habitatore Venetiis, Protho S. Marci, ejus affine, et a domino Francisco de Galetis habitatore Laurethi, et a D. Nicolao Drasmileo Canonico Jadrensi, habuit gratuitu mutuo certam quantitatem pecuniarum" etc.).

Speranza M., slikar našega vieka, rodom iz Korčule. Slikao Franju M. Karnea-Steffanea, koju sliku je na bakru rezao V. Giaconi, s podpisom: M. Speranza Corcyrensis p. V. Giaconi sc.

Spljetjanin Antun, rezbar, živio u Spljetu početkom 15. vieka. Spominje se u kvadernah spljetskih kao stanovnik grada Spljeta (Antonius in-

cisor, habitator Spalati) godine 1449. dne 27. Studna, kad je bio pred sud pozvan po slikaru Dujmu Vučkoviću Spljetčaninu, s kojim biaše ugovorio, da će načiniti za Jurja Radoslavčića iz Šibenika njeku posudu? (unam liconiam) po prilici podane mu risarije, za plaću od 21 dukatah u zlatu, primivši u napred 12 dukatah, nu nedržeći se ugovorena roka, do kojega bi imao bio sgotoviti svoje naručeno djelo.

Izvor. Quadernae Rogatorum Communitatis Spalati de a. 1449.

Spljetjanin Antun, slikar, gl. Restinović.

Spljetjanin Bonaventura, gl. Rasmilović.

Spljetjanin Dujmo, slikar, gl. Vučković.

Spljetjanin Gregur, slikar 15. vieka, najbolji učenik slikara Restinovića Antuna, koj mu u svojoj oporuci, učinjenoj godine 1449., radi osobite vjernosti, veliku stranu svoga imutka ostavi. Možebiti da je ovaj Spljetčanin onaj isti, koj se kasnije u Italiji pod imenom Gregura Schiavona proglasio (gl. ovoga).

Spljetjanin Ivan, graditelj i vajar 15. vieka. Živio u drugoj polovici 15. vieka u Mletcih, i pomagao tamo graditi i uresivati divni dvor duždev, pod upravljanjem Antuna Riccia ili Rizza, s Alvisom Biankom, s Alvisom Pantaleonom, s meštrom Dominikom i Stefanom Taljapetrom. Misle njeki, da su ovi meštri načinili one krasne nakite, što se vide s nutra na dvoru s istočne strane. Iz Dalmacije dovede našega meštra po svoj prilici sám Riccio, koj je oko godine 1470. s Alvisom Kvirinom u Dalmaciju došo bio, a godine 1473. u Skadru junački pomagao braniti ovaj grad proti Turkom.

Izvori. Giuseppe Cadorin. Pareri di XV. Architetti e notizie storiche intorno al Palazzo ducale di Venezia. Venezia 1838. pag. 135. — Selvatico P. Sulla Architettura e sulla Scultura in Venezia. Venezia 1847. pag. 185. 231.

Spljetjanin Mihalj, slikar, spominje se u kvadernah spljetskih g. 1471.

Spljetjanin Nikola, graditelj, gl. Tvrdoj Nikola.

Spletjanin Petar, graditelj (Magister Architectus seu Marangonius), spominje se kao gradjan spljetski, u kvadernah godine 1493.

Sremac, graditelj, rodom iz Srema, živio u petom stoljetju. U ratu Rimljanah proti Atili, prilikom osvojenja grada Srema, padè u hunsko robstvo, te je morao služiti hunskoga vodju Onegesa. Budući da je bio veoma vješt graditeljstvu, sagradi u sadašnjoj Ugarskoj, u blizini Atilova dvora, za svoga gospodara krasno kupalište, poput rimskih Thermah. Gradivo za ovu sgradu morali su s daleka voziti, jer u susjedstvu nebiaše nigdje kamena, a umjetnik svrši ovaj posao takom vještinom, da se je učeni rimski pisac Prisko čudio tomu umotvoru, bivši poslan godine 448. kao poslanik k Atili. Ubogi umjetnik mislio je, da će za plaću svoga djela dobiti dragu slobodu,

ali neuki barbar Oneges nagradi ga jedino time, što ga je načinio nadzirateljem istoga kupališća, te je morao kao takav, pri kupanju dvoriti svoga gospodara i njegovu porodicu.

Izvori. Prisci Rhetoris et Sophistae excerpta de Legationibus Gentium ad Romanos. In corpore Script. Hist. Byz. Bonnae 1829. pag. 188. — Thierry Amadée. König Attila und seine Zeit. Leipzig 1855. pag. 79.

Srna Juraj, slikar našega vremena, o kojega životu ništa mi poznato nije. Od njega ima u crkvi sv. Katarine u Zagrebu slika sv. Juliane, načinjena godine 1831. Ova slika biaše prije u kapeli kod Brezovice, imanja grofa Gjulaja bana, pa je odonuda u ovu crkvu prenešena, izza kako je ovdje ban Gjulaj pokopan.

Staić-Toškov Ivan, slikar, rodio se u Mitrovici, umro još kao mladić u Beču god. 1824. Na akademiji bečkoj, koju je učeći se veoma marljivo polazio, pokazivao je mnogo uma i sposobnosti za slikovanje, bivši nagradjen prvom nagradom za risanje njeke sgrade. Od njega vidio sam u monastiru Gomirju u Hrvatskoj, kod arhimandrita Ilića, sliku Mojsije, kako prima od Boga deset zapovjedi. S traga načinjena je gomila židovah, koji pale žrtvu, na čast krivih bogovah. Ova slika pravljena je godine 1823., dakle jednu godinu prije njegove smrti, te pokazuje, glede sustava, pravilne risarije i živahna duha, koj u njoj diše, koliko je naš narod izgubio sa smrtju toga mladića.

Staj Benko, slikar i pjesnik, nazvan takodjer Staić i Stoić, od porodice starih Stojkovićah, što su oko godine 1440. doselili se u Dubrovnik iz grada Bara. Rodio se u Dubrovniku oko godine 1650., podao se nauku slikarstva jur za mlada lieta. Godine 1669., kad se njegov ujak Antun Primović, biskup od Trebinja, vrati iz Pariza, kamo biaše poslan kao poslanik k Ludoviku XIV., čuvši od njega opisivanje krasotah onoga divnoga grada, dobì volju takodjer posjetiti isti grad, i spremì se doskora na put, sa svojim rodjakom Benkom Primovićem, vlastelinom dubrovačkim. Kroz Italiju, dodjè u Pariz, gdje nastavì svoje nauke veoma dobrim uspjehom, nabavì tu mnogo knjigah i čitavu sbirku najboljih bakrorezah, rezanih polag slikah slavnih slikarah. U povratku posjetì čitavu Italiju, motreći velikom koristju stare sgrade i ostale umotvore klasičkih vremenah. Bavio se po dulje vremena u Rimu, Napulju i u Bolonji, nastavljajući tu svoje nauke. Sljedio je ponajviše slog Karačijev, od kojega je njeke slike i risarije snimio, a i slog starogrčki i starorimski omilì mu na toliko, da je više slikah načinio, koje priliče onim krasnim slikam, što su našaste u Pompeju, i što se sada čuvaju u burbonskom muzeu. Vrativ se u svoje rodno mjesto, stanovao je u jednoj samotnoj kućici izvan grada, baveći se tu slikovanjem i skladanjem pjesamah. U kući Stajevoj u Dubrovniku, čuvahu se još početkom ovoga stoljetja četiri njegove slike, naime dvie podobe višespomenutih Primovićah, Antuna i Benka, zatiem podoba

Petra Franje Staja starijega, i malena, veoma liepa slika, zlobnoga starca, koj podrezuje krila jednomu djetetu (bogu ljubavi), stisnuv ga nogama i lievom rukom. Pravilnost risanja, dražest i kriepkost bojadisanja i umno razdieljenje siene i svjetlosti, odlikuju ovu sliku, i čine, da bi ju čovjek držati mogao za djelo Karačievo.

U crkvi sv. Marije od Kaštela u Dubrovniku, nalazi se njegova oltarna slika svete Bogorodice, na velikom oltaru, ali ovu sliku nije žaliboże sasvime dovršio, čemu biaše uzrok nestrpljivost kaludjericah, koje biahu naručile istu sliku, zahtjevajući, da im ju umjetnik predadè onako nedovršenu.

Slavni naš hrvatski pjesnik Ivan Kanavelić iz Korčule, opjevajući kralja Ivana Sobjeskoga, što je oslobodio Beč, umoli tom prilikom Staja, da svojim vještim pernikom naslikà isto oslobodjenje. Tom prilikom načini Kanavelić na istoga slikara talijansku pjesmu, koja ovako počima:

Stay, che fra i pittori
Porti in arte immortal pregio sovrano,
E fai nell' opre tue stupir natura,
Appresta oggi i colori
E t' accingi a formar nobil pittura:
Dalla tua dotta mano
Tale vogl' io lavoro, che n' esprima
Meglio il pennello tuo, che la mia rima,

Nije poznato, da li je Staj tu sliku doista načinio, jer do skora zatiem, oko godine 1685., umre još mlad na lietih.

Izvori. Appendini. Notizie istor. crit. sulle Antichità, storia et letteratura de' Ragusei. Ragusa 1803. II. pag. 209. — L' Artista Dalmato. Zara 1855. pag. 29. — Gazzetta di Zara 1844. N. 63. 64.

Stanislavljević Jovan, slikar, rodio se u Novomsadu god. 1816. Kao diete odgojivan bì kod svoga strica Petra Stanislavljevića - Rajića u Pešti, kod kojega ostà do god. 1835. Učio se najprije u peštanskoj školi risanja, zatiem kod slikara Peške-a, kojega je polazio tri godine. Izprva radio je za židove, što po sokacima slike prodavaju, svakojake svete ikone. God. 1836. otidè u Bečej k svomu stricu Miloju, a kasnije u Osjek u Slavoniju k svomu rodjaku Vasiliji Athanasieviću, gdje je slikao tadašnjega podžupana virovitičkoga i njegovu čitavu porodicu. Godine 1837. otidè u Rim, gdje je veoma dobro napredovao. Tu se je družio ponajviše s njekima ruskima slikarima, koji na državni trošak onamo u nauk poslani biahu. Kad godine 1839. sadašnji car Aleksander, kao veliki vojvoda, sa svojim odgojiteljem, slavnim pjesnikom Žukovskim u Rim dodjè, bude naš mladi slikar s inimi ruskimi umjetnici po istom Žukovskom predstavljen Aleksandru. Čuvši ovaj, da je taj slikar po rodu Srbljin, zamoli ga, da mu donese jedno svoje djelo na pogled, te on donese sliku Izbavljenja sv. Petra iz tamnice, što ju je bio načinio polag Rafaela, naumivši ju poslati, iz blagodarnosti, svomu stricu Petru u

Peštu. Aleksandru omili ovo djelo, i on ga kupi za sebe, te naruči tom prilikom kod istoga slikara, da snimì 13 drugih Rafaelovih slikah, što se nalaze na tapetih rimskoga Vatikana, i obećà mu za to djelo 5000 rubaljah. Slikar dovrši sedam slikah, poslavši ih u Petrograd, kad ga stigne huda bolest, od koje umre dne 24. Siečnja 1842. Dvie nedovršene crtice od ovih njegovih snimkah, jednu risanu olovkom, a drugu urešenu bojama, baštinio je njegov stric Petar, sada se nalaze u mojoj sbirci. U Peštu poslao je još prije smrti krasnu sliku rimskoga Pantheona.

Stanković Kornelio, skladatelj narodnih pjesamah i slavensko-crkvene muzike. Rodio se u Budimu dne 21. Kolovoza godine 1831. Otac mu je bio starešina obćine budimske, te je imao dvadeset i dvoje djetce, od koje ostadè na životu samo Kornelio, sa još jednim bratom. Jur u svom djetinstvu pokazivao je mnogo naklonosti k muzici, a k tome je mnogo dopriniela njegova pobožna mati, koja ga je još u koljevci crkvenim pjesmama uspavljivala. Kad je izgubio svoga otca, uzè ga pod svoju zaštitu srbski vlastelin Pavao Ridjički, koj naredì, da se njegovim troškom podučava u Pešti, gdje je dobrim uspjehom i napredkom probavio dvie godine, zatiem povede ga u Beč i preporuči ga tamo slavnim vještacima muzike. Ovdje mu biahu učitelji : u skladanju Sehšer, glasoviti vještak u muzici, a na klaviru podučavao ga je slavno poznati Vilmers.

Naš narod ima blagodariti Stankoviću, što je obratio pozor muzikalnoga svieta na naše milozvučne narodne napjeve, od kojih je više njih na svietlo izdao, pod imenom srbskih narodnih napjevah. Nu još veće zasluge ima za slavensko-crkvenu muziku, oko koje bavi se već više godinah, potaknut na to najviše po srbskom patriarki Josipu Rajačiću, koj ga sa svojim poznatim rodoljubjem velikodušno podupira. Osim patriarke, poticao i podupirao je mladoga umjetnika takodjer ruski arhimandrit Mihalj Raevski, poznati ljubitelj svega, što je slavensko i narodno. God. 1851. pjevali su pred višerečenim patriarkom, u grčkoj kapeli u Beču, crkveno pjenje, što je Stanković po svom načinu sastavio, koje patrijarki na toliko omili, da je isto pjenje u Karlovcih u svojoj patrijaršiji uveo. U Beču sudjelovao je Stanković pri svih skoro slavenskih besjedah, i dao više dobrih koncertah u Beču i u Vojvodini, medju kojimi valja napomenuti posljedni, što ga je dao u Beču ove godine (1860.) na drugi dan uzkrsa, na korist stradajućih Hrvatah.

Od Njegovog Veličanstva cara Franje Josipa, komu je predao svoje narodne pjesme, nagradjen je zlatnom kolajnom, a od visokih licah slavenskih, kao od kneza Danila i ostalih, nagradjen je shodno za svoja djela. Sada namjerava otići u Rusiju, da se upozna s tamošnjim crkvenim pjenjem i narodnim napjevima.

Izvor. Poslanica Stefana Pavlovića.

Statilić Jakov Trogiranin, slavni graditelj, vajar i ljevar kipovah 15. vieka. Rodio se u Trogiru, gradu dalmatinskom, od glasovite porodice Sta-

tilićah, kojoj pripadaju mnogi učeni ljudi i veliki dostojanstvenici. Ovaj naš umjetnik biaše dosad poznat jedino pod običnim imenom Trogiranina (Traguriensis, Tragurinus, Dalmata de Tragurio, Schiavone de Traù), nu hrvatski naš pjesnik 17. vieka, Ivan Kavanjin, pjevajući o slavnima ljudma našega naroda, zabilježi na sreću i njegovo porodično ime, čim spominjajući ostale Statiliće, o Jakovu ovako pjeva:

Ivan Statil, ki u Rimu
Njegda biaše slavan štiljac; —
G j a k o v, koi u Vacimu
Budić izuć kipodiljac,
Stavi urieze sve uljudne,
Da su i danas svietu čudne.

Da nije ovieh redakah, nebi ni znali, kojoj porodici pripada taj prosljavljeni umjetnik, kao što neznamo od mnogih inih naših umjetnikah njihova porodična imena.

Jakov Statilić spada medju one umne ljude našega naroda, koji su resili i proslavili družbu i dvor ugarskoga kralja Matijaša Korvina *). Uz ostale Hrvate, rodom iz Hrvatske i Dalmacije, mogo je Jakov jur za rana doći u službu Matijaševu, nu oko koje uprav godine, to nemogu kazati. U trogirskih zapisnicih spominje se istinabog od god. 1467. do 1473. njeki Jakov Trogiranin, sin Flora, graditelj, nu da li je taj Jakov ista osoba s našim Statilićem, o tom neznam šta reći. Svakako je morao jur u svojoj domovini i izvan nje slavno ime steći prije, nego li je došo u službu največega mecenata umjetnikah onoga vremena. I doista spominje Averulino, suvremenik Matijaša kralja, u svom djelu: Architectura etc., na jednom mjestu, njekog našinca: „Uno di Schiavonia, il quale era buonissimo scultore“, kojega Bonfinio, prevoditelj djela Averulinova, nazvà: „Traurensis“, a opat Morelli, u svojih bilježkah pridaje: „J a c o b i T r a g u r i e n s i s“. U istom rukopisu Averulina, gdje se govori o toskanskom kneževskom dvoru, kojega je gradilo i uresivalo u ono doba više umjetnikah, spominje se medju ovimi i naš Trogiranin (His marmoribus non modo Principis nostri tituli, sed artificum quoque nomina, qui convenerant, incisa fuerant. Imprimis Donatelli etc. Neque ex Dalmatia, utpote Traguriensis — — defuere statuarii“. Ovaj toskanski grad uresivali i gradili su isti meštri oko godine 1460., dakle je imao naš Jakov po svoj prilici doći iz Florencije u Ugarsku.

*) Pozna.o je, da je kralj Matijaš veoma dobro govorio naš jezik, ili kako njegov suvremenik Marcio Galeoto veli: „jezik bugarski“, a znao je i druge slavenske jezike. („Optime scit Bulgaricam linguam, in qua Turci sua scribunt Diplomata, et bene tenet, namque a sclavina parum distat, — cujus Rex Mathias non est ignarus.“ Galeoti Martii Narniensis. De dictis et factis Mathiae Regis. Caput 28. Kollarii Script. rerum Hung. P. II.)

Poznato je, kolike veličanstvene sgrade podignute su u Budimu, i po drugih mjestih u Ugarskoj, za vrieme kralja Matijaša. Ove sgrade, a osobito svoj kraljevski dvor, dadè kralj nakititi s veličanstvenimi kipovi i drugimi umjetnimi tvorovi, oko kojih radio je ponajviše naš Jakov, u družtvu sa svojim sugradjanom Ivanom Dalmatinom Trogiraninom. Nu dočim se od ovoga drugoga ništa pravo nezna, što je radio u Ugarskoj, pobilježio je Bonfinio, i za njim Istwanfi, njeke prekrasne tvorove prvoga meštra.

Znade se za stalno, da je po naručbini tadašnjega biskupa vackoga, Nikole Bátoria, popravljao Jakov prekrasni dvor u Novomgradu, uresivši ga sa svakojakimi u kamenu izvajanimi nakiti (Istwanfi); nu i dvor kraljevski u Budimu sagradì i uresì on većom stranom, kao što je na trošak rečenoga biskupa Bátoria nadzirao takodjer graditelje i vajare, pri gradjenju i uresivanju biskupova dvora i stolne crkve u Vacimu. Ali najveću slavu stečè s onimi veličanstvenimi kipovi, što ih načini za dvorišta dvora kraljevskoga i za trg sv. Jurja u Budimu. Tri velika kipa, u naravskoj veličini, što stojahu u jednom dvorištu kraljevskoga dvora, padahu svakomu u oči, i vas tadašnji sviet divio se njima. Jedan od ovieh kipovah predstavljao je Matijaša kralja, sa šišakom na glavi, naslonjena na kopje i na štit, sa zamišljenim licem. Drugi kip s desna, predstavljao je Sibinjanin-Janka Vlaha *), otca Matijaševa, slavna junakę svoga vremena. A treći kip s lieva, izobražavao je nesretnog Vladislava, brata kraljeva, sa turobnim licem. Sve tri kipove dovrši Jakov Statilić godine 1469. Po svjedočanstvu suvremenikah, biahu to tvorovi divni, kojim se domaći i inostranci nemogahu dosta načuditi. Za ovimi kipovi, u sredini istoga dvorišta, stojaše bunar, saljeven iz mjeda, a obrubljen mramorom, na kojemu postavi naš Jakov kip oružane Minerve, u naravnoj veličini.

Još znamenitiji tvorovi biahu druga tri kipa, od kojih jedan namiestjen na trgu sv. Jurja pred kraljevskim dvorom, predstavljao je Herkula, a druga dva u drugom dvorištu, pred vratima, Dianu i Apola. Sva tri kipa biahu salivena iz žutoga mjeda, te se iz daleka svietljahu, kao da su iz zlata. To su po svoj prilici oni isti kipovi, o kojima Antun Bonfini ovako pjevà:

Atria cum statuis ductis ex aere, foresque,
Corvini referunt Principis ingenium.
Mathiam partos post tot ex hoste triumphos,
Virtus, aes, marmor, scripta perire vetant.

Ali zla sudba naroda našega nehtjedè, da budu ovi riedki umotvori do naših vremenah sačuvani. Kad su Turci godine 1526. predobili Budim, dadè veliki vezir Ibrahim paša, poturčeni Grk, pokraj drugih dragocienostih, i ova tri kipa natovoriti na brod i odvesti u Carigrad, gdje ih pred svojim

*) „Ejus genitor Joannes, quem Itali Blachum nuncupant" (Istwanfi).

dvorom na hypodromu namjesti. Tu su ih poslanici cara Ferdinanda I., Jerolim Jurišić Zadranin i Kornelio Dupplitius Schepper, još godine 1533. vidjevali, i o tom u svom izvjestju caru javili. (Ibi sunt columnae ex aere, ablatae ex Buda, cum imaginibus.) Ali tursko praznovierstvo nije mirovalo, dok nisu ova tri kipa starih grčkih bogovah skinuta i razbita, pa jur za života svemožnoga vezira Ibrahima, usudio se osmanski pjesnik Fighani, radi istih kipovah, na njega satiru praviti, predbacivajući mu, da podiže krive Bogove, koje je prvi Ibrahim (patriarka Abraham) razorivao. Pjesnik bude istinabog za ovu satiru smrtjom kažnjen, nu i kipovom nebiaše od Turakah sudjen dug život. Sada im neima više traga, i jur u početku 17. vieka jadikovao je Onofrio Panvinio nad razorenjem kipa Herkuleva, krasna umotvora našega Statilića, kojega razbiše Turci, „ovi najveći neprijatelji kipovah i graditeljskih umotvorinah“ (acerrimis hostibus statuarum et totius artis Vitruvianae). Učeni Panvinio nastavlja dalje: „Žalio sam udes njihov, ne toliko s toga, što su ležali na tlu, nego što su iz njih pravili ploče za kaldermu i što su podili š njimi kupališta.“

Što su Turci razbijali u Carigradu, kako da su ono štedili u podjarmljenom gradu budimskom, gdje niesu ostavili ni traga starim umotvorom, ako izuzmeš njekoliko sgradah, što su ih trebali za svoj stan, ili za svoju bogomolju. Ćud naroda neda se zatajiti pod nijednim podnebjem, u nijednoj zgodi, s toga su i Turci, tako dobro u Carigradu, kao i u Budimu, ono isto činili, što su radili i u pretužnih pokrajinah jugoslavenskih, gdje niesu kadikad ostavili kamena na kamenu, kamo li koj umotvor stari.

Osim gorespomenutih sgradah i kipovah, biahu za vrieme kralja Matijaša još drugi umotvori dovršeni, od kojih neznam na koliko pripadaju našemu Jakovu, koliko li njegovomu drugu Ivanu Dalmatinu. Na jednom dvorištu kraljevskoga dvora biaše postavljen kip Sigismnnda kralja, osnovatelja sreće Hunjadijeve, koju dadė načiniti ugarski nadvornik Mihalj Orság. Kraj dvorskih vratah biahu ponamiestjeni iz mjeda saliveni kipovi golih muževah, sa šišakom na glavi, a sjekirom i sabljom u ruci. Na njihovom podnožju vidjevahu se izvajana svakojaka oružja. Po zidovih biahu namiestjeni izvajani kipovi ugarskih kraljevah, zatiem zlatne zmije, razni znakovi nebeski, pozlaćene posude nad vatrom itd. U kraljevske sobe vodjahu liestve iz porfira, a pred njimi biahu vrata salivena iz mjeda, urešena svakojakom rezbarijom. U kraljevskih sobah biaše takodjer viditi razne stvari, izvajane iz mramora i salivene iz zlata i mjeda.

Izvori. Bonfinius. Rerum Hung. Decades. Lipsiae 1771. Dec. IV. lib. VII. — Galeoti Martii. De dictis et factis Mathiae R. Cap. 13. 28. — Averulini. Architectura, e materno in linguam latinam conversa per Antonium Bonfinium. Rkps u knjižnici sv. Marka u Mletcih. Clas. VIII. Cod. II. — Jacobi Morelli Bibliotheca Manuscripta graeca et latina. Bassano 1802. T. I. pag. 405. — Nuova Raccolta d' opuscoli di Calogera T. 37. — Della Valle. Lettere Senesi sopra le belle Arti. In Venezia 1782. T. I. pag. 115. — Isthwanfy Nic. Hist. Regni Hungariae. Viennae 1758. Libr. VIII. pag. 83. Libr. XXVIII. pag. 382. — Schier Xistus. De Bibliotheca Budensi §. XII. — Hammer-Purgstal J. Geschichte des osmanischen Reiches. Pesth 1828. B. III. pag. 65. 125. —

Hieronymi de Zara et Cornelii Dupplitii, Relatio Legationis Const. MSC. — Tubero. Commentarius de Temporibus suis. Lib. II. §. 5. — Fessler. Geschichte von Ungarn. V. pag. 654. — Bélay. Hist. Litterarum in Hung. Posonii 1797. pag. 99. — Kubinyi und Emerich von Vahot. Ungarn und Siebenbürgen in Bildern. Pesth 1854. B. I. pag. 75. — Tóldy Ferencz. Irodalmi Beszédei. Kiadta Baiza. Pozsonyban 1847. pag. 262.

Stefanuti Petar, vajar, rodio se na Rieci, u primorskoj Hrvatskoj, god. 1820. Otac mu Dominik biaše klesar, a mati mu se zvala Franja Vodica. Učio je najprije na riečkom gimnasiju risanje, a godine 1833. otidè na trošak riečkoga gradskoga poglavarstva u Mletke, na akademiju liepih umjetnostih, gdje je dobio za učitelja Prof. Zandomenega. Tu biaše višekrat nagradjen, a godine 1839. dobì tri prve nagrade za svoje vajarske tvorove, i zajedno sa svojim sugradjanom, slikarom Franjem Kolombom, bakrenu medajlu. U Mletcih ostà 10 godinah i načinì medju ostalima tri muze za principa Gramonta u Bukarestu, te je radio sa svojim učiteljem one kipove i graditeljske nakite, što rese trstjanski Tergesteum. Nakon 10 godinah vratio se u Rieku, gdje i sada živi. Do godine 1850., kad ga tamo posjetih, načinio je za riečku crkvu sv. Vida dva kipa, sv. Emidee i Fortunata, što su na oltaru sv. Josipa. Za crkvu sv. Jelene u Crikvenici, čitav oltar. Za crkvu sv. Lovrenca, jedan spomenik s izvodjenim djelom, sa više kipovah, koje djelo naruči Ignacio Medanić. Za mnoge druge porodice dovrši liepe grobne spomenike, s kojimi ima najviše posla.

Steiner Ferdinand, slikar koruški, rodio se u Celovcu ili u njegovoj bližini. Radio je mnogo za monastir Kloštar (Wiktring) kod Celovca, ali su ove slike većom stranom izgubljene, samo liepa slika sv. Bernarda sačuvana je u crkvi na oltaru kapele. U Trebinju (Treffen) nalazi se u župnoj crkvi njegova oltarna slika Isusa razpetoga na krstu. Koruški slikar i rezbar Fromiler J. T. urezao je na bakru njegove slike sv. Joakima s Anom i malom Marijom, te Bogorodicu, sa spavajućim djetetom.

Stimer Ivan, drvorezar, rodom iz grada Krajne u Krajnskoj, kojega pobliži život nije mi poznat. God. 1783. načini u Bagu, primorskom gradu hrvatskom, za župnu crkvu, veliki oltar iz drva, kojega je godine 1792. Ivan Canko bojama uresio i pozlatio.

Stojan, sin Mihaljev, protomeštar graditeljah, rodio se i živìo u Šibeniku početkom 15. vieka. Biaše po svoj prilici jedan izmedju onih meštarah, koji su gradili stolnu crkvu sv. Jakova, prije Jurja Matejevića. U šibeničkih kvadernah našao sam ga zabilježena od god. 1430—1434. ali niesam mogao iznaći, radi kratkog mog bavljenja u Šibeniku, što je radio. Da je imao biti dobar meštar, to svjedoči naslov „Protomagister lapicidarum“ t. j. glavar graditeljah, kojim su ga načinili njegovi sugradjani, a to će mnogo reći u ono doba, kad je u Dalmaciji uprav cvala umjetnost graditeljska i vajarska. Čini se, da je bio takodjer čovjek imućan, jer godine 1431. dne 1. Svibnja uzè u svoju službu i u nauk Petra Jarojevića, sina Radojeva

iz sela Piska kod Šibenika, na šest godinah, i obvezà se pismeno, da će mu dati, osim hrane, odjeće i obuće, na koncu službovanja: šest dukatah u zlatu, novu odjeću i druge potrebite stvari od platna i sukna i jednu željeznu palicu. Osim ovoga učenika uzè godine 1434. u službu i u nauk, drugoga učenika, Jurja Ivkova iz Vrhrike. Žene imao je dvie, od kojih se prva zvala Sufka, kći Radoslava Brasića iz Trogira (god. 1432.), a druga Ružica (god. 1433).

Stoll Jakov Volfgang, umni veziljac 17. vieka, živio u Zagrebu, biaše rodom, po svoj prilici, Njemac. Stojeći u službi učenoga biskupa Petra Petretića, izvezè njegovim troškom, za razne crkve po Hrvatskoj, više krasnih crkvenih odjećah, nu njegovo najznamenitije djelo jest Božji grob, ili ona kućica, što se na veliku nedjelju, u prvostolnoj crkvi zagrebačkoj izlagati običaje. Ova grobna kućica sastavljena je iz osam komadah ili tablicah, naime iz dvih podugačkih i dvih malenih četverouglastih, a dvih trokutnih, iz kojih sastoje četiri lica kućice. Sve ove tablice preobućene su debelom svilom i pokrivene prekrasnim vezenim djelom. Na jednoj od podugačkih tablicah predstavljen je Mojsija s pukom izraelskim, a pred ovim zmija na drvetu. Odozdó napis: „Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. S. Joannis 3 Cap.“ S desna i s lieva vide se znaci muke Isusove, s podpisanimi izrekami SS. Jerolima i Augustina. Na drugoj tabli predstavljena je žrtva Abramova s Izakom i angjelom. Odozdó napis: „Sicut Isaac bona voluntate immolatur, ita Christus sanguine proprio Patri sacrificatur, cujus obedientia victimis vere premitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur.“ Odozdó: „P. P. E. Z.“ (Petrus Petretić Episcopus Zagrabiensis). S desna i s lieva vide se znakovi muke Isusove, s izrekami sv. Gregura i sv. Ambroza

Na maloj tablici, sa strane, izvezena je slika Jonasa, kojega bacišè u vodu, s podpisom: „Sicut fuit Jonas in ventre Ceti tribus diebus et tribus noctibus. S. Matthaeus 12 Cap. Na drugoj tablici, sa protivne strane, ima slika Mojsije na gori Sinajskoj, s traga Izraelci, s podpisom: „Sicut orante Moyse expansis ad caelum manibus vincitur Amolech. Exod. 17. C. ita virtute Christi Crucifixi coram Deo oratione fulcitur operatio.“

Na triuglastoj tablici, što se stavlja kao čelo od krova, izobražena je krasna slika posljednje večere, sa 14 lica, tu ljubi Juda Iskariot Isusa. S traga vide se hodnici, te u njih u malenom opet 12 lica. Odozgó nose dva angjela grb biskupa Petretića, s podpisom: „P. P. E. Z.“ Odozdó drže dva druga angjela napis: „Et edentibus illis dixit Jesus: Amen dico vobis etc. Joh. N. XIII.“

Na drugoj triuglastoj tablici, ima prekrasna slika uzkrsnutja Isusova, sa 11 lica. Odozgó opet grb Petretićev, s podpisom: „P. P. E. Z. 1659.“ Odozdó napis: „Et ecce terrae motus factus est magnus, angelus enim Domini descendit de caelo etc. Matth. XXVIII.“

Na krovu izvezeni su umno s jedne i s druge strane deset prizori iz muke Isusove, s napisi iz svetoga pisma.

Divno ovo djelo, koje prvostolnoj crkvi zagrebačkoj služi na veliki ures, i o kojemu naš kanonik Kovačević malko pretjerano kazà: „Sepulchrum mundi Salvatoris nulli facile tota Europa secundum", (Farlati V. p. 581), dovrši naš umjetnik, kako napis svjedoči, godine 1659. Do sada nebiaše poznato njegovo ime, jer Kovačević zabilježi jedino, da ga je njeki Njemac pravio: (mira arte et incomparabili labore cujusdam Alemanni consumatum Anno 1659). Nu meni je pošlo za rukom, u pismohrani arcibiskupije zagrebačke, naći putni list istoga umjetnika, koj list ima sljedeći naslov: „27 Martii 1659 Passuales Jacobo Wolfgango Stoll, acupictoriae artis magistro, Graecium ad coemendas in nundinis graecensibus certas materias pro ornamentis Ecclesiae Cath. Zagrabiensis proficiscenti, per Petrum Petretich Episcopum Zagrabiensem ddto Zagrabia extradatae" *). Iz česa sljedi, da onaj božji grob, nitko drugi pravio nije, nego uprav ovaj umjetnik.

Bez sumnje biti će od istoga umjetnika takodjer onaj krasni crveni plašć (Pluviale), vezen sa svilom, srebrom i zlatom, što se čuva u blagajni prvostolne crkve zagrebačke. Na njemu su izvezeni odozgó četiri Evangjeliste, sa strane sv. Ivan krstitelj i tri sveta biskupa, a u sredini prekrasna slika došastja sv. Duha. Dole je njemački napis: „Anno 1663 ist diese figur gemacht." Pod slikama biskupah ima još jedanput napisana godina 1663, a s lieva: „P. P. E. Z." (Petrus Petretić Episcopus Zagrabiensis).

Strahinjić Nikola, slikar, samouk, rodio se oko g. 1830. u Žumberku, u hrvatskoj Krajini. Ovaj mladić, nadahnut osobitim umom, počeo je za rana izvanrednom ljubavju baviti se slikovanjem, te bi mogao bio daleko dotjerati, da je živio u boljih okolnostih, i da su oni ljudi, koji su imali po srodstvu zvanje brinuti se za njega, pojmili, što će to reći umjetnost. Bez učitelja, bez podpore, bez poticanja, živio je njeko doba u Varaždinu kod svoga strica, baveći se neprestano s obljubljenom svojom umjetnostju. Tu narisà njeke malenkosti, kojim se svaki čudio, toliko biahu liepe i umne. Medju ostalima snimì, polag jednog bakroreza, sliku napuljske porodice, sakupljene oko tamburaša, te ju dovrši godine 1847. vodenima bojama, tako živahno i kriepko, da su ju njeki ljubitelji umjetnosti za narodni muzeum kupili i u Zagreb poslali, gdje se i sada nalazi. Obodren ovom domoljubnom podporom, naumì načiniti veliku sliku „uzkrsnutja narodnosti hrvatske", ali radeći i motreći oko ove slike, neimajući čovjeka, koj bi ga u teškom poduzetju savjetovao i u radnji na ruku mu išo, oboli i poludi. Godine 1848., kad je sav sviet, zanešen od visokih mislih i narodnih pokretah, bavio se izključivo gradjanskimi i obćinskimi poslovi, tumarao je naš mladić

*) Politica. Fasc. II. N. 233.

IMENA UMJETNIKAH,

što se spominju u petom svezku.

P.

Porečanin Bernardin.
Porečanin Donato.
Poschius Izak.
Possod N.
Potočnik Ivan.
Pozdančić Petar.
Požežanin Ilija.
Prem N.
Princiljev Hervart.
Progonović Ivan.
Puhar Ivan.
Pulanin Bartol.
Pulanin Matija.

Q.

Quaglia Julius.

R.

Rabljanin Ivan.
Rabula Josip.
Racić Nikola.
Radagović Nikola.
Radaljević Franjo.
Rade naimar.
Radinović Petko.
Radinović Rade.
Radmilov Petar.
Radoičić Nikola.
Radonja pop.
Radojić Petar.
Radošević Pavao.
Radovan graditelj.
Rain Ivan.
Rajanović Vukac.
Raković N.
Rambot Vahtar.
Ramšisel Bartol.
Ranger Ivan.
Rasmilović Antun.
Rasmilović Bonaventura.
Recchini Terezia.
Regnić Pero.
Remer Mihajlo.
Remetski Andrija.
Remetski Toma.
Renis Paskval.
Restinović Antun.
Reževički Nikodem.
Riečanin Gašpar.
Rikardić Adrian.
Rikardić Bernardin.
Rikatelli Jačinto.
Rivolta Aleksio.
Rizzato N.
Roba Franjo.
Rota Antun.
Rota-Kolunić Martin.
Rovinjanin Sevastijan.
Rubčić Stanislav.
Rudicić Antun.
Rudiger Henrik.
Rukenstein Gregur.

S.

Salamon Petar.
Salgeti-Drioli Franjo.
Salvestrochi P.
Samassa Antun.
Samassa Vinko.
Samerl Mihalj.
Samoborac Lovro.
San Michele Mihajlo.
San Michele Ivan.
Santacroce Jerolim.
Santagracia Franjo.
Santini Laktancio.
Santosepolcro (da) Ivan.
Serajlija Petar.
Schiavone (Slovinac, Slavjanin) Dominik.
„ „ Augustin.
„ „ Gregur.
„ „ Ivan.
„ „ Juraj.
„ „ Luka.
„ „ Mihalj.
Schiavone (Slovin. Slavjan.) Mihalj-Angjeo.
„ „ Nikola.
„ „ Pavao.
„ „ Stjepan.
„ „ Bezimeni.
Schiavoni Feliks.
„ Ivan.
„ Natale.
Segedinac N.
Senjanin Grgur.
„ Ivan.
„ Jakov.
Simić Pavao.
Skadranin Stjepan.
Skalić Pavao.
Skarpa Ivan.
Skoljan N.
Skorojević Marko.
Skvarčina Ivan.
Slatkonja Juraj.
Smederević Petar.
Soliman Ivan Franjo.
Solon Nikola.
Sparar Serafim.
Spathar Eufim.
Spaventa Juraj:
Speranza M.
Spljetjanin Antun.
„ Gregur.
„ Ivan.
„ Mihalj.
„ Petar.
Sremac graditelj.
Srna Juraj.
Staić-Toškov Ivan.
Staj Benko.
Stanislavljević Jovan.
Stanković Kornelio.
Statilić Jakov.
Stefanuti Petar.
Steiner Ferdinand.
Stimer Ivan.
Stojan Mihaljev.
Stoll Jakov Wolfgang.
Strahinjić Nikola.

☞ Umoljavaju se time svi domoljubi, kojim je poznat život budi kojega umjetnika jugoslavenskoga, da ono, što o njem znadu, piscu ove knjige što prije priobće, jer pojedinomu čovjeku nije moći, bez pomoći mnogih, pri takovom ogromnom djelu, štogod izvrstnoga i podpunoga izraditi. Isto tako umoljavajn se i dotični živući umjetnici našega naroda, da u tom djelu priobćene životopise sa svojimi primjetbami nadopune i takove za dodatak, koj će se na koncu djela pridati, izdatelju prijateljski priobće.

